

Ranking ryzyk gospodarczych **2020**

Kończy się dekada strachu.
Jaka dekada się zaczyna?

Raport został przygotowany przez KUKĘ i SpotData

KUKE od ponad 29 lat ubezpiecza transakcje handlowe polskich przedsiębiorców. Oferuje usługi zapewniające bezpieczną wymianę handlową zarówno w kraju, jak i za granicą.

Działalność KUKĘ skupia się na ubezpieczaniu należności z tytułu sprzedaży towarów i usług z odroczonym terminem płatności, a także na udzielaniu gwarancji ubezpieczeniowych. KUKĘ jest firmą polską. Jej akcjonariuszami są Skarb Państwa, reprezentowany przez Prezesa Rady Ministrów, i Bank Gospodarstwa Krajowego. Jesteśmy też częścią Grupy Polskiego Funduszu Rozwoju – instytucji finansowych i doradczych dla przedsiębiorców, samorządów i osób prywatnych, której celem są inwestycje wspierające zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy kraju.

Jako jedyny ubezpieczyciel w Polsce KUKĘ ma prawo do oferowania ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa, które zapewniają bezpieczeństwo w handlu na rynkach podwyższonego ryzyka politycznego.

Jako jedyna instytucja w kraju KUKĘ ubezpiecza długoterminowe projekty eksportowe o charakterze inwestycyjnym, finansowane kredytem o okresie spłaty dwóch i więcej lat. KUKĘ ułatwia firmom dostęp do zewnętrznego finansowania. Spółka faktoringowa KUKĘ Finance finansuje zagraniczne i krajowe należności w ramach wszystkich dostępnych na rynku rodzajów faktoringu – ze szczególnym uwzględnieniem faktoringu pełnego, czyli z przejęciem ryzyka niewypłacalności kontrahenta.

SpotData jest centrum analiz ekonomicznych, będącym częścią Bonnier Business Polska – wydawcy „Pulsu Biznesu”. Analitycy SpotData zajmują się dostarczaniem firmom dedykowanych danych branżowych i ogólnogospodarczych, a także przygotowaniem raportów specjalnych.

WARSZAWA, 4. LUTEGO 2020 R.

Słowo wstępu

Co zyskujemy prognozując ryzyka?

Raport SpotData i KUKĘ nie jest kolejną typową analizą z prognozami kluczowych parametrów polskiej gospodarki, jakich wiele pojawia się na początku roku. Przyznajemy, że przewidywanie tego, jak będą zachowywać się różne jej wskaźniki w bieżącym roku jest niewdzięcznym zadaniem, na co wskazuje wyjątkowo duża rozpiętość opublikowanych dotąd prognoz przez poszczególne ośrodki ekonomiczne, i chętnie od tego zadania odstępujemy.

Za to chcemy spojrzeć na gospodarkę i uzyskać jej pełniejszy, wielowymiarowy obraz poprzez nieszablonową analizę ryzyk, które najmocniej wybrzmiewają w prezentowanych w mediach opiniach przedstawicieli biznesu, ekonomistów czy dziennikarzy. Staramy się ocenić, jak silnie te ryzyka są zakorzenione, na ile są one racjonalnie uzasadnione, gdzie się uwidaczniają i jaki wywierają efekt na konkretne decyzje przedsiębiorców. Takie podejście może dać ciekawe rezultaty, zważywszy że od ponad dekady, czyli od czasu wielkiego kryzysu finansowego, panuje powszechne przekonanie, że świat stał się mniej przewidywalny, bardziej zmienny i że żyjemy w niepewności, w cieniu jakiegoś (też trudnego do skonkretyzowania) zagrożenia. A podszyta obawami percepcja wpływa i faktycznie tworzy rzeczywistość, szczególnie tę ekonomiczną.

Identyfikujemy więc w raporcie najważniejsze ryzyka, jakie towarzyszą uczestnikom krajowego życia gospodarczego. Sprawdzamy czy ryzyka globalne są odpowiednio doceniane przez polskich eksporterów. W najobszerniejszej części analizujemy poszczególne branże naszej gospodarki z perspektywy ryzyk. Wybiegamy też dalej w przyszłość, poszukując zjawisk, które mogą stać się wyzwaniem dla przedsiębiorców w kolejnych latach.

JANUSZ WŁADYCZAK, PREZES ZARZĄDU KUKĘ S.A.

Spis treści

Kluczowe ryzyka gospodarcze w 2020 r.	6	Ryzyka i wyzwania branżowe	20
Dekada strachu – dlaczego otoczenie jest permanentnie bardziej niestabilne niż w przeszłości?	8	Przemysł spożywczy	22
Od kosztów po reputację – czego boją się firmy?	10	Produkcja odzieży	24
Czy ryzyka globalne są niedoceniane? – Analiza trendów eksportowych	14	Przetwórstwo materiałów (papier, plastik, metale)	26
Ryzyka załączkowe – jakie nowe zjawiska mogą stanowić wyzwanie w najbliższej przyszłości?	16	Przetwórstwo chemiczne	32
		Kosmetyki	34
		Przemysł motoryzacyjny	36
		Produkcja mebli	38
		Budownictwo	40
		IT	42
		Handel	44

Posumowanie

Poziom postrzeganego ryzyka gospodarczego na przełomie 2019 i 2020 r. był najwyższy od 2011 r. Percepcja ryzyka została zmierzona na podstawie zautomatyzowanej analizy niemal miliona artykułów prasowych. Intensywność występowania określił dotyczących ryzyka i różnych jego odmian w tekstach dotyczących firm i gospodarki wzrosła w minionym roku, mimo że ogólna koniunktura gospodarcza w Polsce była bardzo dobra.

Szczegółowej analizie percepcji ryzyka, opartej na tzw. text-mining, zostało poddanych ok. 30 zjawisk. Zostały one zebrane w 10 grup: koszty ogółem, koszty surowców, koszty wynagrodzeń, zmiany klimatyczne i regulacje z nimi związane, wyzwania reputacyjne, zmiany regulacyjne, ogólna koniunktura, koniunktura na rynkach eksportowych, ryzyko płynności i niewypłacalności oraz ryzyko walutowe.

Na podstawie badania częstotliwości występowania różnych tematów w pobliżu słów „ryzyko”, „zagrożenie”, „niebezpieczeństwo”, zidentyfikowano rodzące się trendy, które w najbliższym roku mogą stanowić wyzwanie dla przynajmniej niektórych branż. Trendy te nazwane zostały ryzykami załączkowymi. Wśród nich znajdują się m.in. ryzyko odpływu imigrantów czy ryzyko geopolityczne.

Wysoki poziom percepcji ryzyk w minionych miesiącach to nie tylko zjawisko cykliczne, ale też element sekularnego trendu. Można go nazwać dekadą strachu, co oznacza trwały wzrost obaw po wielkiej recesji z lat 2008/2009. W głowach decydentów i analityków zagościło przekonanie, że po tak wielkim wstrząsie mogą wystąpić kolejne. Psychologiczny efekt kryzysu został dobrze udokumentowany przez naukowców. W wielu badaniach widać, że tzw. efekt zakotwiczenia (koncentracja na wydarzeniach z niedalekiej przeszłości) prowadzi do permanentnie podwyższonych obaw.

Analiza ujawnia dość zaskakujący profil ryzyka w Polsce. Mimo światowych turbulencji i dominującego wśród ekspertów przekonania, że wszystko co najgorsze do Polski może przyjść z zewnątrz, największe obawy w kraju dotyczą zjawisk czysto lokalnych – szczególnie rosnących kosztów działalności gospodarczej. Polskie firmy z globalnymi wstrząsami radzą sobie jak na razie relatywnie dobrze. A największe obawy dotyczą presji na rentowność wynikającej z szybko rosnących kosztów.

Ryzyka branżowe zostały przedstawione dla 12 sektorów gospodarki. Dla każdego sektora zademonstrowana została mapa eksportu, indeks percepcji ryzyka, analiza wrażliwości na poszczególne ryzyka oraz liczba niewypłacalności.

Kluczowe ryzyka gospodarcze w 2020 r.

Dekada strachu

Dlaczego otoczenie ekonomiczne jest permanentnie bardziej niestabilne niż w przeszłości. A obawa przed ryzykiem sama w sobie stanowi jedno z głównych ryzyk współczesności.

Od kosztów po reputację – czego boją się firmy?

Najważniejsze zjawiska generujące ryzyka dla przedsiębiorstw oraz intensywność ich zmian w ostatnich latach. Analiza na podstawie zautomatyzowanego badania niemal miliona artykułów prasowych.

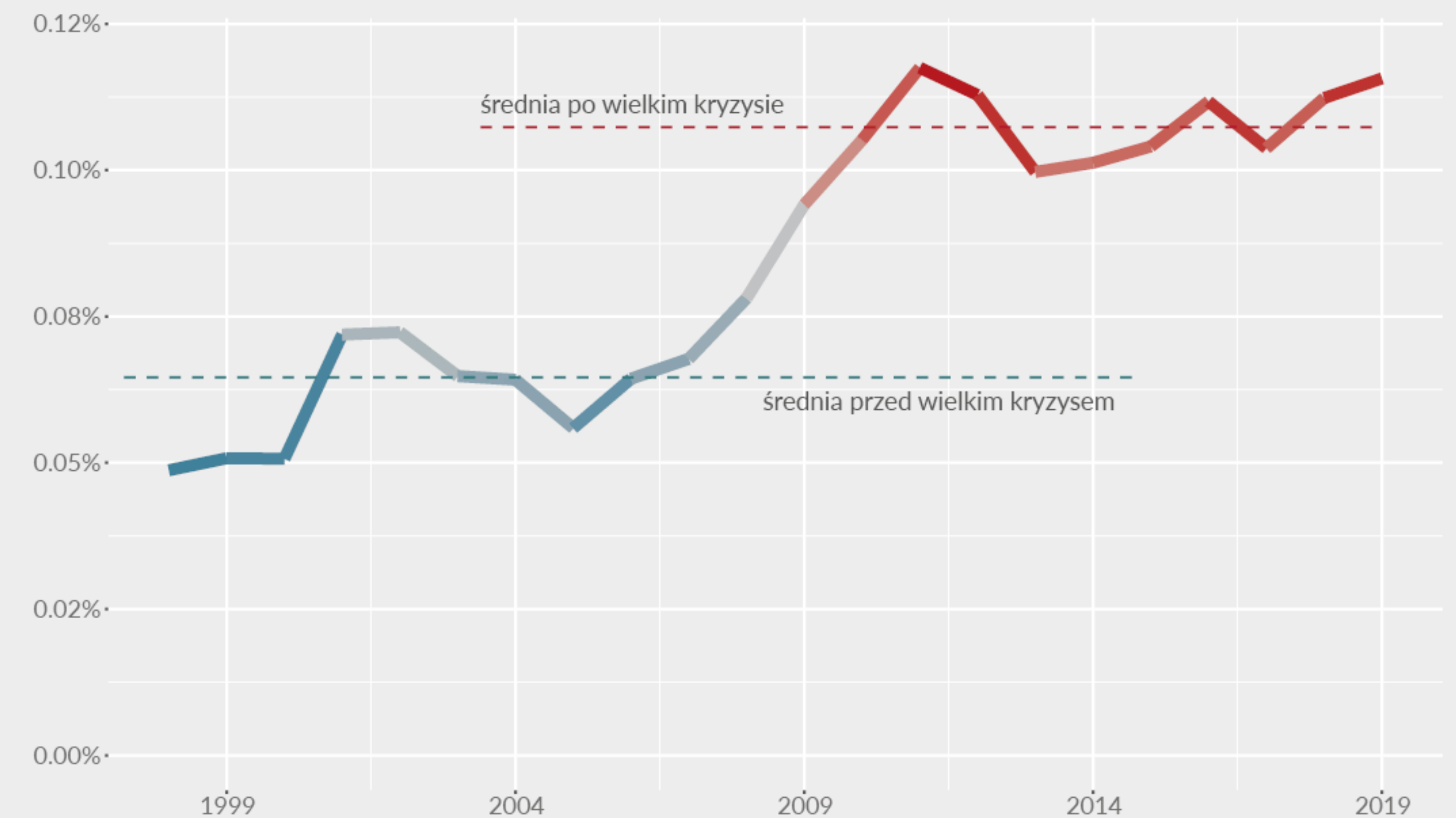
Ryzyka załączkowe

Jakie istotne zjawiska pojawiają się na horyzoncie, których decydenci dziś nie doceniają, ale które mogą nabrać znaczenia w tym roku i najbliższych latach?

Wykres 1.

INDEKS PERCEPCJI RYZYKA BLISKO REKORDU

Indeks Percepcji Ryzyka Gospodarczego dla Polski. Jak często słowo „ryzyko” i jego odmiany pojawiają się w artykułach prasowych.

Dekada strachu

Ryzyko to w najprostszym ujęciu mierzalne niebezpieczeństwo. Potencjalne zjawisko, które może narazić na straty. Naturę ryzyka rozumie zapewne każdy decydent. Znacznie trudniejsze od definicji są jednak sposoby mierzenia ryzyka. Są dwa generalne podejścia do mierzenia ryzyka. Pierwsze opiera się na badaniu częstotliwości występowania określonych zjawisk. Na przykład ryzyko recesji można zmierzyć poprzez badanie, jak często występowała ona w przeszłości. Wiemy, że w największej gospodarce świata recesja występowała raz na siedem lat, można by więc przyjąć, że bezwarunkowe ryzyko takiej recesji wynosi ok. 16 proc. (bezwarunkowe, czyli bez analizowania innych czynników). Problem z tym podejściem do mierzenia ryzyka jest jednak taki, że powszechnie wiadomo, iż w obszarze zjawisk społecznych częstotliwość historyczna jest słabym predyktorem częstotliwości w przyszłości.

Drugie podejście do mierzenia ryzyka opiera się na mierzeniu subiektywnego postrzegania rzeczywistości przez aktorów rynkowych. To podejście wychodzi od przekonania, że opinie tłumu zawierają w sobie więcej informacji niż jakiegokolwiek dane statystyczne, a ludzie podejmujący decyzje lub analizujący gospodarkę widzą i wiedzą więcej niż pojedynczy analityk.

Ten raport opiera się na tym drugim podejściu do mierzenia ryzyka. Autorzy zebrali ok. miliona artykułów prasowych i na podstawie metody tzw. text-mining zbadali postrzeganie ryzyka w gospodarce. Opisany został zarówno ogólny poziom ryzyka, jak też intensywność różnych grup ryzyk – w ujęciu przekrojowym oraz w podziale na branże.

Ryzyko najwyższe od ośmiu lat

Jeden z kluczowych wniosków wyłaniających się z analizy jest taki, że poziom postrzeganego ryzyka na przełomie 2019 i 2020 r. był najwyższy od 2011 r. Widać to na wykresie nr 1. Intensywność występowania określeń dotyczących ryzyka i różnych jego odmian w tekstach dotyczących firm i gospodarki wzrosła w minionym roku, mimo że ogólna koniunktura gospodarcza w Polsce była bardzo dobra.

Czy to jakiś polski strach? Niekoniecznie. Inne indeksy na świecie, opierające się na podobnej metodologii, również wskazywały na rekordowy poziom percepcji ryzyka w 2019 r. Na przykład, Indeks Niepewności Polityki Gospodarczej, mierzony przez naukowców z Uniwersytetu Stanforda i również wykorzystujący (jako jeden z trzech filarów) artykuły prasowe znalazł się w minionym roku na najwyższym poziomie w historii. Widać to na wykresie nr 2.

Skąd te obawy? Przyczyn jest zapewne kilka. W światowym handlu wystąpiła największa recesja od 2009 r. To wywołało nie tylko obawy o bieżący stan koniunktury gospodarczej na świecie, ale też zainicjowało dyskusje dotyczące końca ery globalizacji. Wystarczy wspomnieć słynną okładkę tygodnika „The Economist” ze stycznia 2019 r. z tytułem „Slowbalisation” (w wolnym tłumaczeniu: powolna globalizacja).

Jeden z kluczowych wniosków wyłaniających się z analizy jest taki, że poziom postrzeganego ryzyka na przełomie 2019 i 2020 r. był najwyższy od 2011 r.

Wysoki poziom percepcji ryzyk w minionych miesiącach to nie tylko zjawisko cykliczne, ale też element długookresowego trendu. Można go nazwać dekadą strachu.

Są też inne przyczyny podwyższonego poziomu ryzyka. Zmiany demograficzne zaczęły wywierać coraz większą presję na modele biznesowe wielu firm, co w widoczny sposób objawia się w brakach wykwalifikowanej siły roboczej. Zmiany klimatyczne doprowadziły do znacznego zaostrzenia celów w polityce środowiskowej, przynajmniej w Unii Europejskiej. A zmiany polityczne prowadzą do zwiększonej intensyfikacji sporów handlowych. Te wszystkie zjawiska były widoczne już przed 2019 r. Ale w ostatnich miesiącach obawy z nimi związane nałożyły się na siebie z wyjątkową intensywnością.

Obawa przed ryzykiem to też ryzyko

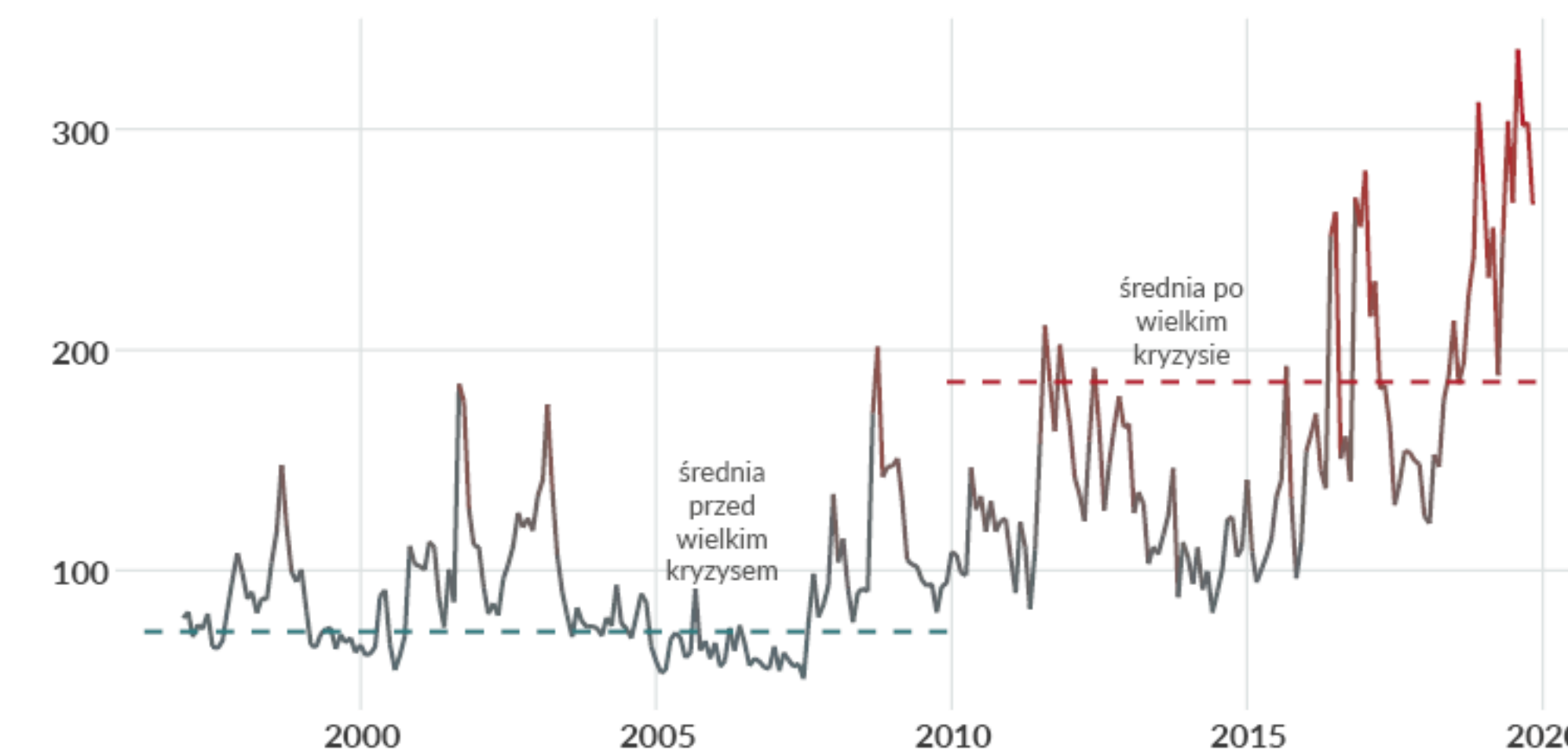
Wysoki poziom percepcji ryzyk w minionych miesiącach to nie tylko zjawisko cykliczne, ale też element długookresowego trendu. Można go nazwać dekadą strachu, co oznacza trwały wzrost obaw po wielkiej recesji z lat 2008/2009. W głowach decydentów i analityków zagościło przekonanie, że po tak wielkim wstrząsie mogą wystąpić kolejne.

Psychologiczny efekt wielkiego kryzysu został dobrze udokumentowany przez naukowców. W wielu badaniach widać, że tzw. efekt zakotwiczenia (koncentracja na wydarzeniach z niedalekiej przeszłości) prowadzi do permanentnie podwyższonych obaw. Na przykład, ekonomiści z Uniwersytetu Nowego Jorku pokazali*, że po wielkim kryzysie permanentnie wzrósł strach rynkowy przed gwałtownymi przecenami akcji, mimo że są one rzadkie. Bardzo sugestywne badanie na ten temat opublikował noblista Robert Shiller. Pokazał on, że deklarowane przez inwestorów ryzyko krachu giełdowego jest znacznie większe niż faktyczna częstotliwość krachów, a jedną z przyczyn obaw jest wysoka intensywność artykułów medialnych na temat kryzysu**.

Ten strach ma realne konsekwencje. Sprawia, że firmy są mniej chętne do inwestowania i ponoszenia ryzyka, a chętniej gromadzą gotówkę, czyli rozbudowują płynność. Rośnie popyt na bezpieczne aktywa. Strach sam w sobie jest niewątpliwie jednym z ważniejszych ryzyk gospodarczych współczesności zarówno w Polsce, jak i na świecie.

Wykres 2. NIEPEWNOŚĆ WZROSŁA NA CAŁYM ŚWIECIE

Indeks Niepewności Polityki Gospodarczej (Economic Policy Uncertainty Index) jest konstruowany przez naukowców z Uniwersytetu Stanforda na podstawie m.in. analizy artykułów prasowych

*Kozłowski J., Veldkamp L., Vankatesvaran V., „The Tail that Wags the Economy: Beliefs and Persistent Stagnation”, NBER Working Paper 21719, 2015; ** Goetzmann G., Kim K., Shiller R., „Crash Beliefs From Investor Surveys”, NBER Working Paper 22143, 2017

Ranking ryzyk 2020 – czego obawiają się firmy?

Analiza percepcji ryzyka ujawnia dość zaskakujący profil ryzyka w Polsce. Mimo światowych turbulencji, recesji w handlu międzynarodowym, wzrostu protekcjonizmu, narastających ryzyk związanych ze zmianami klimatu i dominującego wśród ekspertów przekonania, że wszystko co najgorsze do Polski może przyjść z zewnątrz, największe obawy w kraju dotyczą zjawisk czysto lokalnych – szczególnie rosnących kosztów działalności gospodarczej. Polskie firmy z globalnymi wstrząsami radzą sobie jak na razie relatywnie dobrze. Obawy dotyczące koniunktury i eksportu są na niskim poziomie. A największe obawy dotyczą presji na rentowność wynikającej z szybko rosnących kosztów. Widać to na wykresie nr 3.

Analizie zostało poddanych ok. 30 zjawisk zdefiniowanych w pierwszym kroku na podstawie analiz eksperckich. Zjawiska te zostały zebrane w 10 grup: koszty ogółem, koszty surowców, koszty wynagrodzeń, zmiany klimatyczne i regulacje z nimi związane, wyzwania reputacyjne, zmiany regulacyjne, ogólna koniunktura, koniunktura na rynkach eksportowych, ryzyko płynności i niewypłacalności oraz ryzyko walutowe. Dla każdej grupy stworzony został wystandaryzowany indeks ryzyka oparty na częstotliwości słowa „ryzyko” i jego odmian w pobliżu słów związanych z opisywanymi zjawiskami. Oto ranking ryzyk stworzony na podstawie tego badania.

1. Wynagrodzenia

Koszty wynagrodzeń to najszybciej rosnący składnik kosztów firm w Polsce. W 2019 r. przeciętne wynagrodzenie wzrosło o 6,5 proc., a w 2020 r. doszedł nowy element – 16 proc. wzrost płacy minimalnej. Polska staje się europejskim liderem pod względem wysokości płacy minimalnej w relacji do przeciętnego wynagrodzenia (ok. 50 proc. w 2020 r.). Dla wielu firm oznacza to konieczność zmiany modelu biznesowego, dla większości konieczność intensyfikacji inwestycji w automatyzację i cyfryzację. Ostatecznie proces ten może przynieść gospodarce wiele korzyści, ale dla firm stanowi on potężne wyzwanie.

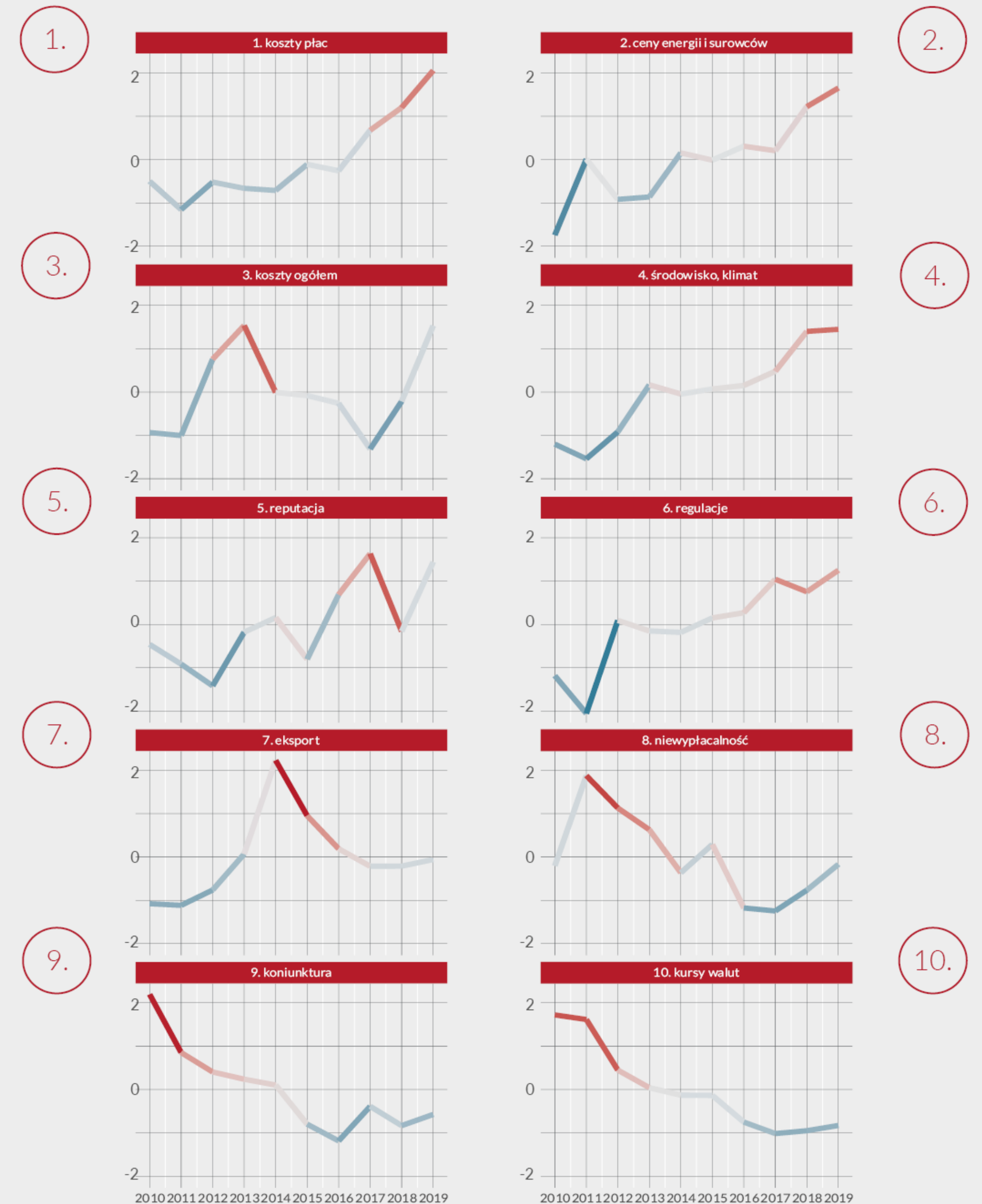
2. Energia/surowce

W ostatnich latach ceny energii dla firm wzrosły o kilkadziesiąt procent. Ceny praw do emisji CO₂ osiągnęły w połowie 2019 r. historyczne maksimum. To sprawiło, że temat nabrał medialnego rozgłosu, a wzrost cen energii stał się symbolem kosztów, które będą musiały ponieść polskie firmy i gospodarstwa domowe by kraj mógł dostosować się do wymogów polityki klimatycznej. Dlatego zjawisko to jest bardzo wysoko w rankingu ryzyk. Wprowadzie hurtowe ceny energii w Polsce, podobnie jak ceny uprawnień do emisji CO₂, zaczęły się od jesieni 2019 r. obniżać, ale w średnim i długim okresie presja cenowa wynikająca z transformacji energetycznej gospodarki będzie czynnikiem obowiązkowym do uwzględnienia przy budowie strategii i modeli biznesowych firm.

Koszty wynagrodzeń to najszybciej rosnący składnik kosztów firm w Polsce. W 2019 r. przeciętne wynagrodzenie wzrosło o 6,5 proc., a w 2020 r. doszedł nowy element – 16 proc. wzrost płacy minimalnej.

Wykres 3. RANKING RYZYK 2020

Indeks dla każdego zjawiska pokazuje, jak często pojawia się ono przy słowie „ryzyko” w artykułach prasowych w danym roku. Dane dla każdego zjawiska zostały ujednolicone w czasie. Pozycja w rankingu zależy od różnicy między odczytem za 2019 r. a długookresowym trendem.

3. Koszty ogółem

Różne presje kosztowe sprawiają, że dla firm zarządzanie bazą kosztową stało się generalnie jednym z największych współczesnych wyzwań. Przychody rosną w stabilnym tempie, ale marże topniały w ostatnich latach w wyniku rosnących kosztów. A niższe marże nie służą rozwojowi.

4. Klimat/środowisko

Mija okres, gdy polityka klimatyczna dotyczyła głównie sektora energetycznego. Coraz częściej regulacje w tej dziedzinie zaczynają mocno wpływać na inne branże – motoryzację, materiały (szczególnie plastik), hutnictwo, budownictwo. I ten trend będzie kontynuowany, ponieważ Unia Europejska dąży do zajęcia pozycji zdecydowanego lidera w politykach dotyczących klimatu. Ma to m.in. pomóc Europie osiągnąć status lidera technologicznego w najważniejszej transformacji gospodarczej XXI wieku. Temu służy ogłoszony w grudniu 2019 r. przez Komisję Europejską tzw. Europejski Zielony Ład. Ale dla wielu firm będzie to ogromne wyzwanie.

5. Reputacja

Jest to ryzyko, które wśród firm zachodnich jest analizowane już od wielu lat, ale w Polsce dopiero zaczyna nabierać znaczenia. Rosnąca popularność mediów społecznościowych wraz z narastającą siłą ruchów konsumenckich zajmujących się ochroną klimatu (np. antyplastikowych, sprzeciwiających się dużym firmom i markom) stwarza dla firm wyzwanie – każdy błąd w polityce firmy może ją kosztować utratę zaufania i kryzysy wizerunkowe. To jest „miękkie” ryzyko, do którego menedżerowie powinni przykładać coraz większą wagę.

6. Regulacje

Znaczenie tego ryzyka rośnie systematycznie od wielu lat i minione miesiące przyniosły kontynuację tego trendu. Odpowiedzialne są za to czynniki zarówno krajowe jak i międzynarodowe. Hasło „deregulacji” generalnie nie jest współcześnie popularne wśród polityków, w wielu branżach dąży się raczej do ograniczenia swobody prowadzenia działalności gospodarczej w imię wyższych celów społecznych – wyrównywania nierówności, ochrony klimatu, zapewnienia bezpieczeństwa finansowego.

7. Popyt na rynkach eksportowych

To jest jeden z bardziej zaskakujących wyników tej analizy. Mimo recesji w światowym handlu ryzyka związane z eksportem są mniejsze niż kilka lat temu. Wprawdzie w zeszłym roku percepcja ryzyka nieznacznie wzrosła, ale jest to wzrost umiarkowany biorąc pod uwagę niekorzystne warunki w handlu międzynarodowym. Ten obraz wyłaniający się z analizy sentymentu jest zresztą spójny z faktycznymi danymi eksportowymi. Jeszcze na jesieni 2019 r. eksport towarów z Polski rósł w średnim tempie ok. 5 proc. rok do roku, co biorąc pod uwagę załamanie produkcji u głównego partnera handlowego, czyli Niemiec, jest doskonałym wynikiem.

Mimo recesji w światowym handlu, ryzyka związane z eksportem są mniejsze niż kilka lat temu.

8. Płynność, niewypłacalność

W ostatnich dwóch latach percepcja ryzyka związanego z niewypłacalnością firm wzrosła, co jest spójne z ogólnym wzrostem liczby niewypłacalnych firm. Jednak wskaźnik sentymentu związany z tą grupą ryzyk jest poniżej średniej historycznej. Dlaczego? Wyjaśnięć może być kilka. Przede wszystkim, wzrost liczby formalnych niewypłacalności może być traktowany jako dostosowanie systemu prawnego do faktycznych ryzyk istniejących od dawna w sektorze przedsiębiorstw. Prawo restrukturyzacyjne ujawniło tzw. „trupy w szafie”, które uczestnicy obrotu gospodarczego znali. Ponadto, mniej jest spektakularnych niewypłacalności w branży budowlanej, która od wielu lat była mocno eksponowana medialnie ze względu na problemy podczas przygotowań do Euro 2012. Firmy budowlane nauczyły się reagować na nadmierną presję kosztową, lepiej dostosowują oferty do swoich możliwości.

9. Koniunktura ogólna

Po trzech latach bardzo wysokiego wzrostu gospodarczego firmy raczej nie obawiają się o stronę przychodową swojej działalności. Percepcja ryzyk związanych z koniunkturą wzrosła w minionym roku, ale jej poziom jest dużo niższy niż w latach tuż po kryzysie finansowym. Może to błąd firm? Przecież nagłe wstrząsy w gospodarce mogą zdarzyć się w każdej chwili, a ryzyko recesji w światowej gospodarce w 2019 r. rosnęło – widać to było chociażby po nachyleniu tzw. krzywej dochodowości (różnica między oprocentowaniem obligacji długookresowych i krótkookresowych). Z drugiej jednak strony, polskie firmy przeszły w ostatnich dwóch dekadach tyle wstrząsów, że dzisiejsze ryzyka nie są na tym tle szczególnie wysokie. Tym bardziej, że strona kosztowa jest teraz w centrum uwagi.

10. Kursy walut

Polska jest małą gospodarką otwartą, w której eksport ma duży wpływ na kondycję finansową firm. Dlatego kurs złotego ma duże znaczenie dla firm. Ale w ostatnich latach złoty był tak stabilny, że ryzyko to praktycznie zeszło z listy zjawisk, które niepokoją przedsiębiorców. Taki spokój może jednak być nieuzasadniony. Teoretycznie istnieje ryzyko, że w razie utrzymywania się w Polsce wysokiej inflacji bank centralny podniesie stopy procentowe i kurs złotego znacząco się umocni. Sprzyjałaby temu ewentualna poprawa koniunktury na świecie. To ryzyko jest więc wciąż konieczne do monitorowania.

Po trzech latach bardzo wysokiego wzrostu gospodarczego firmy raczej nie obawiają się o stronę przychodową swojej działalności

Czy ryzyka globalne są niedoceniane?

Można postawić pytanie: czy ryzyka globalne są niedoceniane? Odpowiedź nie jest jednoznaczna. Analiza aktywności wymiany pomiędzy krajami wskazuje, że mimo sporów handlowych import nie spada równomiernie we wszystkich krajach. Słabo wygląda popyt na rynkach wschodzących – szczególnie w Afryce i Ameryce Łacińskiej. Ale w 2019 r. odbudowała się dynamika handlu z Azją, w tym m.in. z Chinami. Rośnie też wymiana handlowa w ramach UE (z wyjątkiem Niemiec, gdzie popyt spada). Eksport cały czas rośnie, choć w wolniejszym tempie.

Choć eksport w 2019 r. rósł wolniej niż rok wcześniej, to jednak nadal wykazywał dodatnią dynamikę, pomimo niesprzyjającej sytuacji gospodarczej u naszych głównych partnerów handlowych, z których Niemcy, główny rynek zbytu dla polskich towarów, ocierały się wręcz o recesję. Wśród 25 największych rynków eksportowych (ujęcie w euro) tylko w handlu z Danią (-5,5 proc.) i Turcją (-31,7 proc.) odnotowaliśmy w ciągu pierwszych trzech kwartałów ubiegłego roku spadek obrotów. Za to doskonale rozwijała się sprzedaż do Chin (27 proc.), Kanady (18,8 proc.), Białorusi (18,0 proc.), Austrii (17,9 proc.), Stanów Zjednoczonych (14,0 proc.), Rumunii (13,7 proc.), Ukrainy (11,2 proc.) oraz Francji (10,0 proc.). W okresie styczeń-wrzesień eksport wzrósł o 5 proc. w skali roku. Jednocześnie nadwyżka handlowa przekroczyła 800 mln euro.

W KUKIE jesteśmy szczególnie zadowoleni z trwającego ożywienia w handlu ze wschodnimi sąsiadami (poza wymienionymi wcześniej również z Rosją), w przypadku których KUKIE jest jedyną polską firmą ubezpieczającą transakcje handlowe i inwestycyjne. Cieszy zwłaszcza sytuacja w obrotach z Ukrainą, której gospodarka ustabilizowała się, a tempo wzrostu sytuuje ten kraj w europejskiej czołówce. Perspektywy dla eksportu na ten rynek rysują się znakomicie, ponieważ tamtejsza gospodarka potrzebuje gigantycznych inwestycji w najróżniejszych sferach, w czym doskonale odnajdują się nasze firmy, dobrze znające realia panujące u naszego sąsiada.

Ubiegły rok potwierdził na międzynarodowym rynku mocną pozycję polskich przedsiębiorstw, które poradziły sobie ze słabą koniunkturą w strefie euro, zamieszaniem wokół brexitu i generalnym spowolnieniem w światowym handlu.

Jak oceniać szanse ekspansji polskiego eksportu w 2020 r.? Panuje powszechne przekonanie, że globalne napięcia o charakterze gospodarczym będą ulegać deeskalacji. Zdecydowane zwycięstwo Partii Konserwatywnej w grudniowych wyborach w 2019 r. ograniczyło niepewność dotyczącą brexitu. Ryzyko nagłego wstrząsu w wymianie z tym krajem, do którego trafia około 6 proc. eksportu, zostało przynajmniej w tym roku zminimalizowane. Pierwsze porozumienia pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chinami także wpływają pozytywnie na obniżenie napięć w globalnym handlu.

W 2020 r. globalne napięcia o charakterze gospodarczym będą ulegać deeskalacji

Można zakładać, że – choć Waszyngton zapowiada rozpoczęcie negocjacji o nowych warunkach handlu z Brukselą, w którym notuje poważny deficyt – to nie podniesie w tym roku ceł na import samochodów z UE, co jest w sposób szczególny korzystne dla Polski jako uczestnika globalnego łańcucha dostaw w tej branży.

Istnieją zatem przesłanki ku temu, by twierdzić, że polski eksport w 2020 r. będzie rósł na fali odradzającej się wymiany między krajami – Światowa Organizacja Handlu (WTO) prognozuje, że handel wzrośnie w tym roku o 2,7 proc. w porównaniu z 1,2 proc. szacowanymi za 2019 r. Zważywszy, że przedsiębiorstwa przemysłowe informowały w grudniu o mniejszych portfelach zamówień z zagranicy w porównaniu z sytuacją rok wcześniej, a wskaźnik PMI dla przemysłu od dłuższego czasu przebywa poniżej poziomu 50 pkt, to nie można wykluczyć, że w tym roku dynamika eksportu może być niższa niż w 2019 r. Według prognoz Narodowego Banku Polskiego, eksport zwiększy się o 3,4 proc. Prawdopodobne jest natomiast zanotowanie dodatniego salda w wymianie z zagranicą, głównie dzięki dużej nadwyżce eksportu usług (choć główny dostawca tej nadwyżki – sektor transportowy – może ucierpieć z powodu wprowadzanego w UE pakietu mobilności).

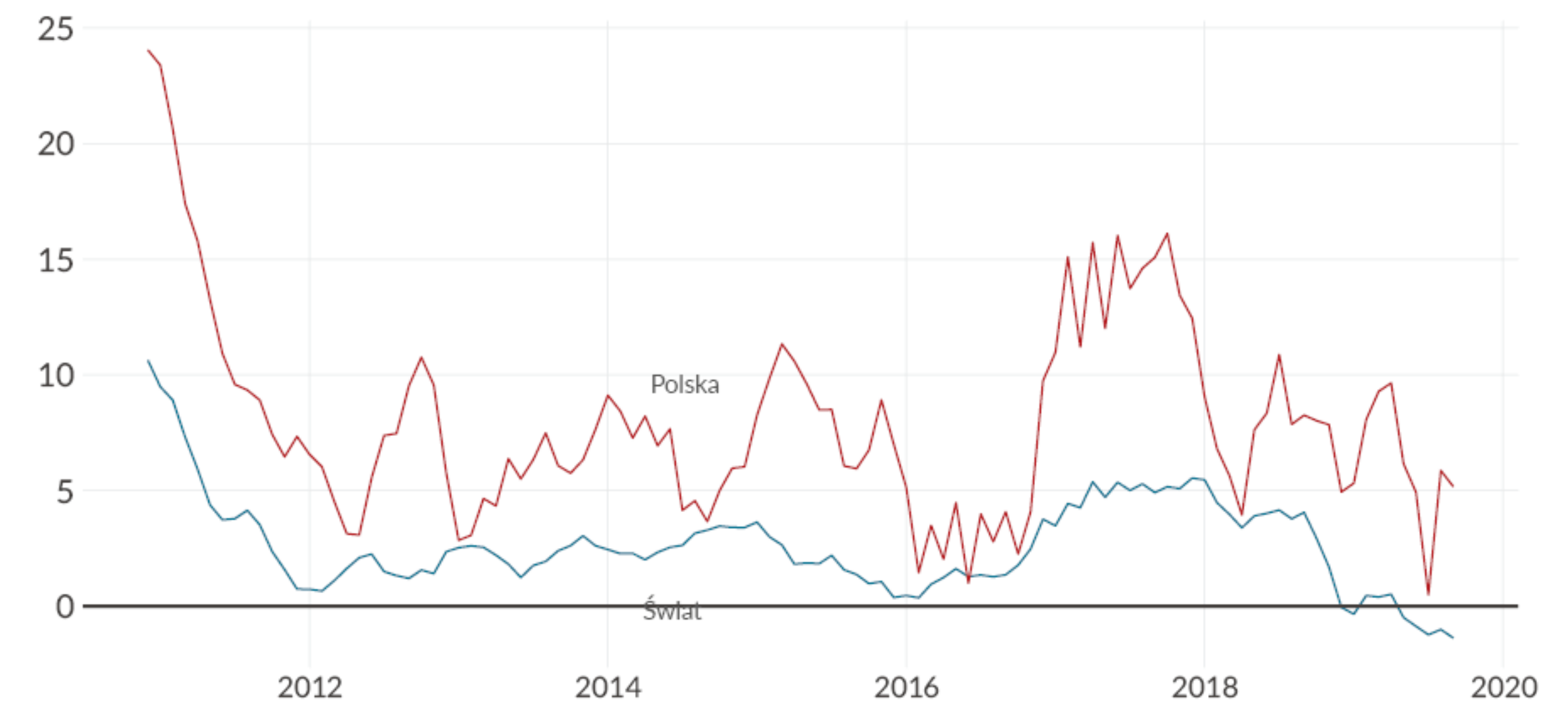
Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym eksporterom będzie kurs walutowy – konsensus prognoz zakłada względną stabilizację relacji złotego do euro, a tzw. poziom bólu eksporterów, pokazujący granicę opłacalności sprzedaży za granicę, jest znacznie oddalony od bieżących kursów. W br. nie należy spodziewać się podwyżek stóp procentowych przez RPP, które mogłyby przełożyć się na wzmocnienie lokalnej waluty, co jednocześnie utrzyma na atrakcyjnym poziomie koszt finansowania działalności eksporterów.

Zgodnie z prognozami Narodowego Banku Polskiego możemy spodziewać się rocznej dynamiki eksportu na poziomie 3,4 proc.

Wykres 4. EKSPORT Z POLSKI ROŚNIE Wbrew ŚWIATOWYM TRENDOM

W światowym handlu rok 2019 przyniósł największe spadki od dekady. Jednak eksport z Polski nawet w drugiej połowie roku rósł w średnim tempie przekraczającym 5 proc.

proc. rok do roku, średnia 3m

Ryzyka załączkowe – jakie zjawiska mogą stanowić wyzwanie w najbliższej przyszłości?

Jedno z największych wyzwań w analizie potencjalnych ryzyk polega na zidentyfikowaniu zjawisk, które dopiero się rodzą i mogą ewentualnie zagrozić stabilności procesów gospodarczych. Wyzwanie polega na tym, żeby z jednej strony nie przecenić zjawisk, które mają charakter niszowy, a z drugiej nie przeoczyć tych, które mogą nabrać istotnych rozmiarów. Na podstawie badania częstotliwości występowania różnych tematów w pobliżu słów „ryzyko”, „zagrożenie”, „niebezpieczeństwo”, można zidentyfikować w analizie sentymentu rodzące się trendy, które w najbliższym roku mogą stanowić wyzwanie dla przynajmniej niektórych branż, jeżeli nawet nie całej gospodarki. Trendy te nazwane zostały ryzykami załączkowymi, jako że powszechnie nie mówi się jeszcze o tych zjawiskach jako o źródłach istotnego zagrożenia. Są to załączki potencjalnych ryzyk.

Ukraina

W strategicznym interesie Polski leży, by ukraińska gospodarka odbudowała się po wojnie w Donbasie. I to się dzieje. Kraj powoli odzyskuje stabilność makroekonomiczną, co widać po spadającej inflacji, coraz niższym bezrobociu i coraz silniejszym kursie hrywny. Udało się dojść do porozumienia z MFW w sprawie trzyletniego programu pomocowego o wartości 5,5 mld dolarów oraz z Rosją odnośnie umowy dotyczącej tranzytu gazu o wartości przynajmniej 7 mld dolarów. Zastrzyk gotówki da rządowi większe poczucie bezpieczeństwa i pozwoli skupić się na realizowaniu reform.

Ale dla niektórych branż w Polsce odbudowa ukraińskiej gospodarki niesie też wyzwania, które warto z odpowiednim wyprzedzeniem dostrzec i się na nie przygotować. Są one dwojakiego rodzaju.

Przede wszystkim, poprawa sytuacji na rynku pracy na Ukrainie niesie ryzyko odpływu imigrantów z Polski i zacieśnienia sytuacji na rynku pracy. Imigracja z Ukrainy odpowiadała w ostatnich latach za ok. 0,5 pkt proc. wzrostu PKB rocznie, pozwalając uzupełnić niedobory na rynku pracy. Bez napływu imigrantów płace i inflacja wzrosłyby znacznie szybciej, co wyprowadziłoby gospodarkę ze stanu równowagi i w końcu doprowadziłoby do jej szybszego spowolnienia. Możliwość utrzymania stabilnego 5-procentowego wzrostu PKB Polska zawdzięcza w niemałej mierze imigrantom z Ukrainy.

Ponadto niektóre branże muszą przygotować się na zintensyfikowaną konkurencję importową z Ukrainy. Dotyczy to m.in. meblarstwa czy przetwórstwa żywności (mięso, mleczarstwo, wyroby cukiernicze). Ukraińskie firmy będą prowadziły coraz odważniejszą ekspansję na rynkach europejskich, korzystając ze swojej poprawiającej się sytuacji finansowej.

Poprawa sytuacji na rynku pracy na Ukrainie niesie ryzyko odpływu imigrantów z Polski i zacieśnienia sytuacji na rynku pracy

Ukraina może stanowić dla Polski takie wyzwanie, jakim Polska była w ostatnich latach dla Włoch czy Hiszpanii. Ukraińskie firmy mogą zastępować polskie w łańcuchach dostaw, korzystając z wykwalifikowanej siły roboczej i niskich kosztów. Jesteśmy jeszcze bardzo daleko od sytuacji, gdy takie ryzyko przybierze duże rozmiary, ale firmy powinny reagować w wyprzedzeniu. Jedną ze strategii dostosowania jest wykorzystanie rozwoju Ukrainy jako szansy na rozbudowę własnych łańcuchów dostaw.

Branżą, która powinna uważnie analizować rozwój konkurencji ze strony firm ze Wschodu, są usługi biznesowe, szczególnie IT i centra usług wspólnych. Ukraina ma na tym rynku wiele przewag konkurencyjnych podobnych do Polski, m.in. doskonale wykształconą siłę roboczą, władającą angielskim, niskie koszty pracy, bliskość geograficzną i kulturową.

Geopolityka

Ryzyka geopolityczne ewidentnie nabierają znaczenia, co jest związane m.in. z konfliktem handlowym między dwiema największymi potęgami gospodarczymi świata oraz zmianami doktryny zaangażowania politycznego przez USA na świecie.

Wojna handlowa powoli cichnie, ale nie znaczy to, że się kończy. Największym wyzwaniem dla polskich firm może być nie tyle samo zaburzenie handlu w reakcji na konflikt handlowy między USA a Chinami (na tym polskie firmy mogą nawet korzystać, dostarczając Chinom to, czego nie mogą sprowadzić z USA), ile generalna próba podważenia przez USA modelu rozwojowego krajów UE – w tym głównie Niemiec – opartego na rosnącej kooperacji z Chinami. Jeżeli starcia geopolityczne trwale podważą rolę Niemiec na rynkach międzynarodowych, to polskie firmy, będące jednymi z kluczowych kooperantów firm niemieckich, będą musiały szukać nowych powiązań handlowych. Fragmentacja światowej gospodarki generalnie może być niekorzystna dla Polski, która bardzo mocno zyskiwała w ostatnich trzech dekadach na globalizacji handlu.

Konflikty polityczne zaś mogą w każdej chwili zaburzyć płynność dostaw w handlu międzynarodowym. Na przykład narastający konflikt USA z Iranem może wpływać na handel Unii Europejskiej z krajami Bliskiego Wschodu, a przez to też na polskich poddostawców. Warto pamiętać, że same Niemcy i Francja eksportują do Iranu 10 razy więcej towarów niż całe Stany Zjednoczone. Konflikt ten dotyka Europę dużo mocniej niż USA. Wprawdzie ogólna wartość eksportu z krajów UE do samego Iranu jest niska (ok. 10 mld euro, czyli 0,2 proc. całości eksportu), ale rozlewanie się konfliktów politycznych na całe regiony może już mieć potencjalnie negatywne konsekwencje gospodarcze. Co ważne, ostatnie lata pokazały, że w wielu branżach polskie firmy odważniej prowadzi ekspansję w Afryce, na Bliskim Wschodzie czy w Azji, co zmusza je do uwzględniania ryzyk geopolitycznych w swojej aktywności.

Ryzyka geopolityczne ewidentnie nabierają znaczenia, co jest związane m.in. z konfliktem handlowym między dwiema największymi potęgami gospodarczymi świata

Inflacja

Na przełomie 2019/2020 r. doszło w Polsce do znacznego wzrostu inflacji. Przekroczyła ona 3 proc. Inflacja jest dla firm jak deszcz po suszy – oznacza, że odzyskują one moc cenową po latach kurczących się marż. Ale jest też druga strona medalu. Rosnąca inflacja stwarza ryzyko, że dojdzie w końcu w Polsce do podwyżek stóp procentowych. Wprawdzie Rada Polityki Pieniężnej komunikuje, że traktuje wzrost inflacji jako zjawisko przejściowe i nie ma zamiaru podnosić ceny pieniądza, ale ryzyko odwrotnych scenariuszy na pewno się zwiększyło. Ewentualne zacieśnienie polityki pieniężnej mogłoby stanowić ryzyko dwójakiego rodzaju. Dla podmiotów mocno zadłużonych byłoby to uderzenie w płynność; a dla podmiotów eksportujących towary o niskich marżach byłoby to zagrożenie konkurencyjności, ponieważ podwyżka stóp mogłaby doprowadzić do istotnego umocnienia złotego. Aprecjacja waluty byłaby tym większa, im mocniej spadnie na świecie awersja do ryzyka i wzrosną przepływy kapitału portfelowego na rynki wschodzące.

5G i tempo cyfryzacji

5G to największe wyzwanie cyfrowe stojące przed światem – bardzo szybka sieć może zrewolucjonizować modele biznesowe w wielu sektorach, otwierając drzwi do zupełnie nowych usług. Polskie firmy stoją w związku z tym przed różnymi wyzwaniami. Po pierwsze, dla firm telekomunikacyjnych wyzwaniem będzie sfinansowanie rozwoju sieci 5G w Polsce. Po drugie, dla wszystkich sektorów wyzwaniem będzie dostosowanie do skokowego przyspieszenia tempa cyfryzacji. 5G stanowi tu właściwie tylko symbol szerszego trendu. Kraje rozwinięte bardzo szybko się cyfryzują, a polskie firmy nie mogą zostać w tyle. Modele biznesowe będą ulegały ewolucji, coraz więcej usług będzie świadczonych na odległość, a relacje cyfrowe, które już zdominowały wiele usług konsumenckich, będą zmieniały świat usług biznesowych.

Susza

Rok 2019 był okresem niskich opadów, co wpłynęło na obniżenie zbiorów zbóż, owoców i warzyw. Przełożyło się to na bardzo dynamiczny wzrost cen. Początek 2020 r. również przyniósł niskie opady, a eksperci zaczęli ostrzegać, że ten rok również może stać pod znakiem suszy. Zmiany klimatu ewidentnie zwiększają ryzyko, że zaburzenia pogodowe będą przekładały się na zbiory i ceny z większą częstotliwością.

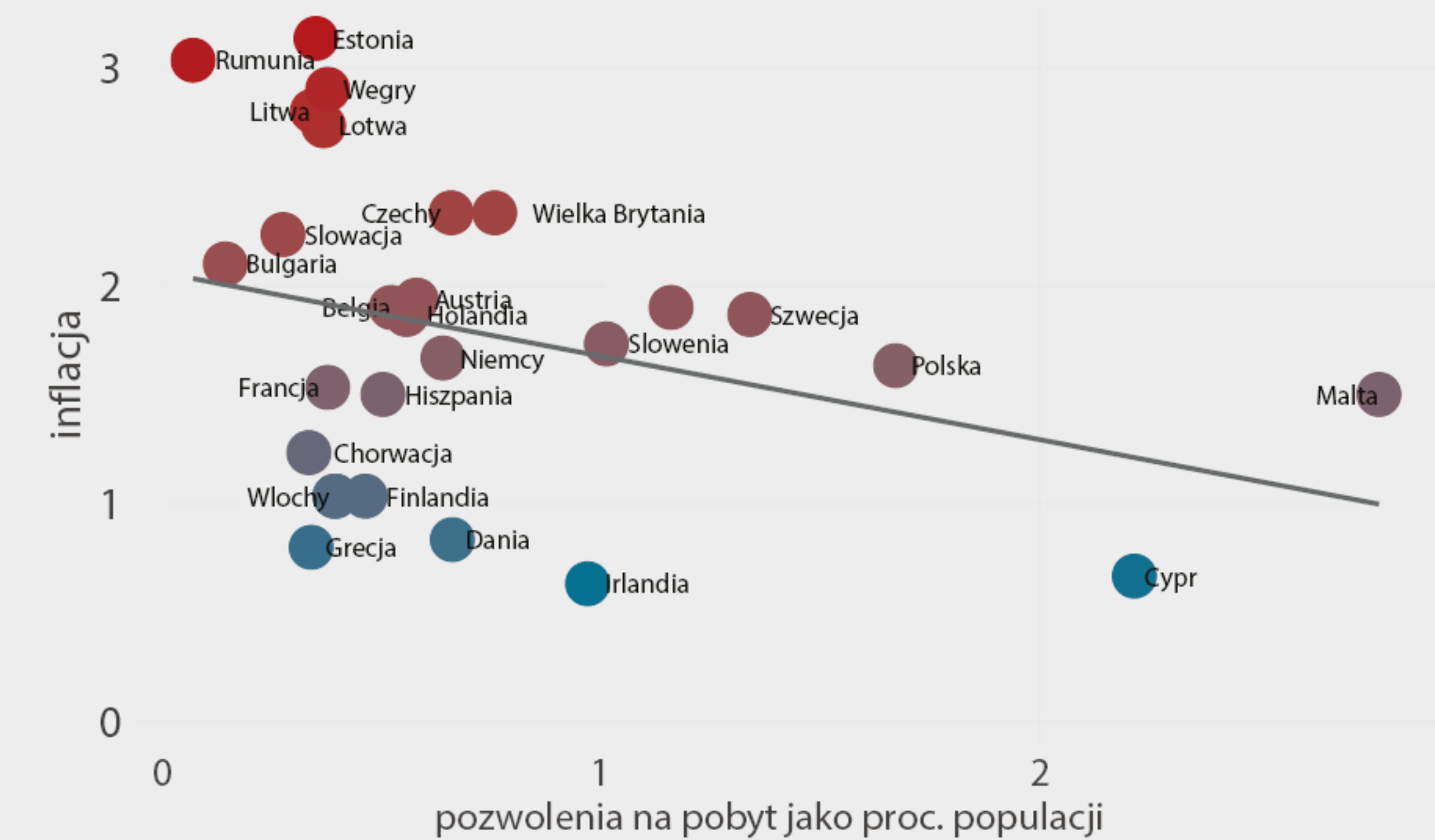
Wirusy

W 2019 r. wirusy ASF i ptasiej grypy istotnie zaburzyły działalność producentów i przetwórców mięsa. Początek 2020 r. przyniósł atak zarażającego ludzi koronawirusa w Chinach, który wpłynął na ograniczenia w transporcie do tego kraju. Problem epidemii wirusów, zarówno zwierzęcych, jak i ludzkich, stanowi istotne ryzyko, z którym firmy muszą się liczyć w coraz większym stopniu. OECD traktuje pandemię jako jedno z istotnych współczesnych ryzyk systemowych dla światowej gospodarki.

Podmioty gospodarcze przyzwyczyły się do funkcjonowania w warunkach bardzo niskich stóp procentowych. Ostatnia ich podwyżka miała w Polsce miejsce w 2012 r.

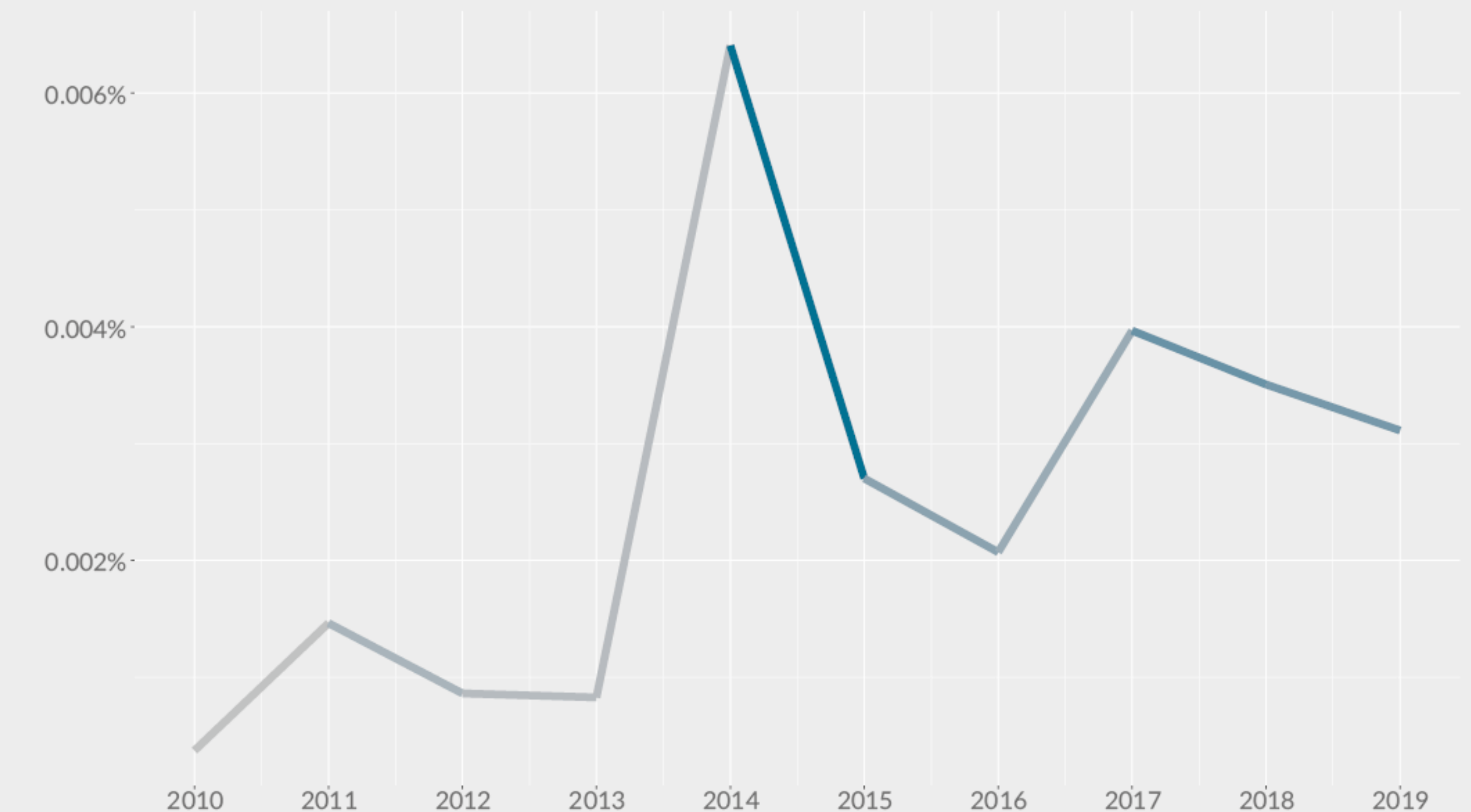
Wykres 5. NAPIĘW IMIGRANTÓW BYŁ CZYNNIKIEM OBNIŻAJĄCYM INFLACJĘ

Średnia inflacja w latach 2015-2018 była niższa w krajach, które doświadczały relatywnie wyższego napływu imigrantów. Wiele wskazuje, że napływ pracowników z Ukrainy do Polski pozwolił Polsce na osiągnięcie wyższego wzrostu PKB bez generowania nadmiernej inflacji. Odpływ części tych pracowników mógłby być dla gospodarki bolesny.

Wykres 6. GEOPOLITYKA CORAZ CZĘŚCIEJ JEST ANALIZOWANA JAKO RYZYKO

Odsetek słowa „geopolityczne” i jego odmian w artykułach prasowych. Wskaźnik ten jest w długookresowym trendzie wzrostowym. Rok 2019 nie przyniósł wzrostu zainteresowania tematem, ale ryzyka geopolityczne pojawiają się zwykle gwałtownie.

Ryzyka i wyzwania branżowe

Najważniejsze zjawiska w branży

Czym żyją firmy – trendy, zagrożenia, regulacje, nowe zjawiska

Mapa eksportu

Które rynki zbytu rozwijają się najszybciej, a na których sprzedaż spada

Intensywność ryzyk

Jakie zagrożenie są najistotniejsze dla branży, a które występują z mniejszą intensywnością

Liczba niewypłacalności

Jak zmienia się w czasie liczba firm, które szukają ochrony przed wierzycielami

Wykres 7. MAPA PRESJI FINANSOWYCH W FIRMACH

Przychody firm rosną szybciej od trendu historycznego, również te z eksportu. Ale jeszcze szybciej rosną koszty. To sprawia, że marże i płynność znajdują się pod presją.

Kolor czerwony oznacza, że wskaźnik jest na poziomie cechującym podwyższone ryzyko na tle średniej historycznej.

	Przychody		Koszty					Dług		Zyskowność	
	przychody (%rdr)	przychody zagraniczne (%rdr)	koszty ogółem (%rdr)	koszty materiałów i energii (%rdr)	koszty usług zewnętrznych (%rdr)	koszty wynagrodzeń (%rdr)	koszty podatkowe (%rdr)	dług do ebitda (%)	zobowiąz. do należności (%)	rentowność netto (%)	zwrot z aktywów (%)
ogółem	6.7	9.6	6.6	5.2	5.9	13.7	7.1	3.2	94.4	4.3	5.2
żywność	5.7	6.5	6.7	6.4	9.4	13.3	1.4	3.3	86.8	3.3	5.4
tekstylna i odzież	3.2	7.5	3.2	5	-0.8	4.4	2.9	3.7	69.2	5.3	7.2
papier	4.1	3.9	4	3.4	6.3	11	-8.1	2	73	9	10.4
chemia	3.5	6.7	2.1	0.6	5.7	12.2	3.8	2.7	87.3	7.6	8.6
tworzywa	4.5	3.1	5.2	4	5.6	16	4.7	2.3	85.3	6.5	8.5
metale	-2.5	10.3	-1.5	-3.8	8	10.8	1	4.7	127.3	3.2	3.9
motoryzacja	3.3	6.3	4.3	3.4	5.3	13.7	5.6	2.2	109.6	3.8	6.2
meble	1.7	1.9	1	-0.9	2.2	8.1	12.5	2.7	82.4	4.8	7.2
budownictwo	4	1.5	3.4	-0.7	6.3	7.5	-3.7	3.9	81.4	4.3	4.6
handel detaliczny	6.5	13.2	8.3	8.9	6.5	12.7	6.2	2.5	404.2	2.4	5.6
ICT i media	8.7	21	7.9	14.6	0.4	21.5	1.2	3.2	51.9	6.6	4.5

* Dane za pierwsze półrocze 2019 r. - ostatnie dostępne w momencie przygotowania raportu

Przetwórstwo żywności

– jak stawić czoło nowym trendom

Sentyment w sektorze produkcji żywności pogorszył się w minionym roku, choć koniunktura na rynkach eksportowych pozostaje niezła, mniej było też niewypłacalności. Wiele wskazuje, że branża mocno odczuła zagrożenia związane z epidemiami ASF oraz pogorszenie reputacji producentów mięsa po z tzw. aferze mięsnej.

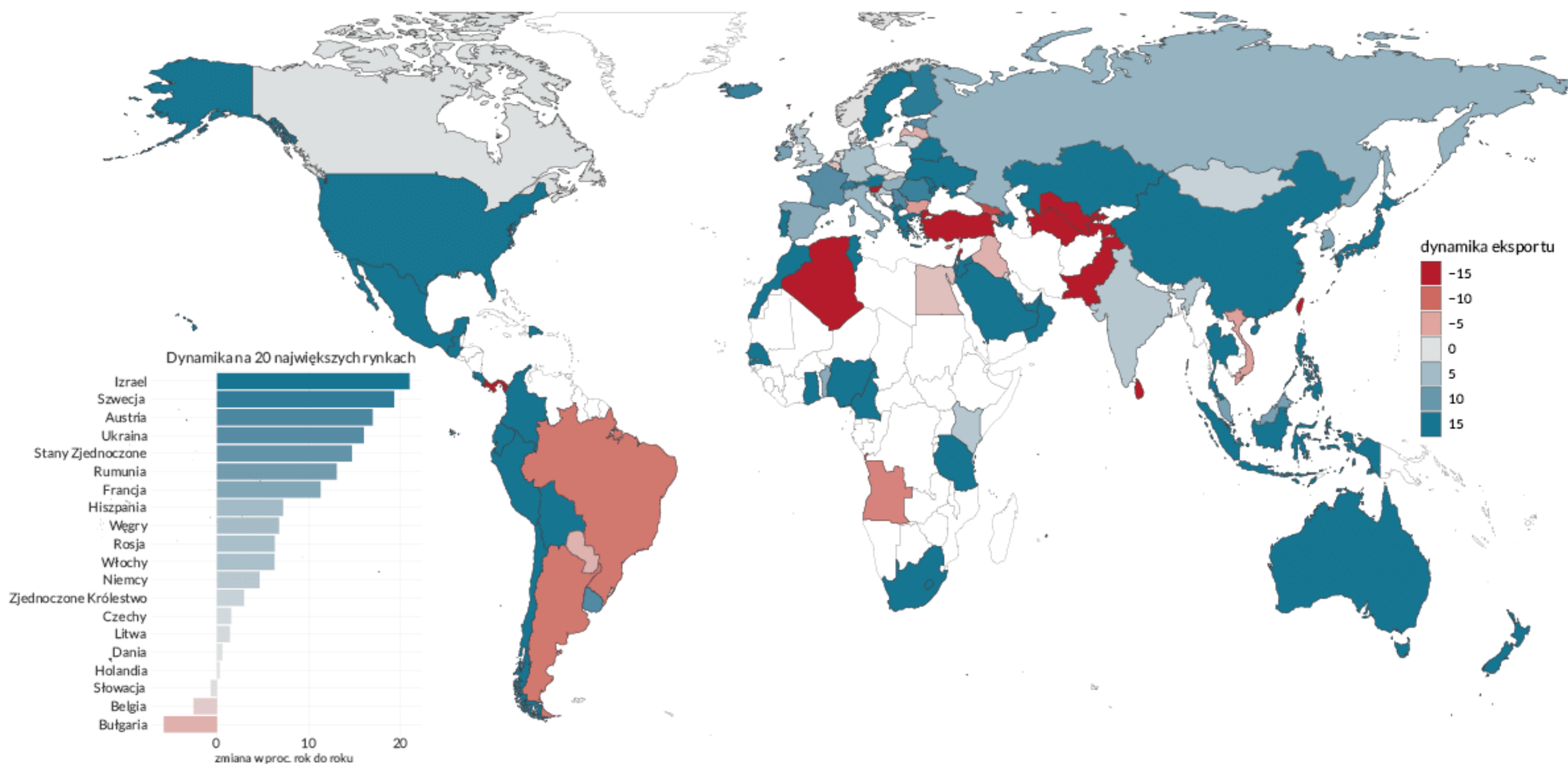
W związku z zagrożeniami reputacyjnymi, dla producentów żywności coraz większym wyzwaniem są inwestycje w kontrolę jakości produkcji. Na świecie wiele firm wprowadza takie systemy, m.in. oparte na blockchainie systemy kontroli produktów, pozwalające śledzić je na każdym etapie łańcuch dostaw – od producenta do sprzedawcy.

Polska branża spożywcza stoi przed wyzwaniami związanymi z unijnymi regulacjami dotyczącymi opakowań (branża konsumuje ok. 65 proc. opakowań w kraju) oraz zmieniającymi się preferencjami

konsumentów. Wzrost świadomości konsumentów skutkuje zmianami ich zachowań i przyzwyczajęń, o czym świadczy zyskujący na popularności trend zero-waste. Coraz częściej klienci wybierają produkty wytwarzane w sposób zrównoważony i zapakowane w łatwe do odzysku opakowania. Ten trend jest obecny również w Polsce, co pokazują badania konsumenckie. Wynika z nich, że trzy czwarte ankietowanych jest gotowych zapłacić więcej za produkt w opakowaniu wytworzonym z mniejszej ilości plastiku.

W reakcji na nadchodzące regulacje w zakresie redukcji emisji CO2 oraz zmieniające się gusta konsumentów producenci żywności rozwijają również technologie produkcji białka roślinnego. Przemysł spożywczy jest pod silną presją - obecnie sama hodowla zwierząt odpowiada za ok. 14,5 proc. rocznych emisji gazów cieplarnianych. Światowy rynek produktów opartych na białku pochodzenia roślinnego jest już warty 2,2 mld dol.

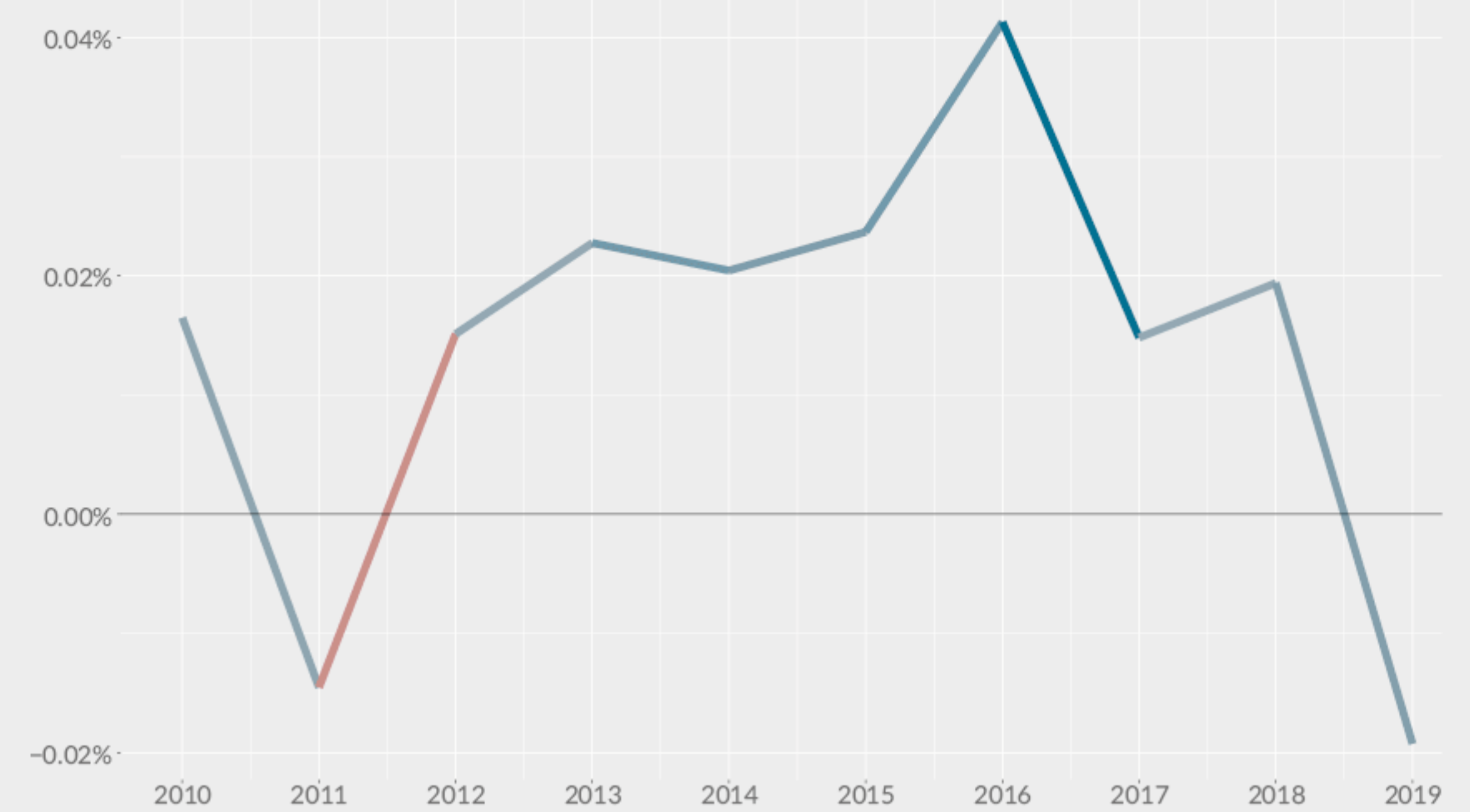
MAPA EKSPORTU PRODUKTÓW SPOŻYWCZYCH

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE PRODUKCJI ŻYWNOCI

Po wielu latach bardzo pozytywnych nastrojów sentyment w branży producentów żywności pogorszył się widocznie w minionym roku. To może być pokłosie m.in. problemów branży mięsnej.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

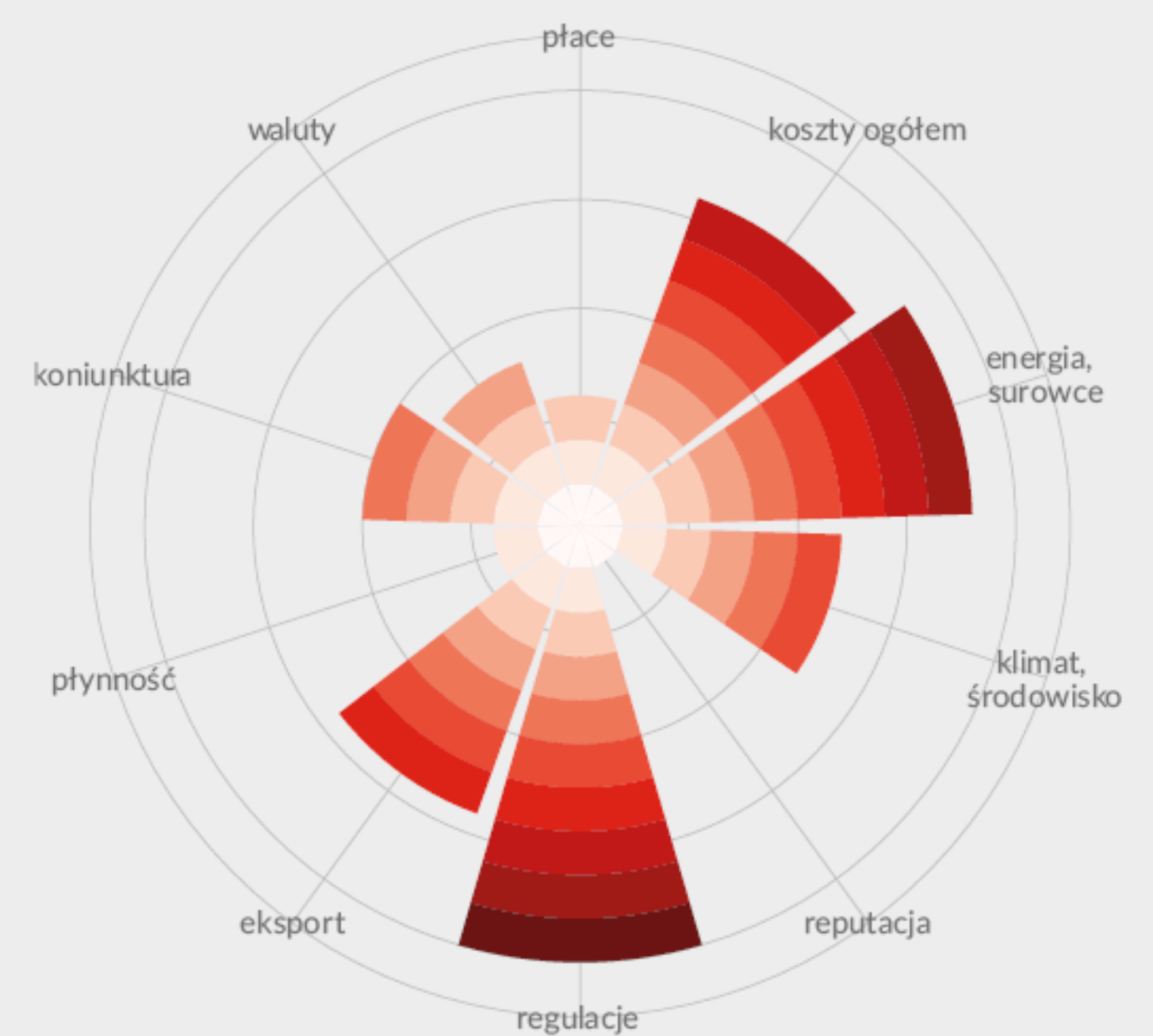
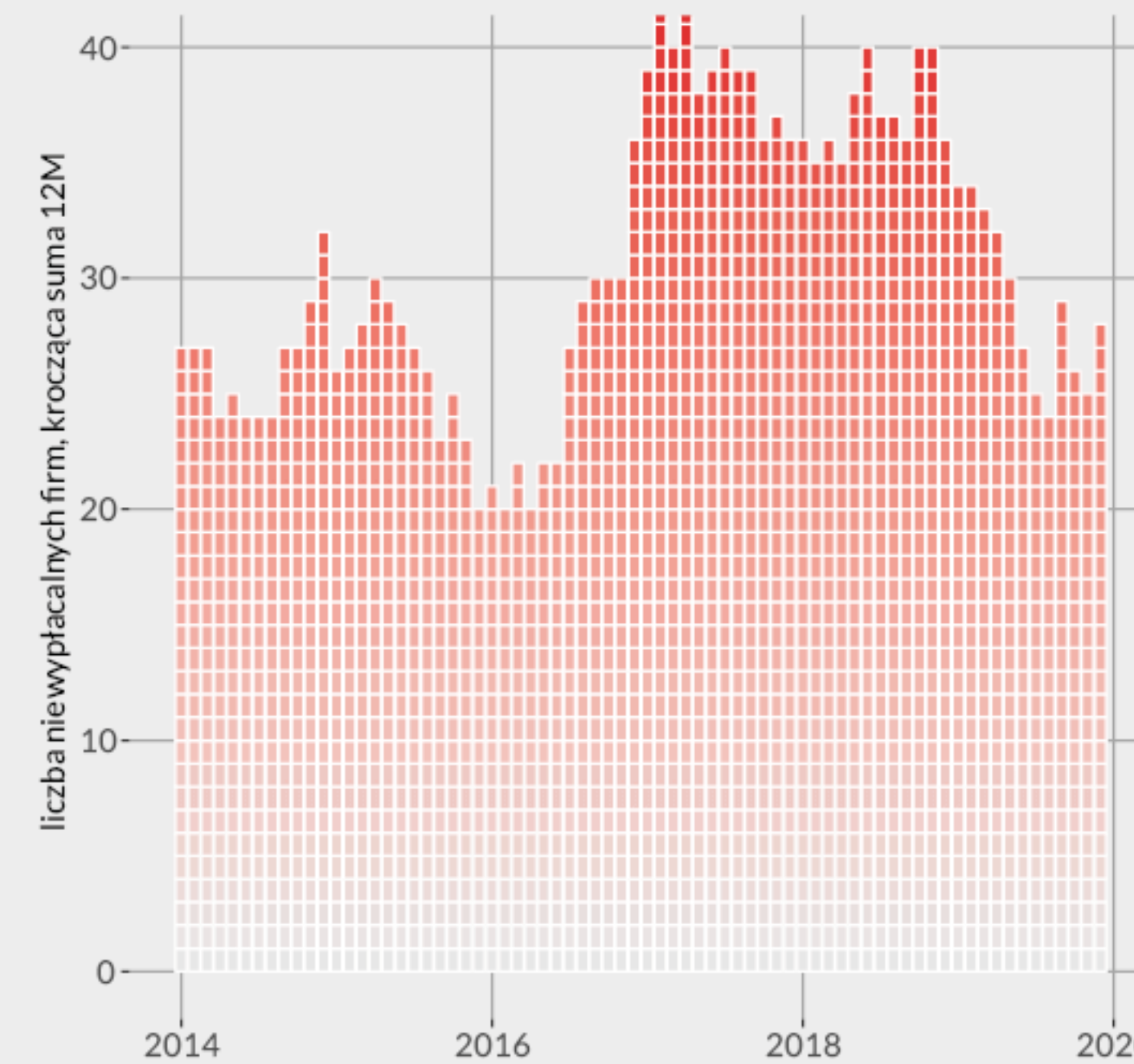
LICZBA NIETYPLACALNOŚCI

Rok 2019 przyniósł nieznaczny spadek liczby niewypłacalności w branży, choć kilka upadłości miało spektakularny charakter. Pogorszenie przyszło pod koniec roku.

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża producentów żywności jest bardzo wrażliwa na zmiany kosztów, regulacji i popyt na rynkach eksportowych.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Produkcja odzieży – podwyżka płacy minimalnej będzie bolesna

■ Polska jest jednym z niewielu krajów UE, w których produkcja odzieży jest w długookresowym trendzie wzrostowym. Wynika to m.in. z prężnego rozwoju branży producentów odzieży roboczej. Indeks sentymentu też pokazuje bardzo wysokie odczyty, choć jednocześnie liczba niewypłacalności wzrosła w minionym roku. Przy ogólnie niskiej liczbie niewypłacalnych firm nie powinno to jednak budzić nadmiernych obaw.

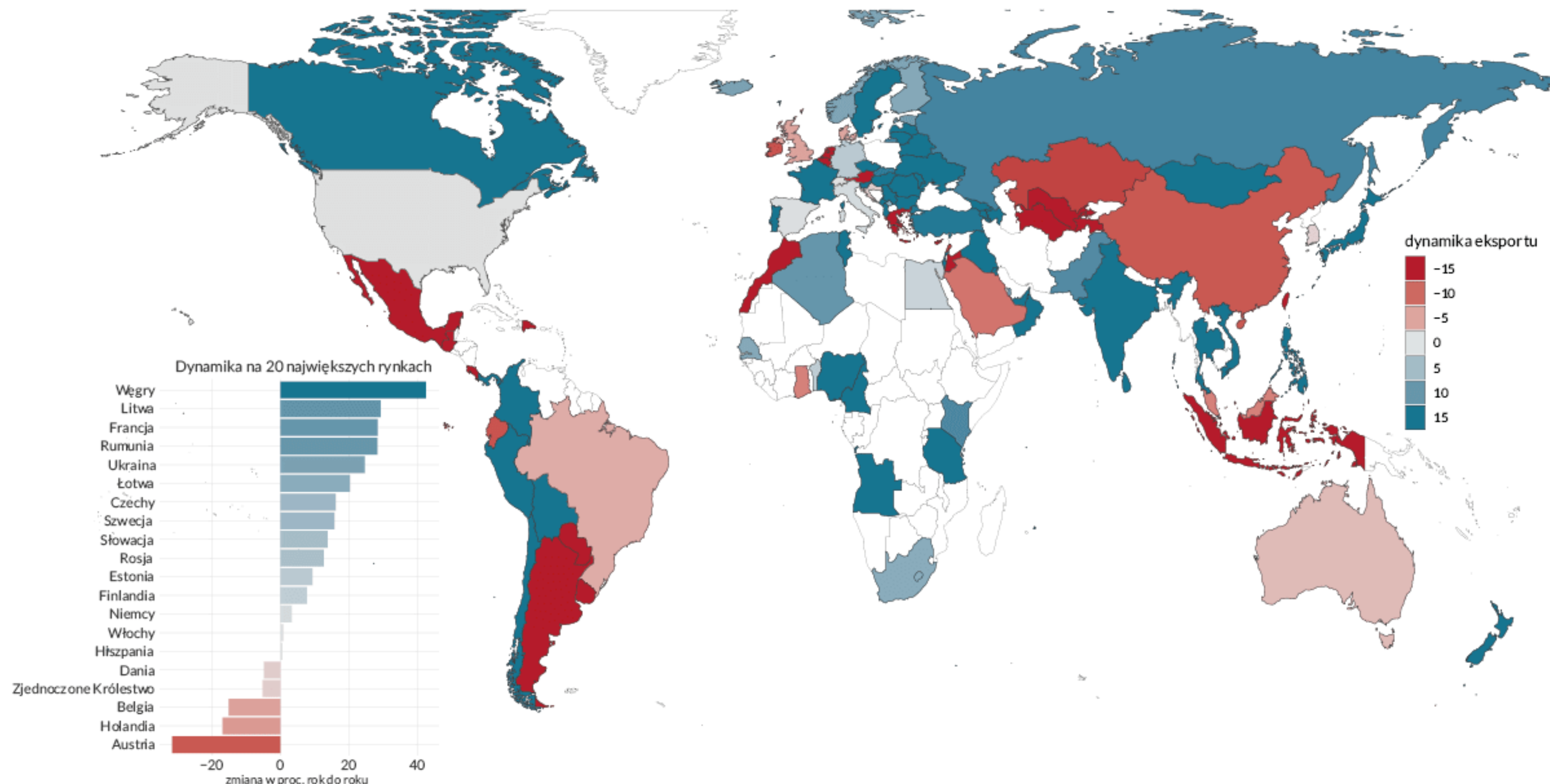
■ W związku z niskim przeciętnym wynagrodzeniem w branży dużym wyzwaniem dla niej będą znaczące podwyżki płacy minimalnej. Przeciętne wynagrodzenie w firmach produkujących odzież jest na poziomie niecałych 60 proc. przeciętnej dla sektora przedsiębiorstw. Pokrewnym, ale oddzielnym problemem jest brak pracowników na rynku. Z prowadzonego przez GUS badania wynika, że rekordowe ponad trzy czwarte firm odzieżowych boryka się z tym problemem.

■ Branża odzieżowa stoi przed wyzwaniem dotyczącym regulacji środowiskowych. Duża ilość mikroplastików znajdujących się w odzieży oraz wykorzystanie tworzyw w produkcji sprawia, że branża może znaleźć się na celowniku różnych organizacji proekologicznych, a docelowo również pod presją regulacyjną.

■ Zmieniające się preferencje konsumentów sprawiają, że firmy odzieżowe szukają nowych rozwiązań projektowych i nowych modeli biznesowych. Na przykład szwedzki H&M testuje obecnie usługę wypożyczania ubrań. Ponadto firmy coraz częściej wytwarzają produkty z bawełny organicznej oraz tkanin pochodzących z recyklingu.

■ Ważną grupą wyzwań są nowe technologie i cyfryzacja, w tym wzrost znaczenia handlu internetowego. Brak zdolności dostosowania do tego megatrendu będzie stanowił ryzyko dla firm.

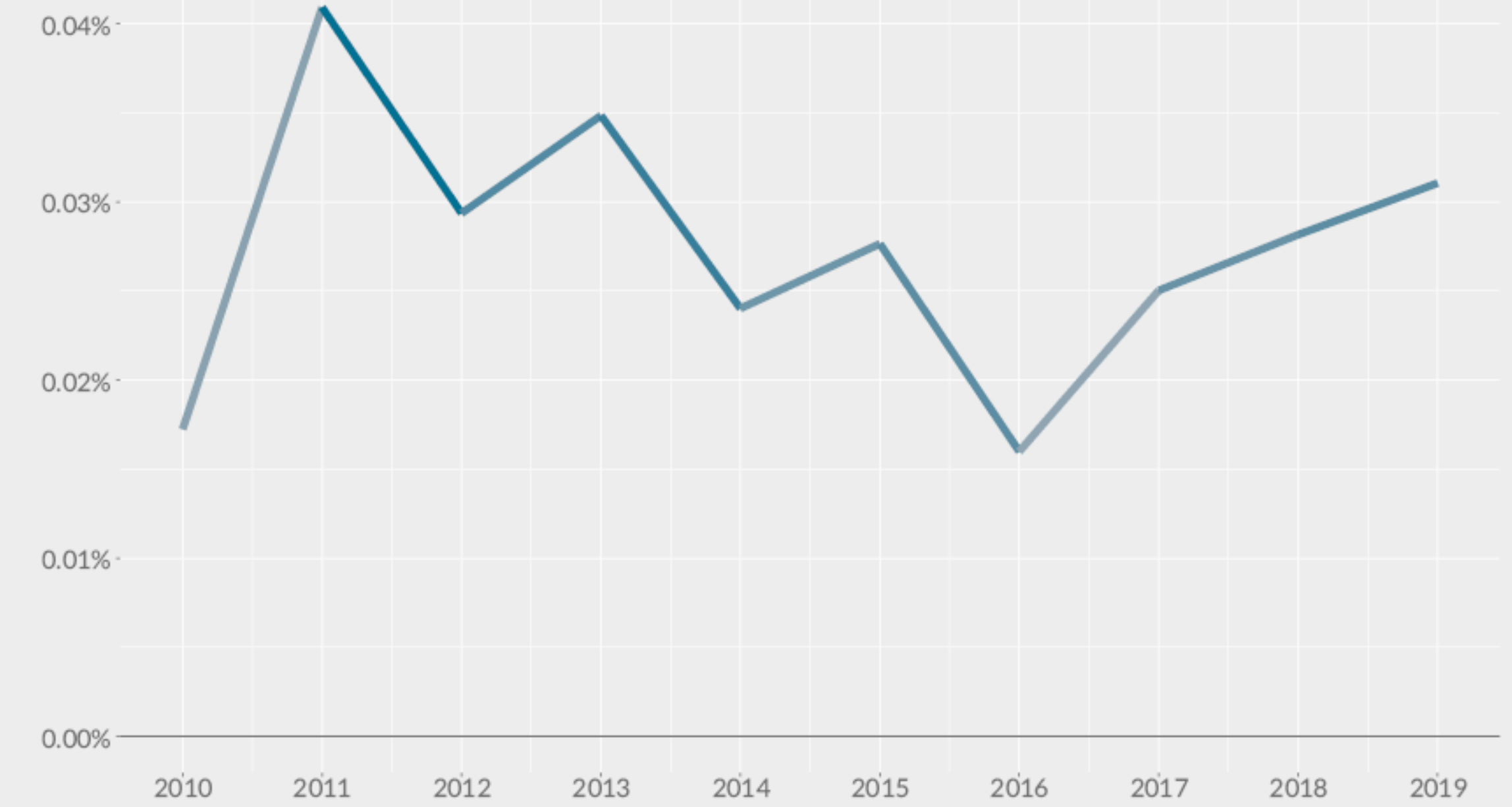
MAPA EKSPORTU PRODUKTÓW ODZIEŻOWYCH

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE PRODUKCJI ODZIEŻY

Sentyment w sektorze był w 2019 r. bardzo dobry, choć wiele wskazuje, że w drugiej połowie roku sytuacja uległa pogorszeniu. Polska jest jednym z niewielu krajów UE, gdzie produkcja odzieży znajduje się w długookresowym trendzie wzrostowym.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

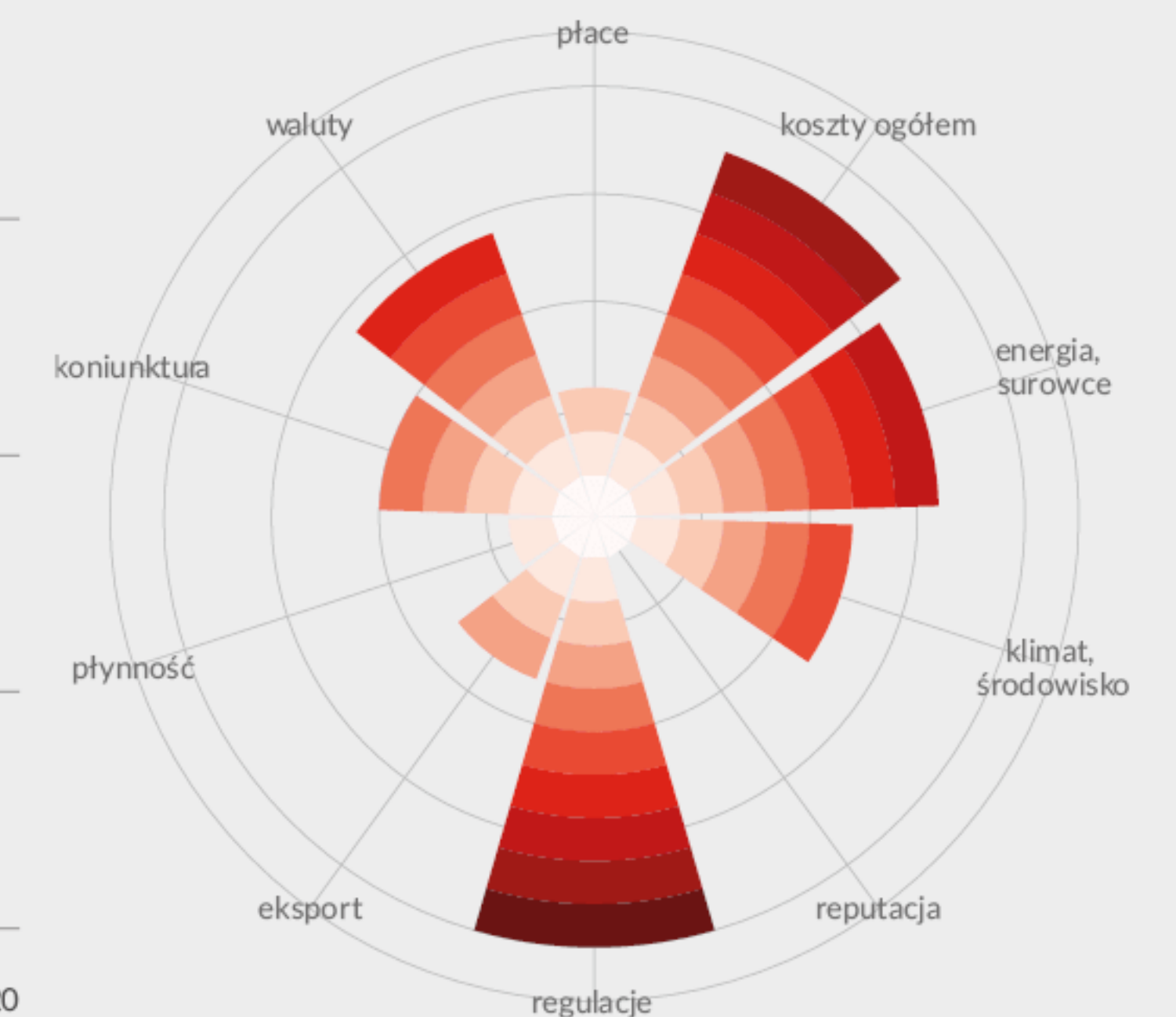
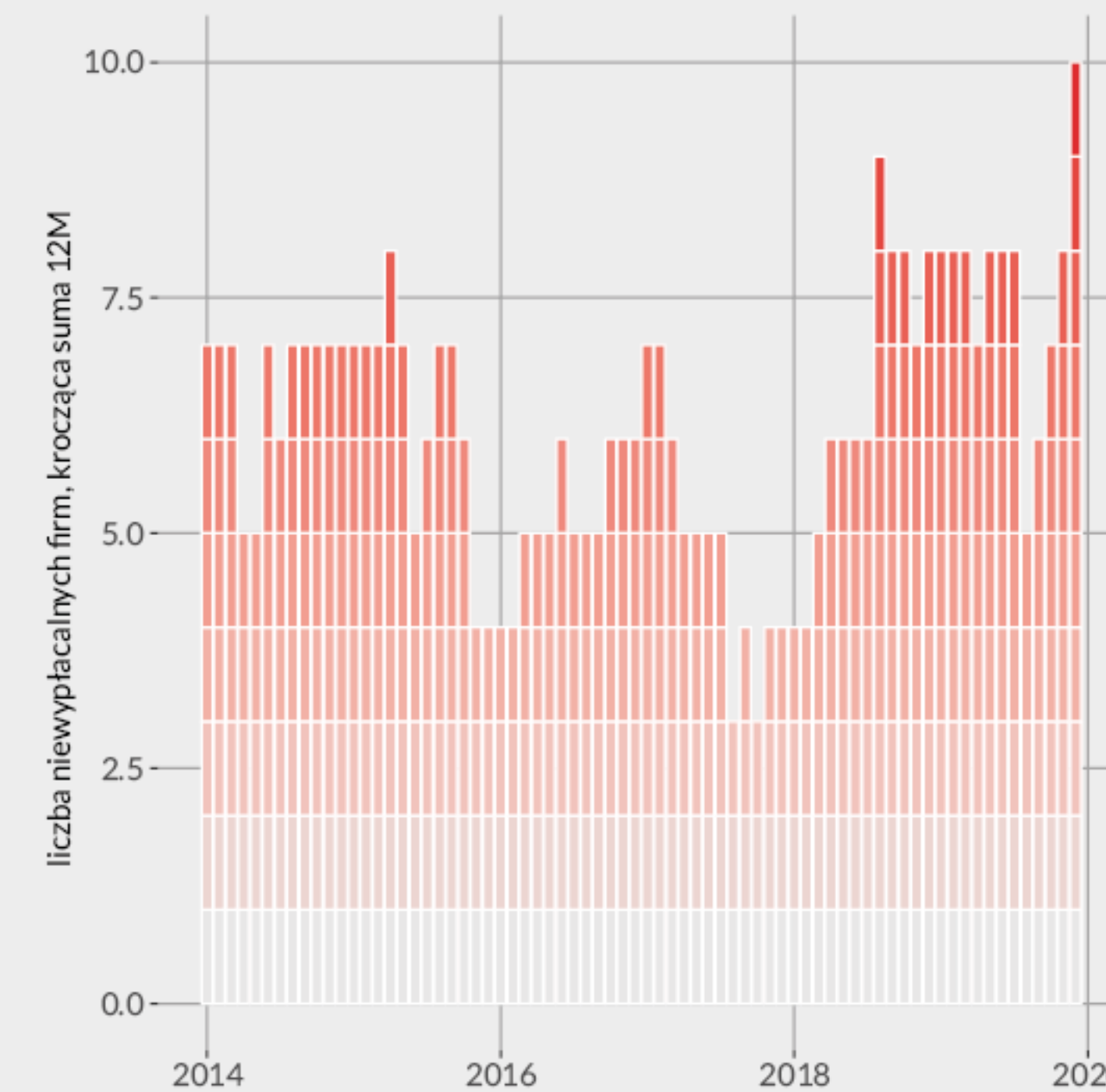
LICZBA NIWYPŁACALNOŚCI

W przeciwieństwie do wielu innych branż ostatnie lata nie przyniosły wzrost niewypłacalności producentów odzieży. Dopiero koniec 2019 r. wykazał pogorszenie. Ale to może być krótkookresowa zmiana.

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża producentów odzieży jest bardzo wrażliwa na zmiany regulacji i kosztów.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Przetwórstwo papieru – jak skorzystać na problemach plastiku

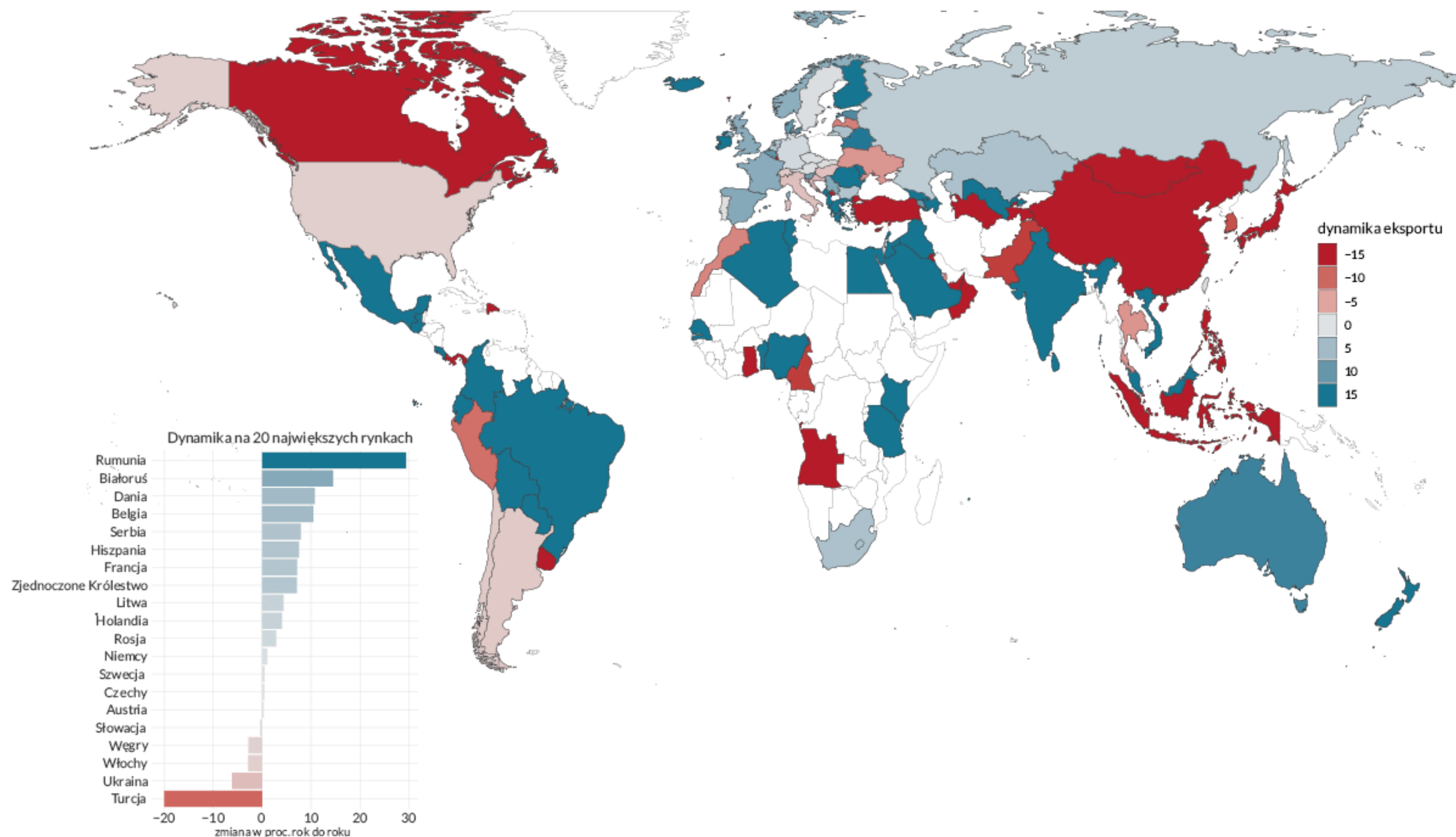
Przetwórstwo papieru rozwija się w Polsce znacznie szybciej niż przeciętna branża przemysłowa, Polska w tej dziedzinie (podobnie jak w przetwórstwie plastiku) zajęła istotne miejsce w europejskich łańcuchach dostaw. W 2019 r. branża doświadczyła jednak dość istotnego spowolnienia tempa rozwoju.

Dużym wyzwaniem dla branży są zmiany regulacji środowiskowych. Produkcja papieru jest energochłonna, zależy od dostępności surowców naturalnych i może mieć negatywny wpływ na środowisko. Dlatego branża w najbliższych latach będzie zmagana się z wymogami dotyczącymi ograniczania emisji, tym bardziej że wymogi te będą zaostrzane i będą w coraz większym stopniu dotyczyły przetwórstwa, a nie tylko energetyki.

Ale zmiany regulacji środowiskowych są też dla sektora przetwórstwa papieru szansą. Chodzi o zastępowanie wskutek rosnącej presji regulacyjnej produktów plastikowych papierowymi. Dzieje się tak zwłaszcza w segmencie jednorazowych przedmiotów plastikowych takich jak słomki czy sztucce, których zakaz sprzedaży wejdzie w życie na początku przyszłego roku.

Polski przemysł papierniczy może skorzystać przede wszystkim na rosnącym zapotrzebowaniu na opakowania papierowe. W ciągu ostatniej dekady rynek opakowań papieru i tektury urósł dwukrotnie. A branża opakowaniowa odpowiada za ponad połowę zużycia papieru w Polsce. Firmy coraz mocniej pracują nad wdrożeniem opakowań papierowych.

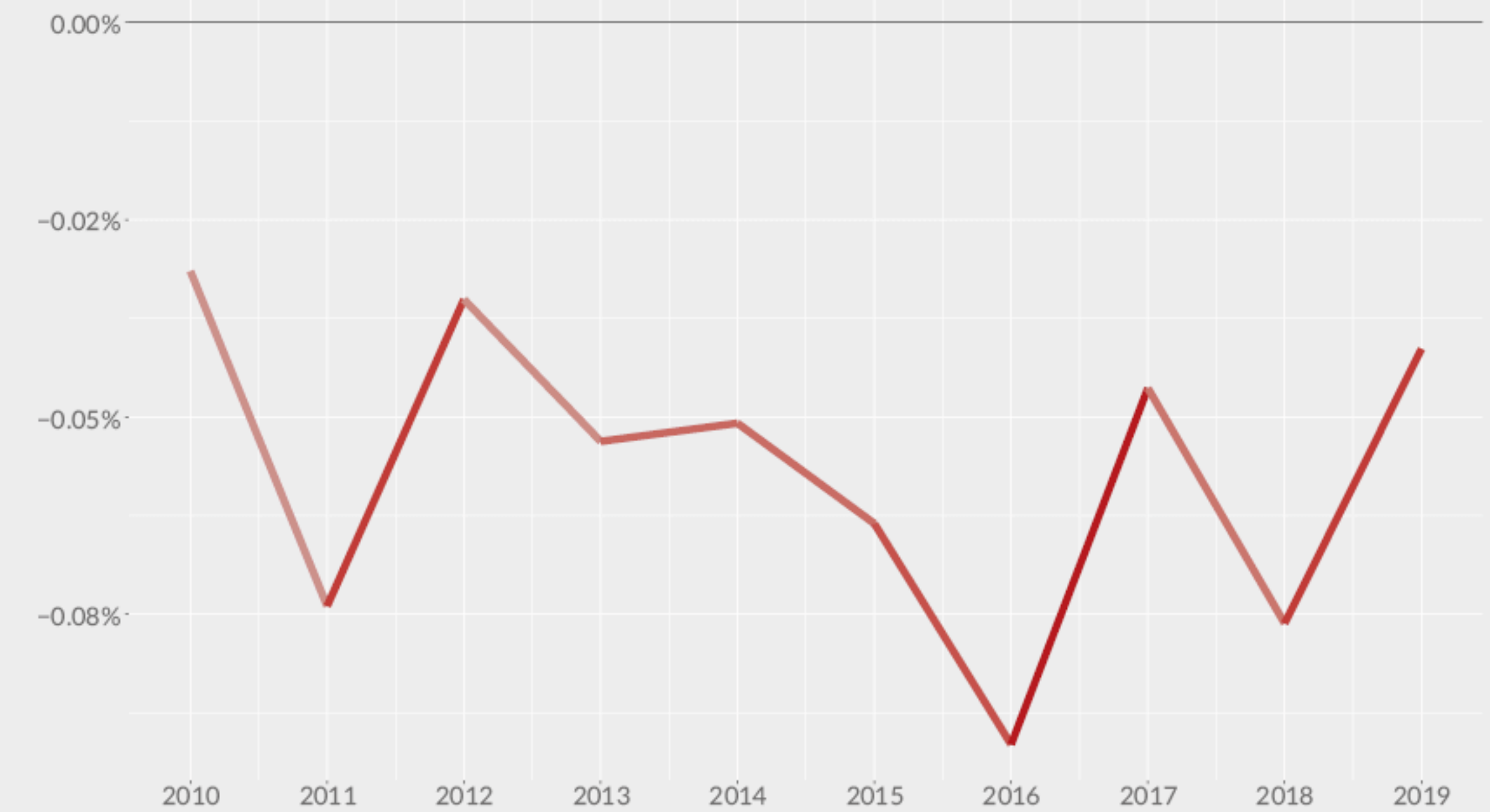
MAPA EKSPORTU PRODUKTÓW Z PAPIERU

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE PRZETWÓRSTWA PAPIERU

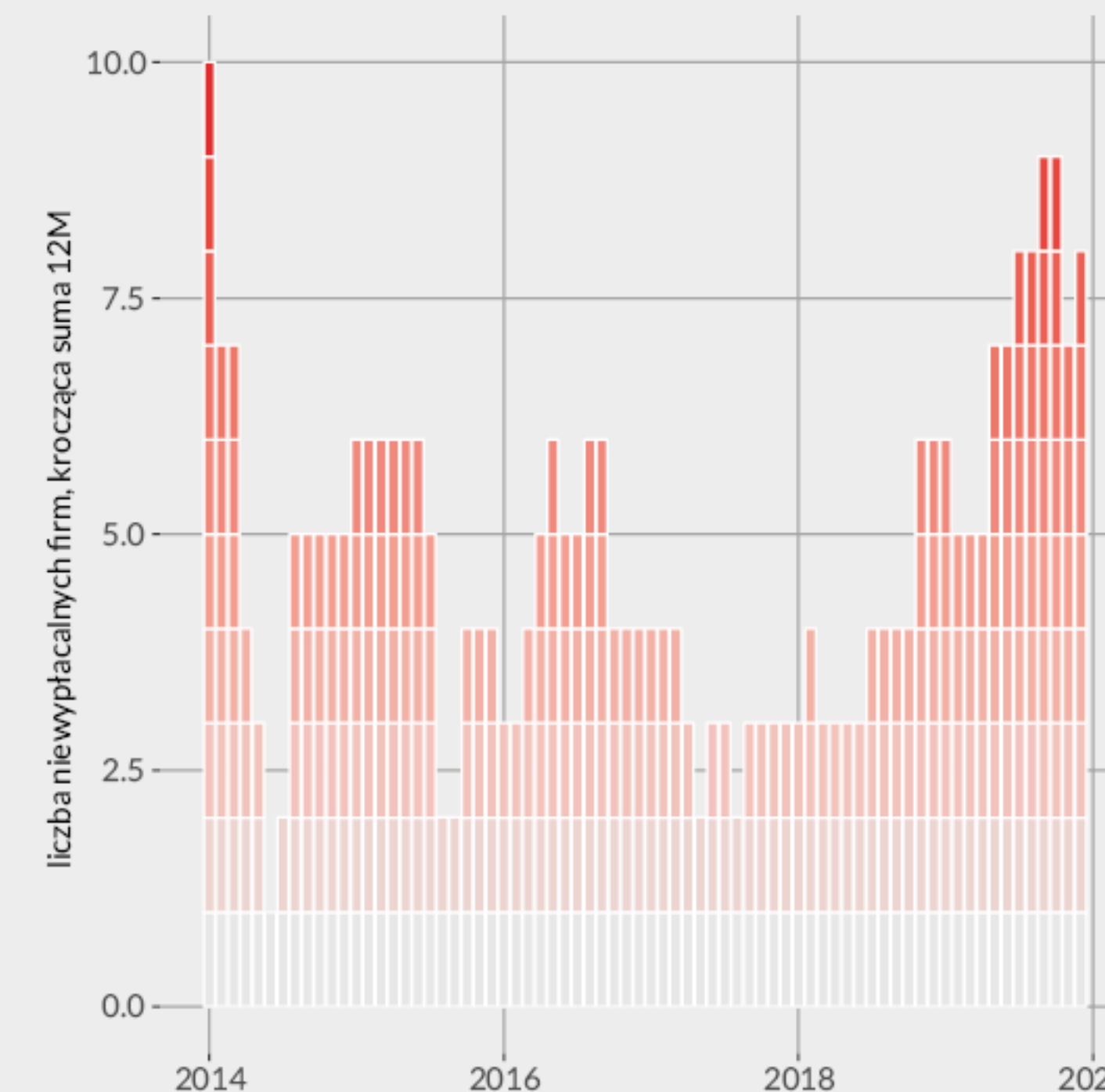
Sentyment w sektorze był w 2019 r. lepszy niż rok wcześniej, choć generalnie jest na minusie. Może to wynikać z problemów mniejszych i średnich firm, bo duże radzą sobie bardzo dobrze.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

LICZBA NIETYPLACALNOŚCI

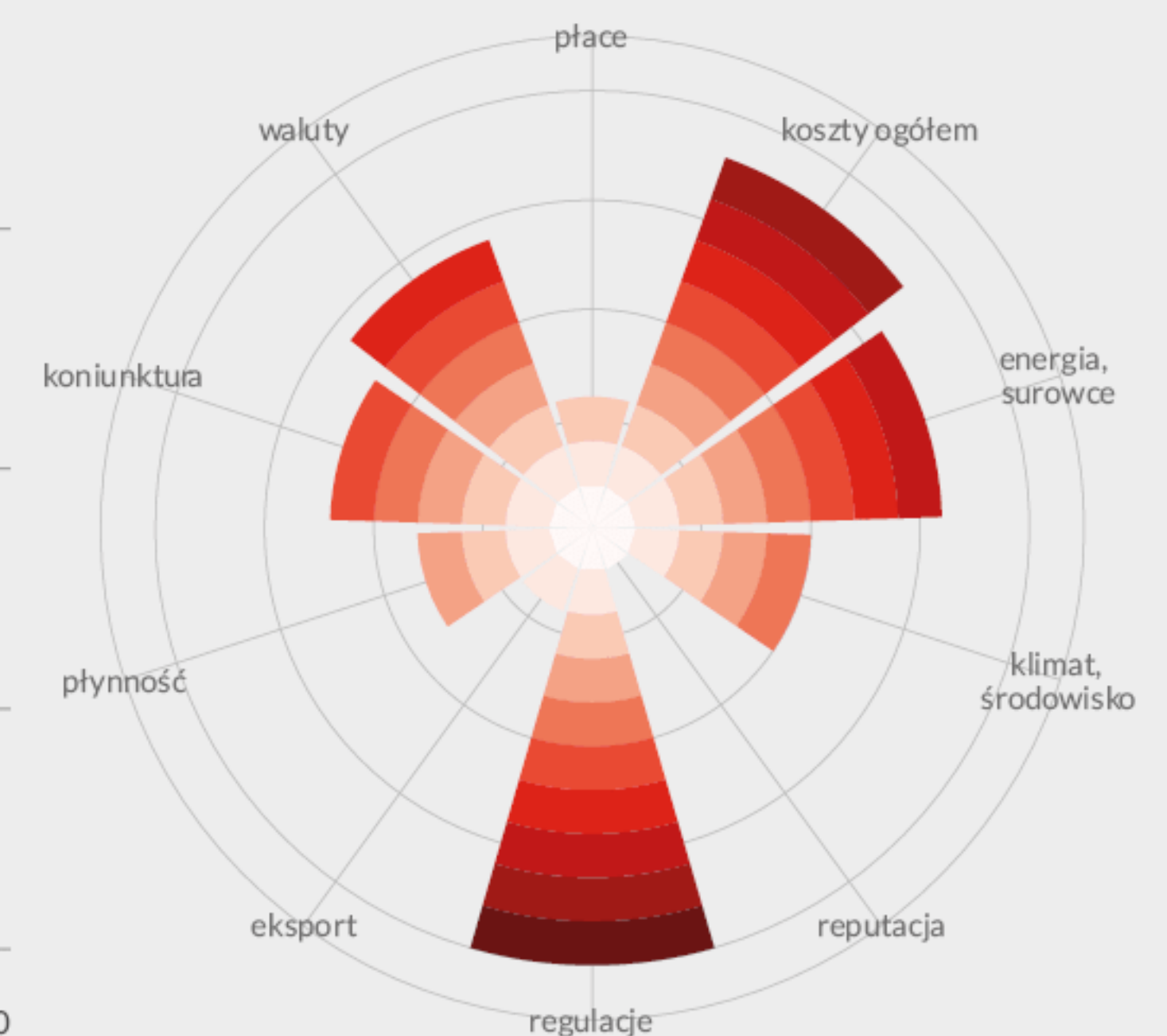
Niewypłacalności w sektorze przetwórstwa papieru rosły w 2019 r., choć pod koniec roku trend lekko się obniżył.

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża przetwórców papieru najbardziej narażona jest na zmiany kosztów, regulacji, koniunktury, cen surowców i kursów walut.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Przetwórstwo plastiku – jak przetrwać antyplastikową rewoltę

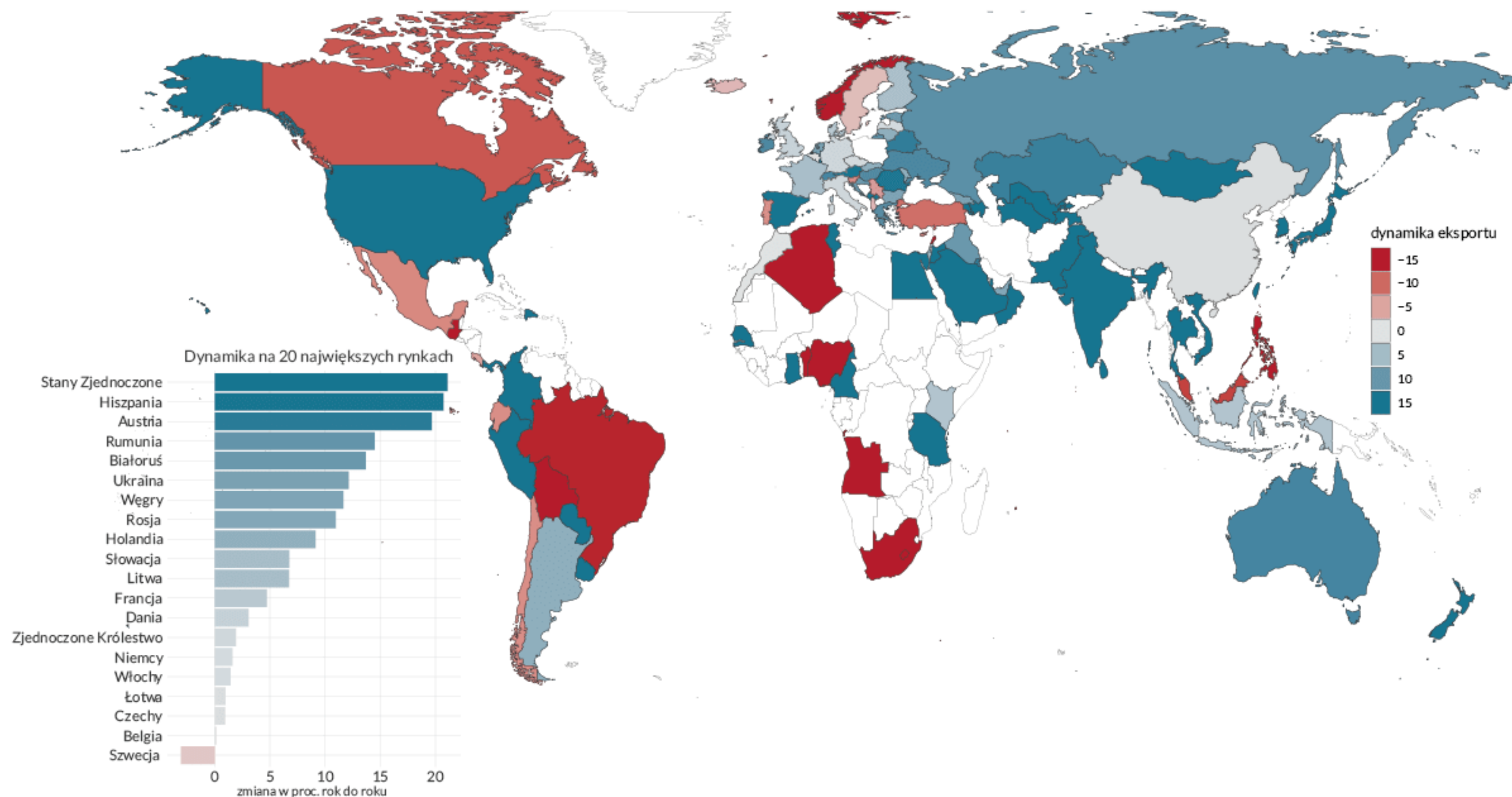
Przetwórstwo tworzyw sztucznych należy do najbardziej dynamicznych branż polskiego przemysłu. Indeks sentymentu w branży pogorszył się w 2018 r., zapewne na fali regulacji unijnych dotyczących wykorzystania plastików w opakowaniach, ale w 2019 r. był ponownie na wyraźnym plusie. Choć widać wzrost liczby niewypłacalności. Mogło być tak, że nowe regulacje wypchnęły z rynku niektórych producentów.

Największym wyzwaniem stojącym przed branżą jest dostosowanie się do przepisów w zakresie wykorzystania plastiku. Nowe przepisy zakazują sprzedaży przedmiotów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych, takich jak słomki i sztućce. Jeszcze większym wyzwaniem będzie osiągnięcie unijnych wymogów odnoszących się do poziomów recyklingu oraz produkcji z przetworzonych materiałów. Będzie się to wiązało m.in. z rosnącymi opłatami z tytułu rozszerzonej odpowiedzialności producentów.

Dużym zagrożeniem dla firm jest także zmiana nastawienia konsumentów do plastiku oraz związane z tym zjawiskiem społeczne kampanie antyplastikowe uderzające w reputację branży. Już teraz firmy sygnalizują wpływ takich działań na ich działalność.

W takich warunkach wyzwaniem dla branży będą inwestycje w nowe technologie produkcyjne. W tym celu firmy coraz częściej łączą siły w ramach konsorcjów obejmujących przedsiębiorstwa działające na wszystkich etapach łańcucha dostaw. Przykładem takiej współpracy jest powstałe niedawno konsorcjum, powołane do ulepszenia technologii recyklingu PET, pod przewodnictwem brytyjskiego koncernu petrochemicznego BP. Innym sposobem na dostosowanie się firm do zmieniającego się otoczenia jest produkcja bioplastiku. Z opakowań bioplastikowych korzysta coraz więcej przedsiębiorstw, m.in. globalne koncerny spożywcze.

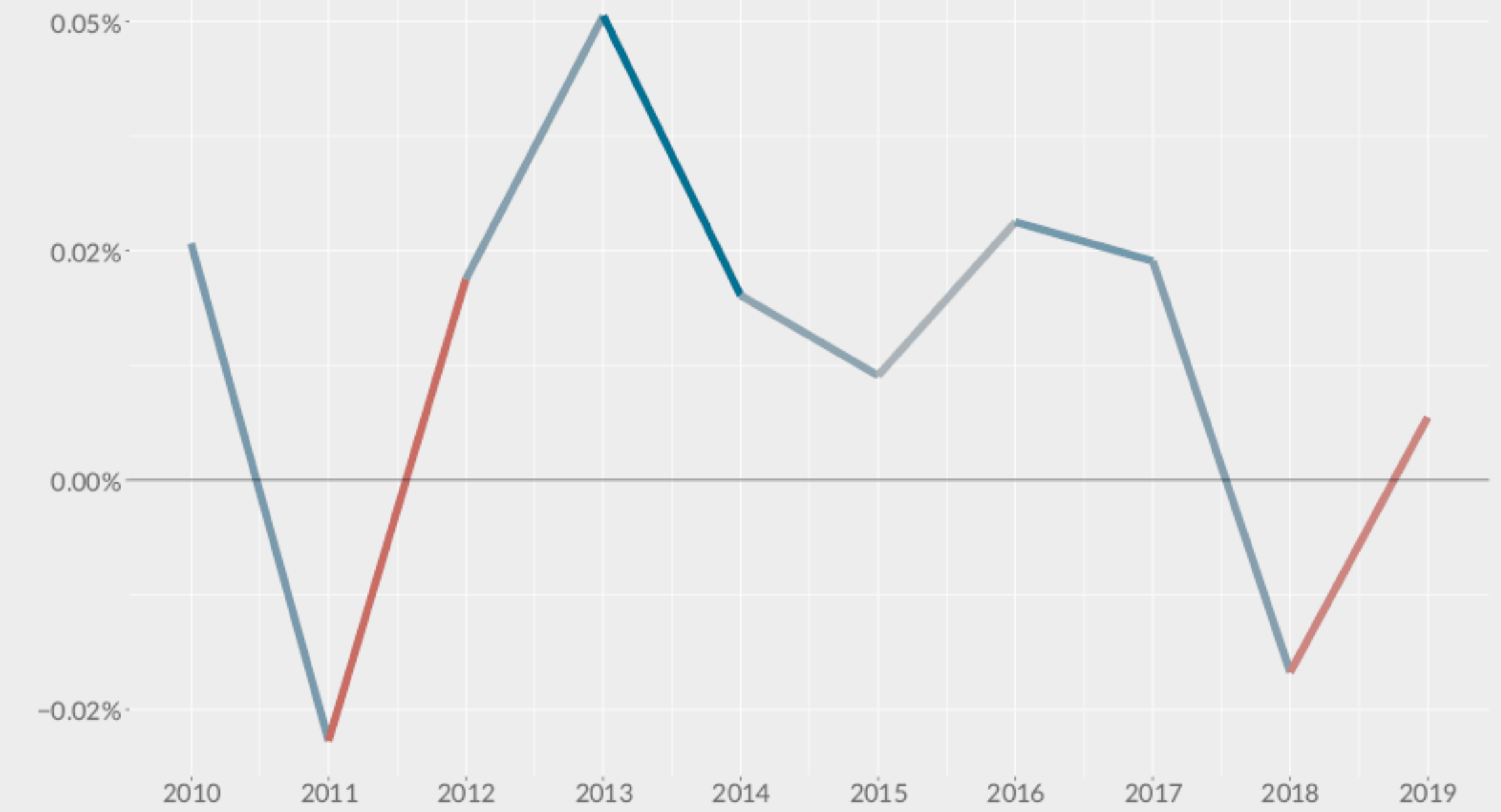
MAPA EKSPORTU PRODUKTÓW PLASTIKOWYCH

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE PRZETWÓRSTWA PLASTIKU

Rok 2018 przyniósł pogorszenie sentymentu wywołane falą regulacji unijnych dotyczących wykorzystania plastików w opakowaniach. Jednak już w 2019 r. sentyment znacząco się poprawił. Wiele firm narzeka na ciężar regulacji środowiskowych, ale koniunktura w branży nie jest zła.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

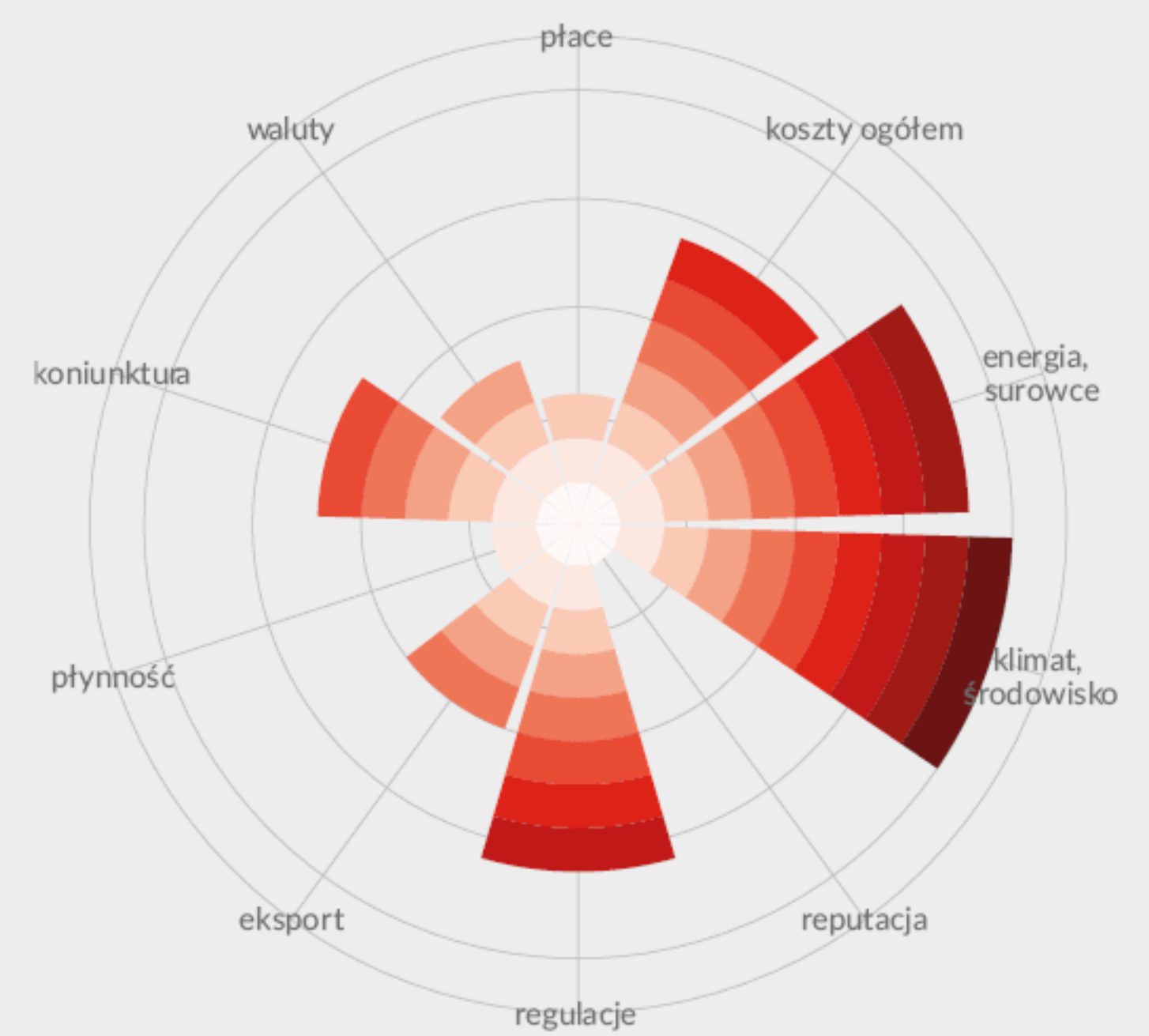
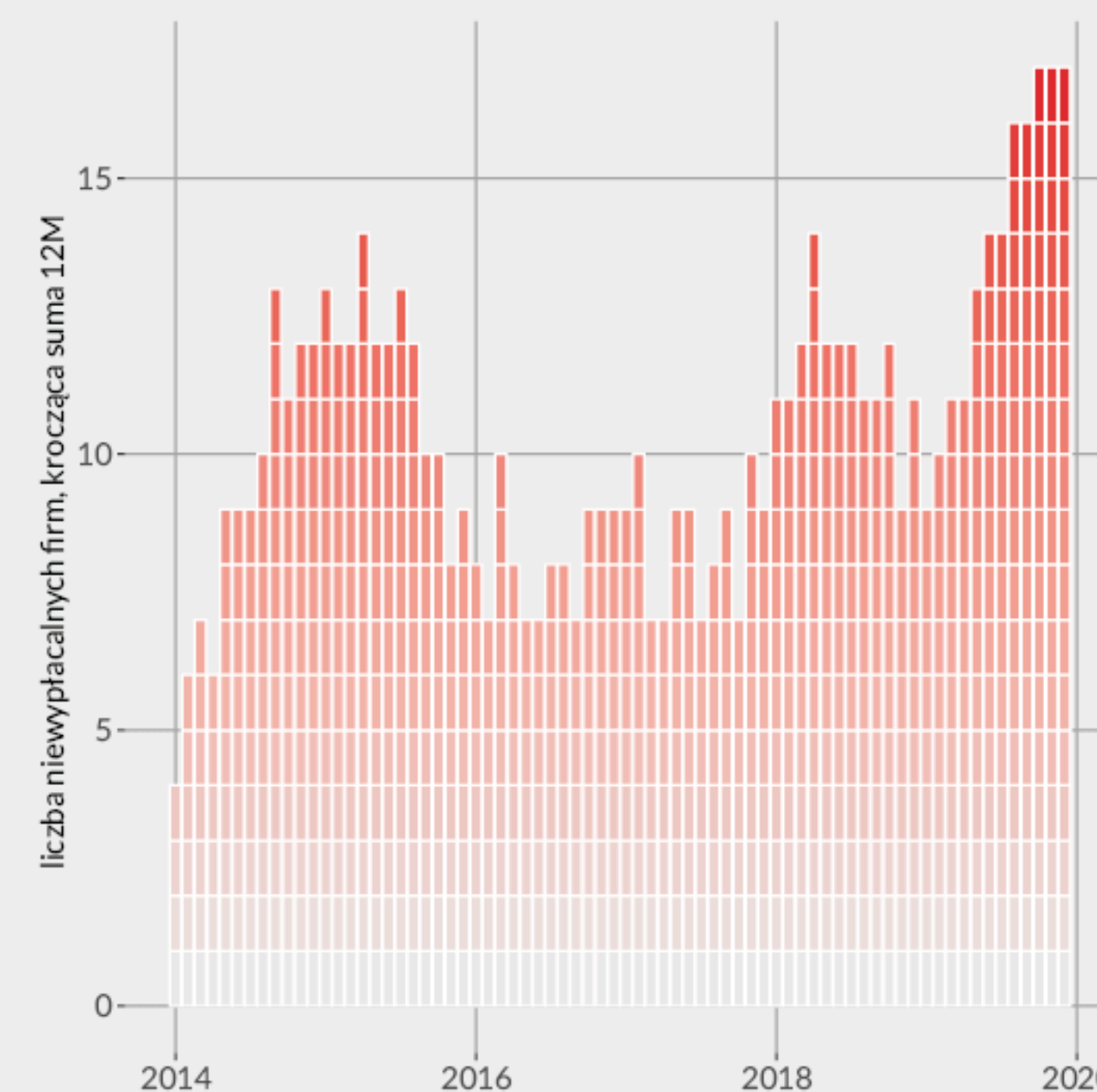
LICZBA NIWYPŁACALNOŚCI

Od 2018 r. liczba niewypłacalności w branży wzrosła. Jednym z powodów mogły być trudności związane z dostosowaniem do zakazów wykorzystania toreb plastikowych oraz ograniczeń w stosowaniu innych opakowań jednorazowego użytku (choć wiele z tych regulacji dopiero wejdzie w życie)

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Przetwórcy plastiku są szczególnie narażeni na zmiany związane z polityką klimatyczną oraz zmiany cen surowców. Presja kosztowa w sektorze jest dość wysoka.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Przetwórstwo metalu – jak zapobiec nieuczciwej konkurencji

Ważnym wyzwaniem stojącym przed branżą metalową jest spowolnienie gospodarcze w Europie Zachodniej, zwłaszcza na niemieckim rynku motoryzacyjnym. Na niedostateczny popyt zagraniczny wskazuje obecnie ponad 42 proc. polskich firm z branży – najwięcej od ponad dwóch lat. Co ciekawe, w analizie wrażliwości na ryzyka nie widać tego aż tak dobrze. Może dlatego, że inne ryzyka w tym momencie dominują w branży?

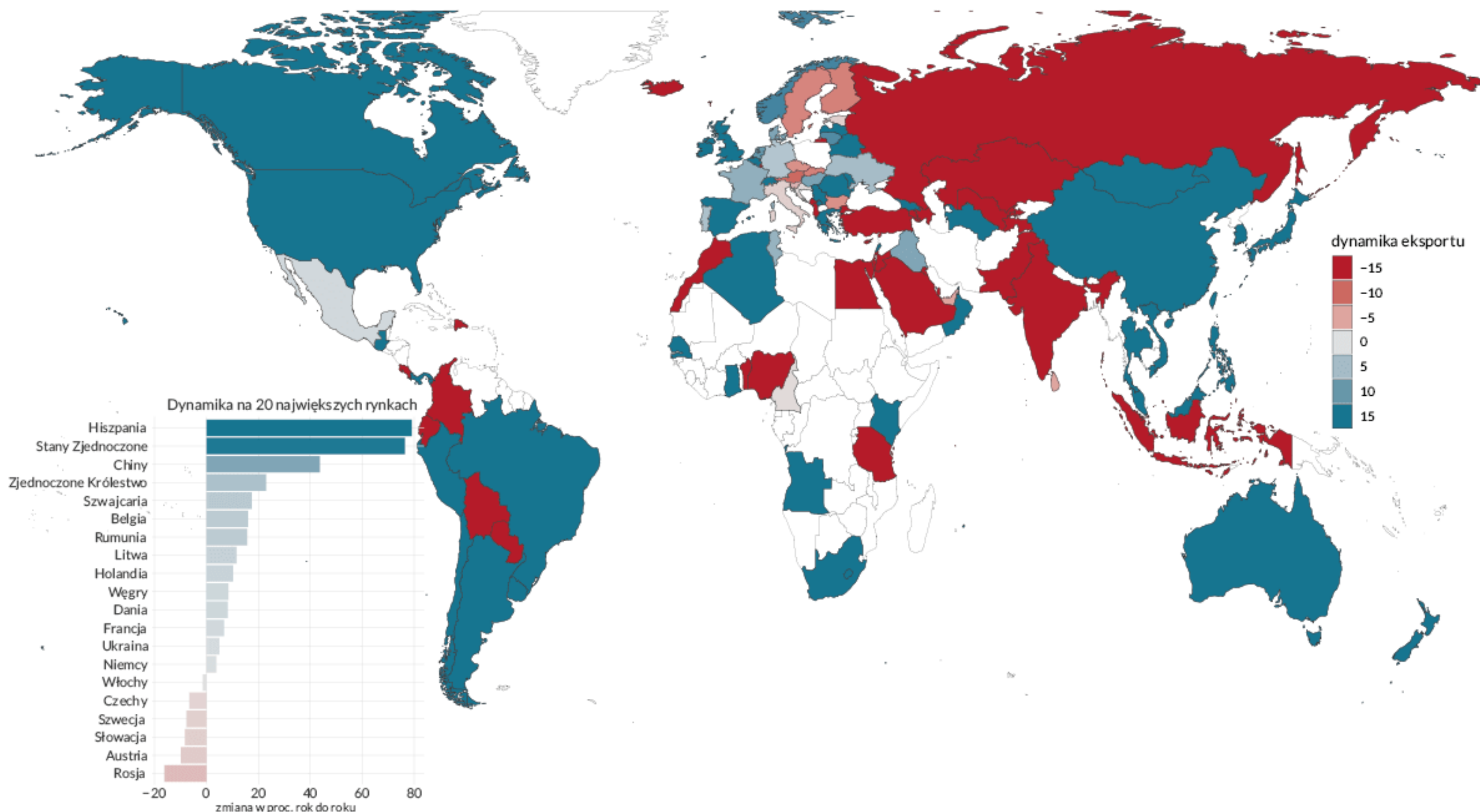
Zagrożeniem dla firm metalowych jest również polityka regulacyjna Unii Europejskiej w zakresie klimatu. Dotyczy to szczególnie kwestii dwutlenku węgla, którego znaczącym emitentem jest branża. Odpowiada ona za ok. 9 proc. światowej emisji. W związku z tym firmom metalowym zagrażają rosnące ceny praw do emisji dwutlenku węgla. Niektóre firmy, np. ArcelorMittal inwestują w rozwiązania redukujące emisję CO2, m.in. technologie wychwytywania i przechowywania dwutlenku węgla.

Wyzwaniem dla branży jest także konkurencja ze strony pozaeuropejskich firm. Niepodlegające restrykcyjnym regulacjom unijnym podmioty wykazują się wyższą względną konkurencyjnością.

Dużym wyzwaniem jest drożejąca energia. Jako jedna z najbardziej energochłonnych gałęzi przemysłu produkcja metali jest narażona na wynikające z podwyżek konsekwencje. Według Credit Agricole wzrost cen energii spowoduje spadek przychodów branży metalowej, ponieważ firmy nie przerzucą wyższych kosztów na kontrahentów.

Zagrożeniem dla firm metalowych pozostają utrzymujące się nastroje protekcyjnistyczne. Wojna handlowa na linii USA-Chiny, Brexit oraz cła nałożone na eksport stali i aluminium do USA, uderzają w wyniki branży. Choć polski sektor, w porównaniu np. do niemieckiego, i tak wykazuje się relatywnie wysoką odpornością na zawirowania.

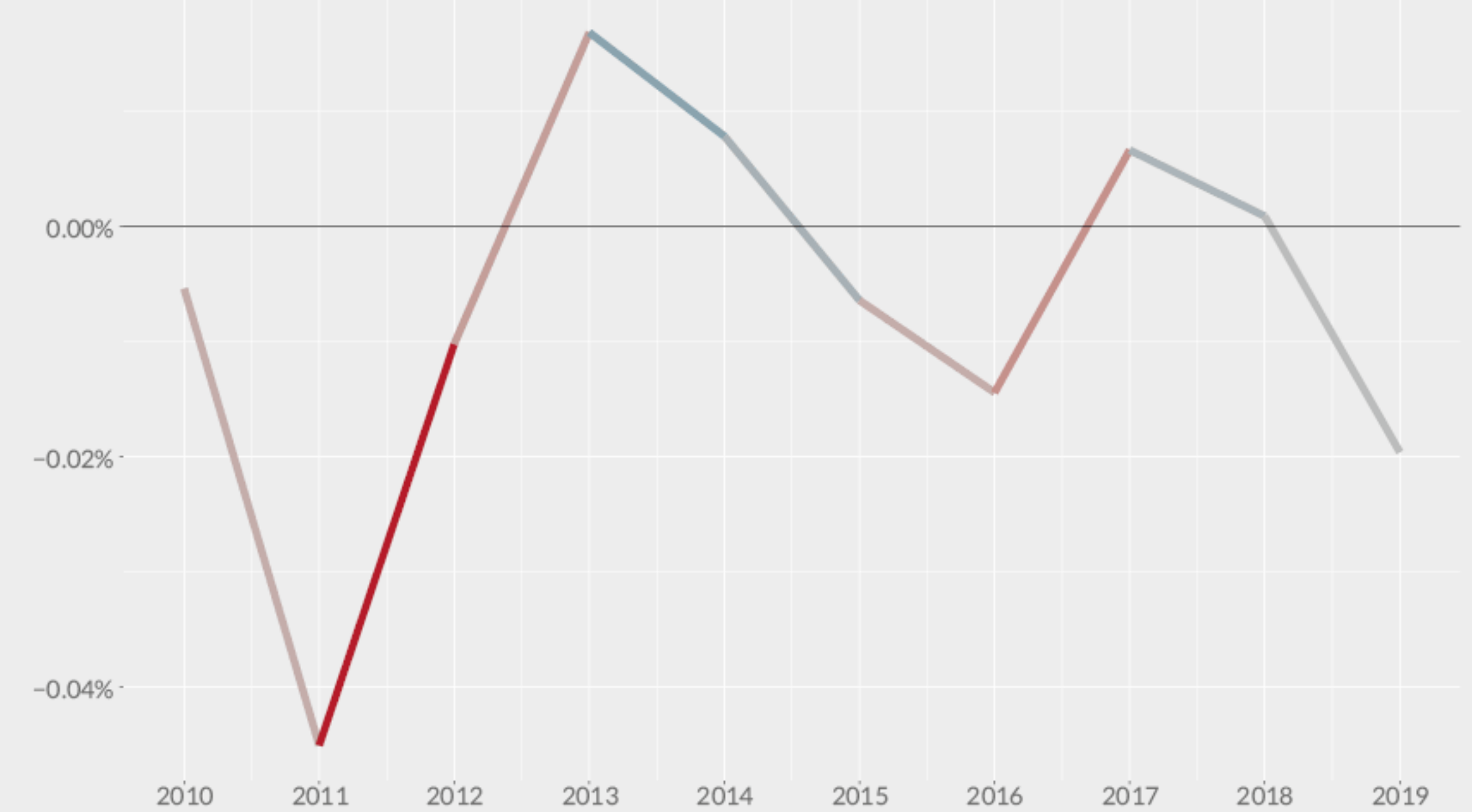
MAPA EKSPORTU METALI

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE PRODUKCJI METALI

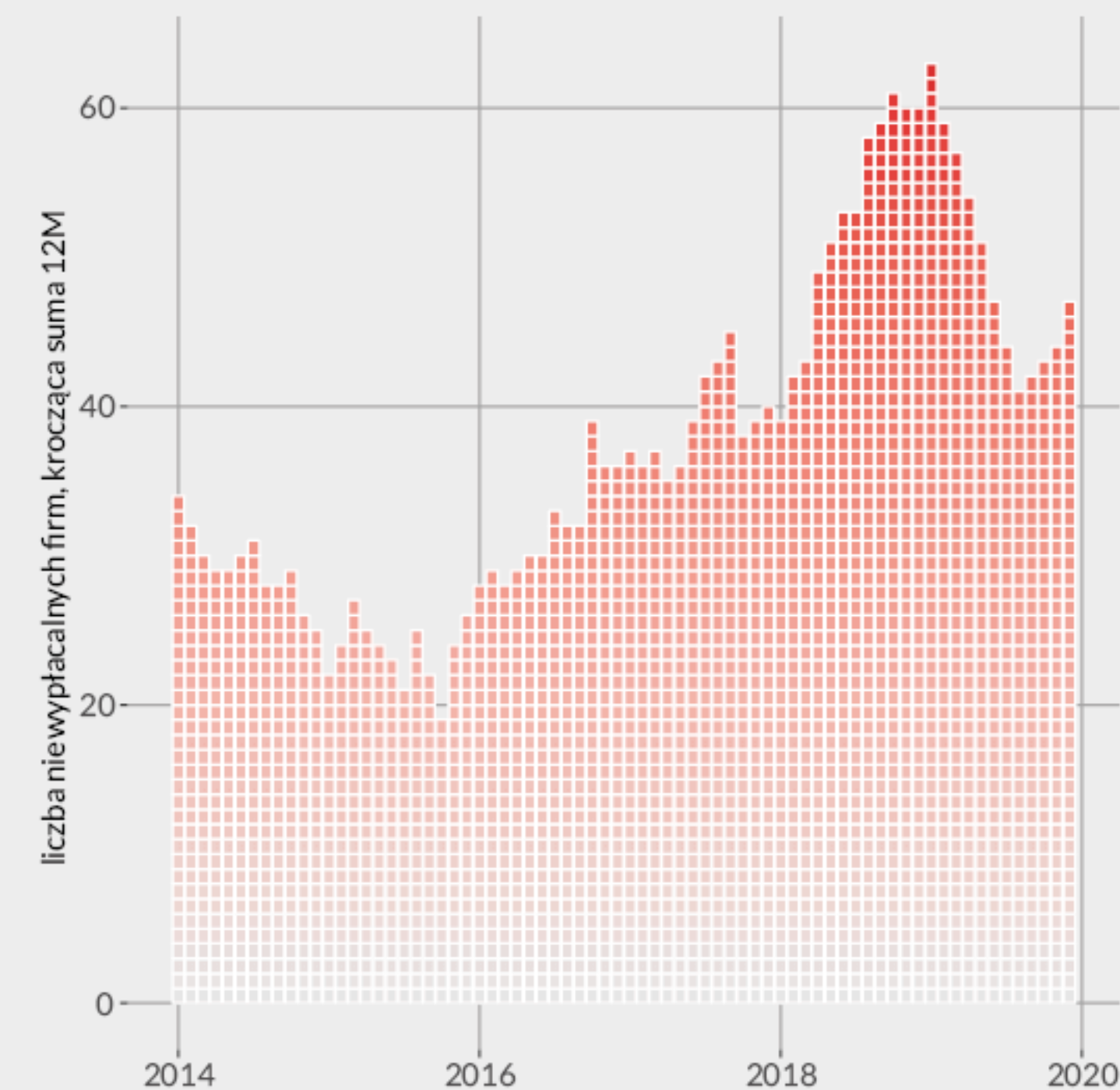
Sentyment istotnie pogorszył się w 2019 r. i znalazł się na najniższym poziomie od roku 2011. Związane to jest z gorszą koniunkturą oraz rosnącą presją ze strony regulacji środowiskowych.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

LICZBA NIETYCZALNOŚCI

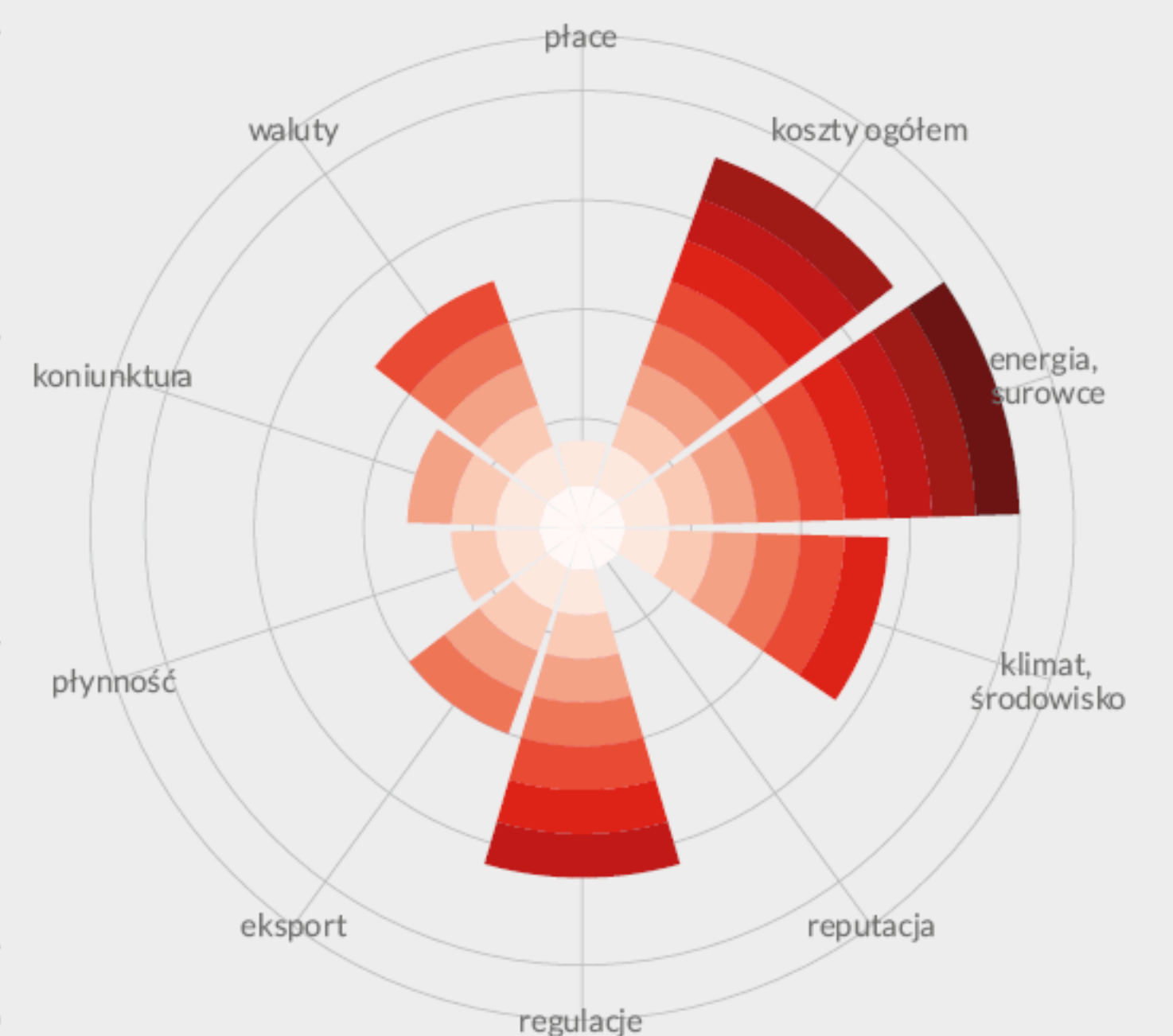
Liczba firm szukających ochrony przed wierzycielami jest wysoka na tle historycznym, ale w 2019 r. nieznacznie się obniżyła.

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża metalowa najbardziej narażona jest na ryzyka związane z cenami energii i regulacjami klimatycznymi.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Chemia – oczekiwanie na ożywienie w Europie

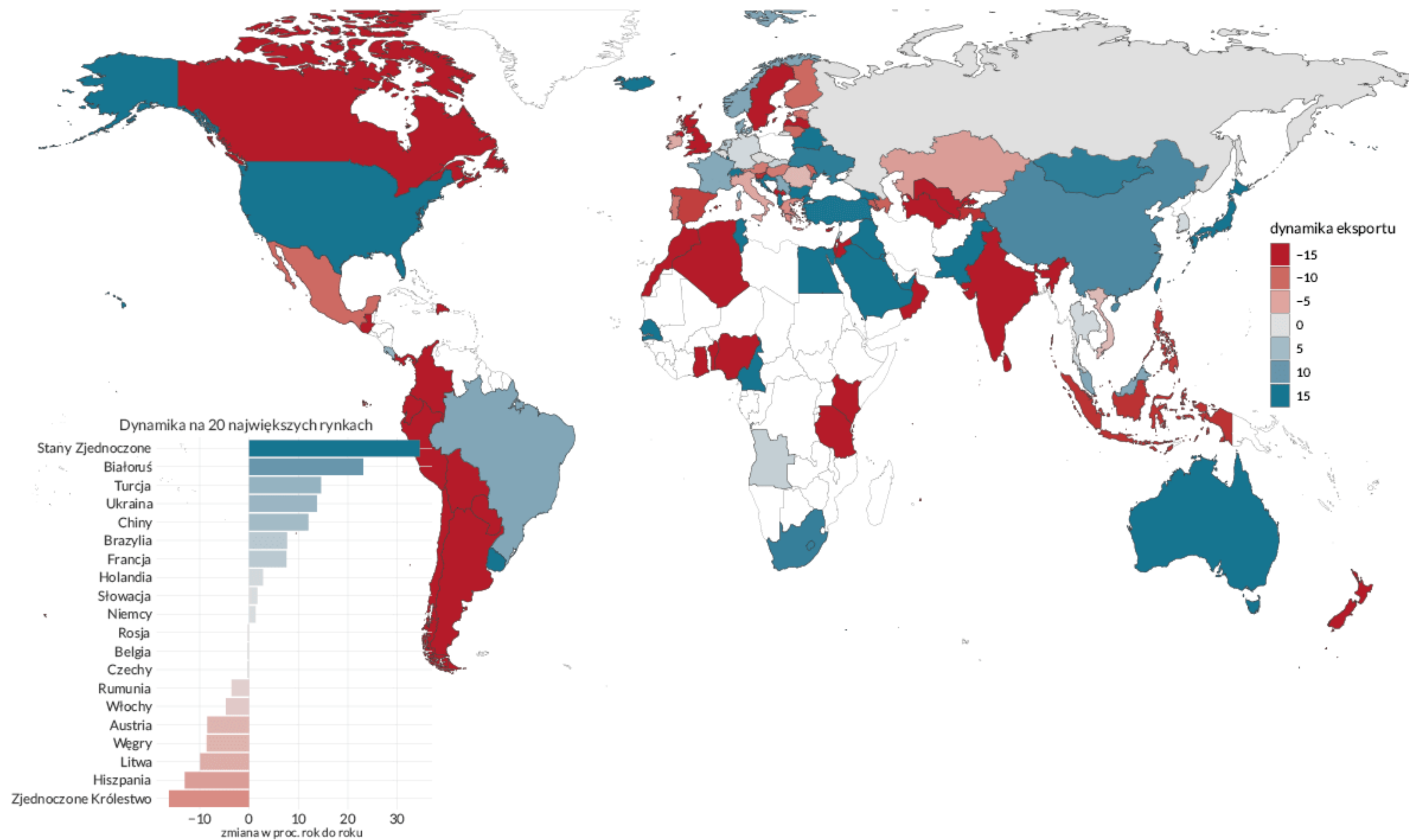
■ Branża chemiczna należy do tych, które są najbardziej narażone na zmiany koniunktury, więc spowolnienie gospodarcze, które zaczęło się w 2019 r., pogorszyło znacząco sentyment w tej branży. Tym bardziej, że spowolnienie jest głębokie w europejskim przemyśle, z którym mocno związane są firmy chemiczne poprzez różne łańcuchy dostaw. Mapa eksportu świeci się mocno na czerwono, mocniej niż w innych branżach, co oznacza, że duża jest liczba rynków, na których sprzedaż notuje ujemną dynamikę.

■ Przed branżą chemiczną stoi długookresowe wyzwanie związane z rosnącymi cenami energii elektrycznej. Rosnące ceny mogą mieć negatywny wpływ na wyniki firm, ze względu na wysoki udział cen energii w kosztach działalności. Ceny nie zawsze można przerzucić na klientów, co pogarsza nie tylko marże, ale też przychody tych firm, które produkują towary mniej konkurencyjne jakościowo.

■ Firmy chemiczne, w odpowiedzi na zacieśnianie wymogów regulacyjnych rozwijają nowe, przyjazne środowisku rozwiązania. Na przykład BASF opracował biodegradowalny i kompostowalny materiał do produkcji folii rolniczej, składają się w 85 proc. z naturalnych surowców.

■ Zagrożeniem dla rozwoju firm chemicznych jest również rosnąca konkurencja ze strony państw pozaeuropejskich. Brak wysokiej presji regulacyjnej lepszy dostęp do bazy surowcowej powoduje, że firmy spoza UE, np. amerykańskie, są bardziej konkurencyjne.

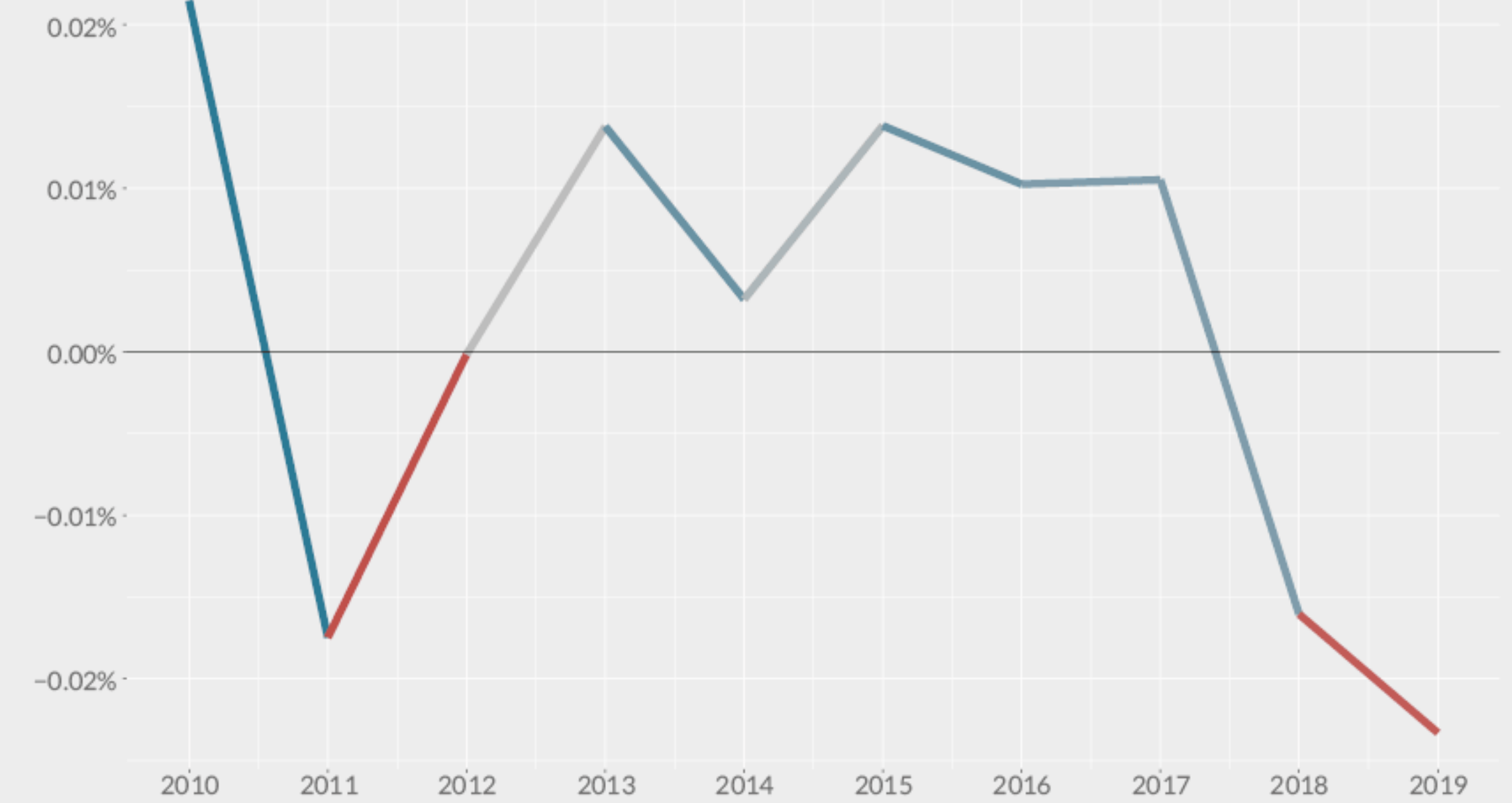
MAPA EKSPORTU PRODUKTÓW CHEMICZNYCH

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE CHEMICZNYM

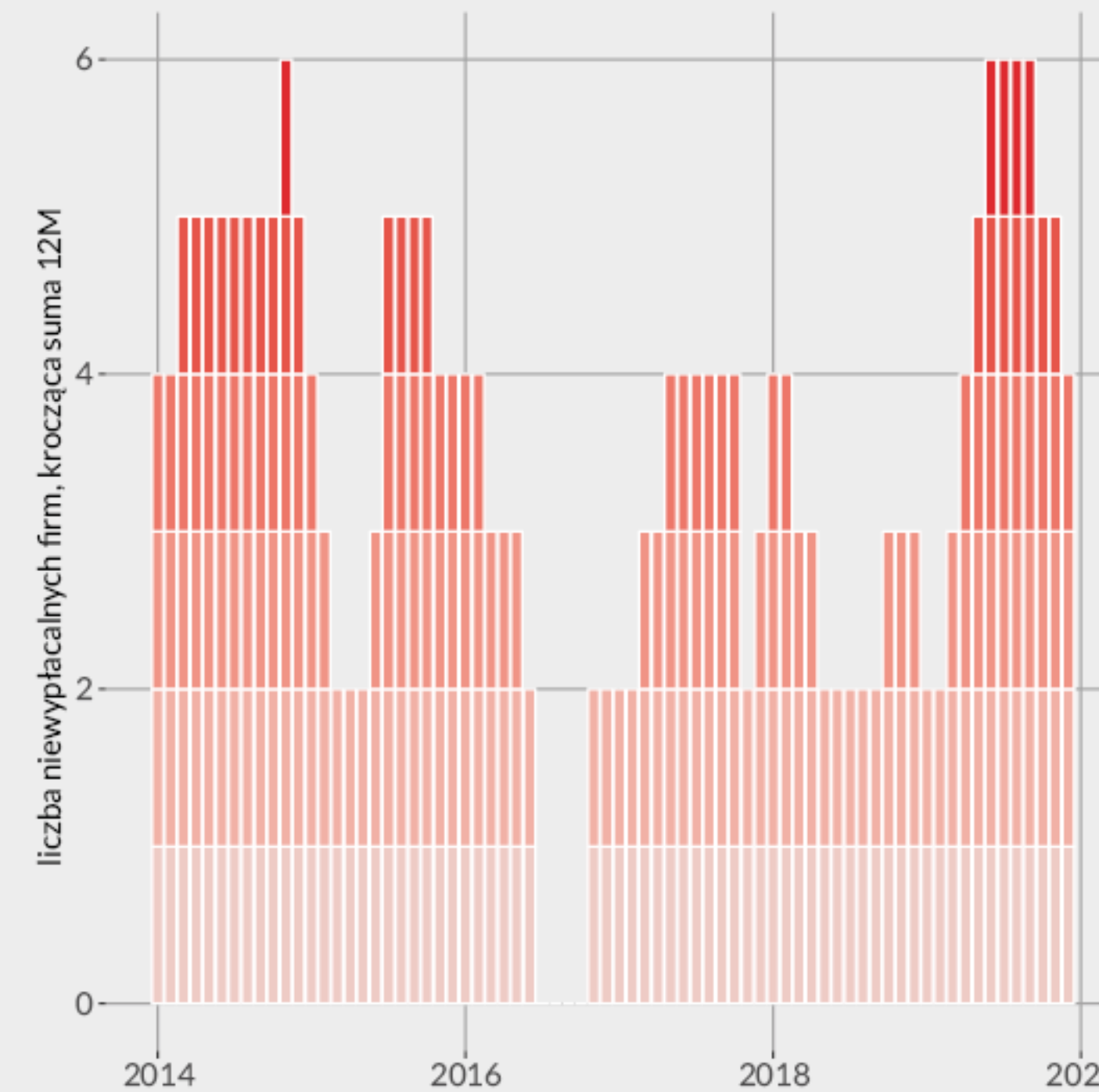
Sentyment istotnie pogorszył się w 2019 r. i znalazł się na najniższym poziomie od roku 2009 (moment wielkiego kryzysu finansowego). Związane to jest ze znacznym spadkiem produkcji w europejskim sektorze przemysłowym oraz z rosnącymi cenami energii.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

LICZBA NIETYPACALNOŚCI

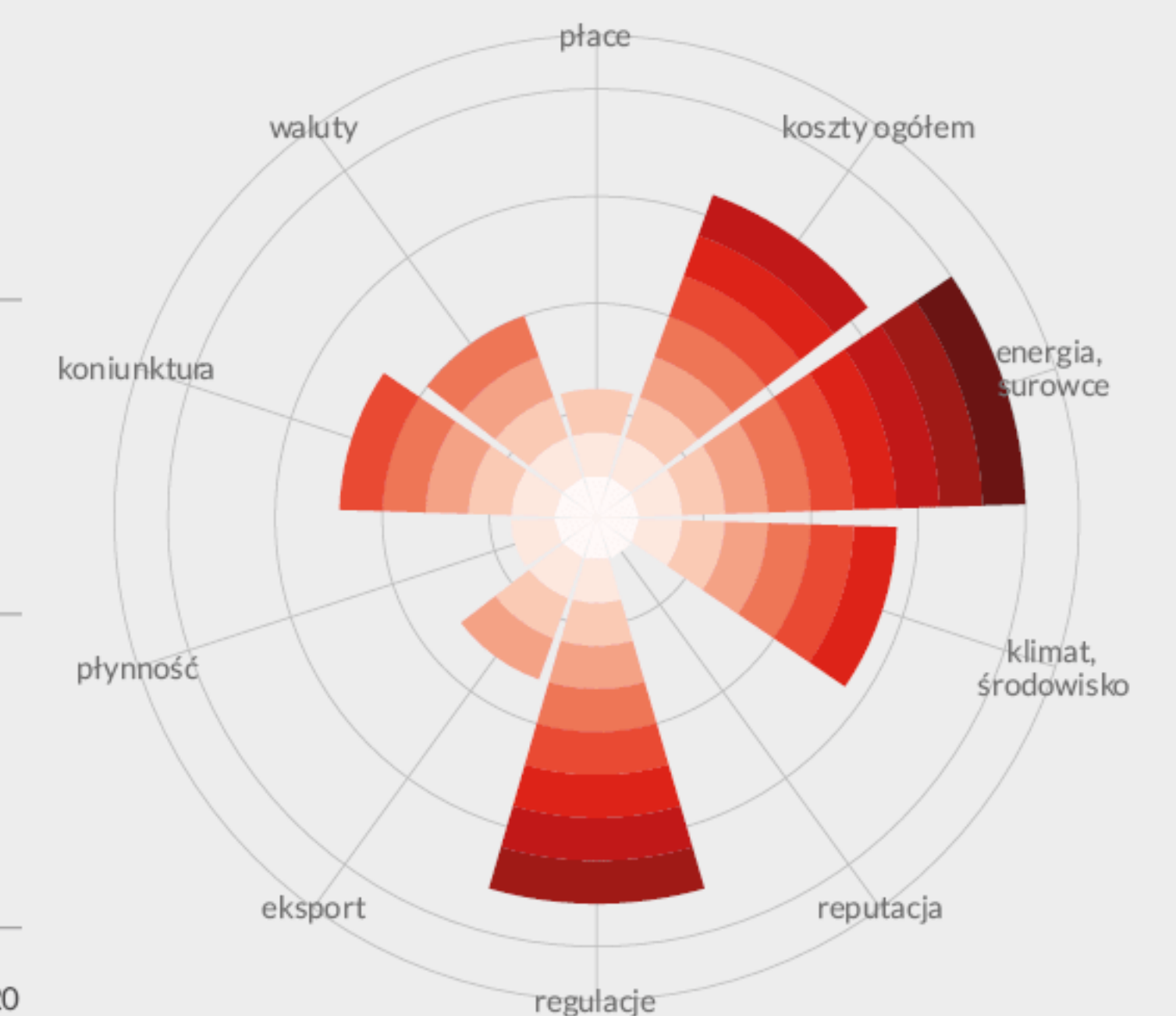
Liczba niewypłacalności lekko wzrosła w 2019 r., ale przy generalnie niskiej ich liczbie trudno uznać to za istotny trend.

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża chemiczna najbardziej narażona jest na ryzyka związane z cenami energii, regulacjami oraz koniunkturą.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Kosmetyki – trudniejsze środowisko międzynarodowe

■ Branża kosmetyczna należy do tych, które cechowały się wysokim optymizmem w minionych latach. Ale w 2019 r. coś zaczęło szwankować. Indeks sentymentu znacząco się pogorszył, zwiększyła się też liczba niewypłacalności. Mapa eksportu wygląda solidnie, więc możliwe, że gorszy sentyment wynika z obaw o przyszłość, nie zaś z oceny stanu bieżącego.

■ Głównym wyzwaniem dla branży kosmetycznej są unijne regulacje w zakresie ochrony środowiska, a zwłaszcza tzw. dyrektywa plastikowa. Polskie firmy sprzedają bowiem ponad jedną czwartą produktów w opakowaniach z tworzyw sztucznych. Wyzwania regulacyjne dotyczą również kwestii mikroplastiku zawartego w samych kosmetykach.

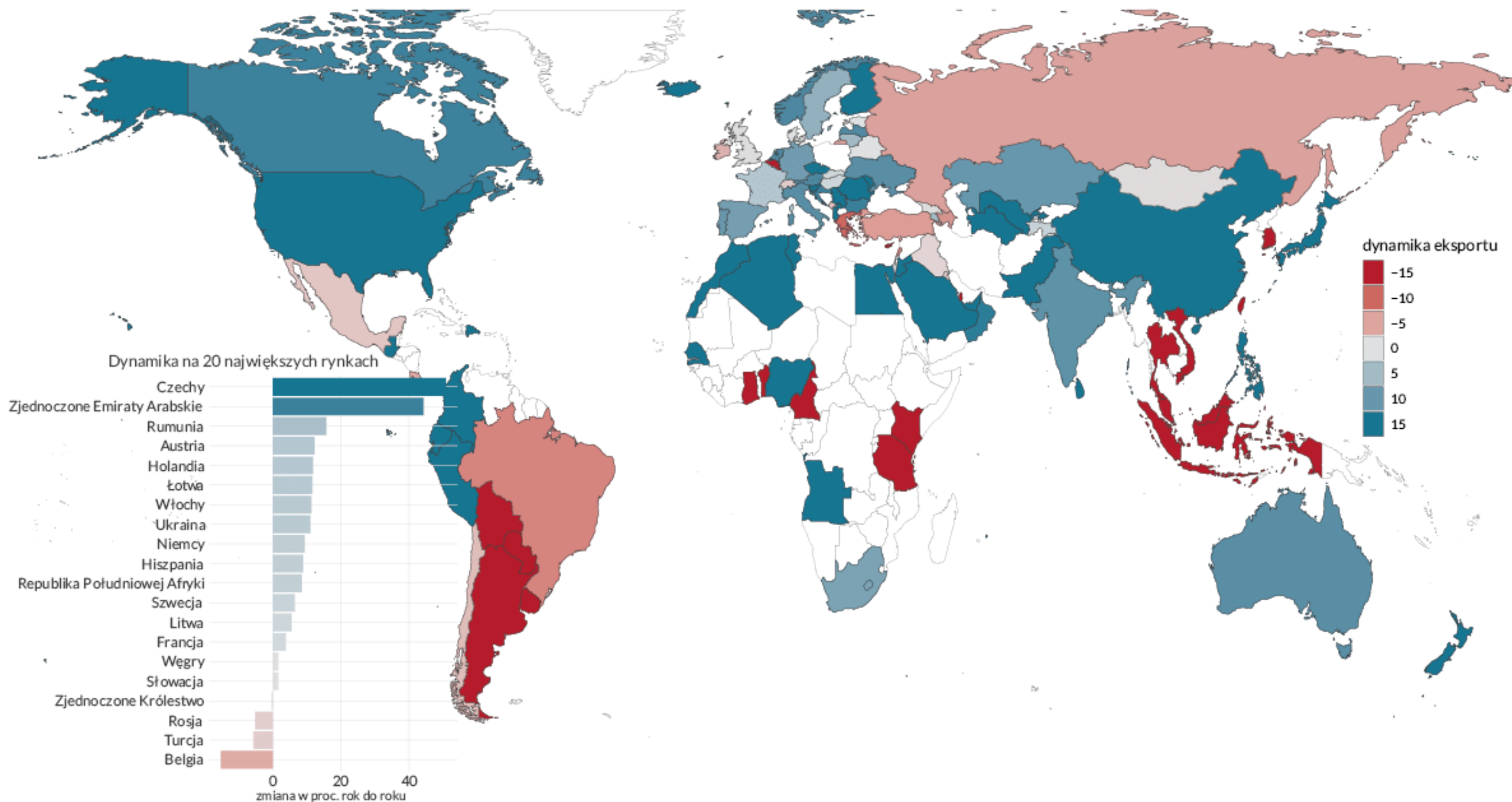
■ Wyzwania regulacyjne nie dotyczą tylko przepisów unijnych, ale również Rosji, będącej drugim po Niemczech rynkiem eksportowym Polski. Nasz wschodni sąsiad wprowadza od połowy 2020 r. system identyfikacji produktu i łańcucha dostaw perfum i wód toaletowych,

nakładający na producentów obowiązek etykietowania. Ma on rozwiązać problem nadmiernego obrotu podrabianymi produktami.

■ Dużym wyzwaniem są również zmieniające się preferencje konsumentów związane ze wzrostem świadomości środowiskowej. Coraz częściej klienci wybierają produkty ekologiczne w opakowaniach z materiałów recyklingowanych. W ubiegłym roku rynek ekokosmetyków wzrósł o ponad 70 proc. do 52 mln zł.

■ Nie bez znaczenia dla branży kosmetycznej pozostaje kwestia tzw. brexitu. Rynek brytyjski jest bowiem dla polskich producentów trzecim po Niemczech i Rosji największym rynkiem zbytu. Polscy producenci sprzedają do Wielkiej Brytanii towary o wartości 330 mln zł, stanowiące 10 proc. sprzedaży zagranicznej ogółem.

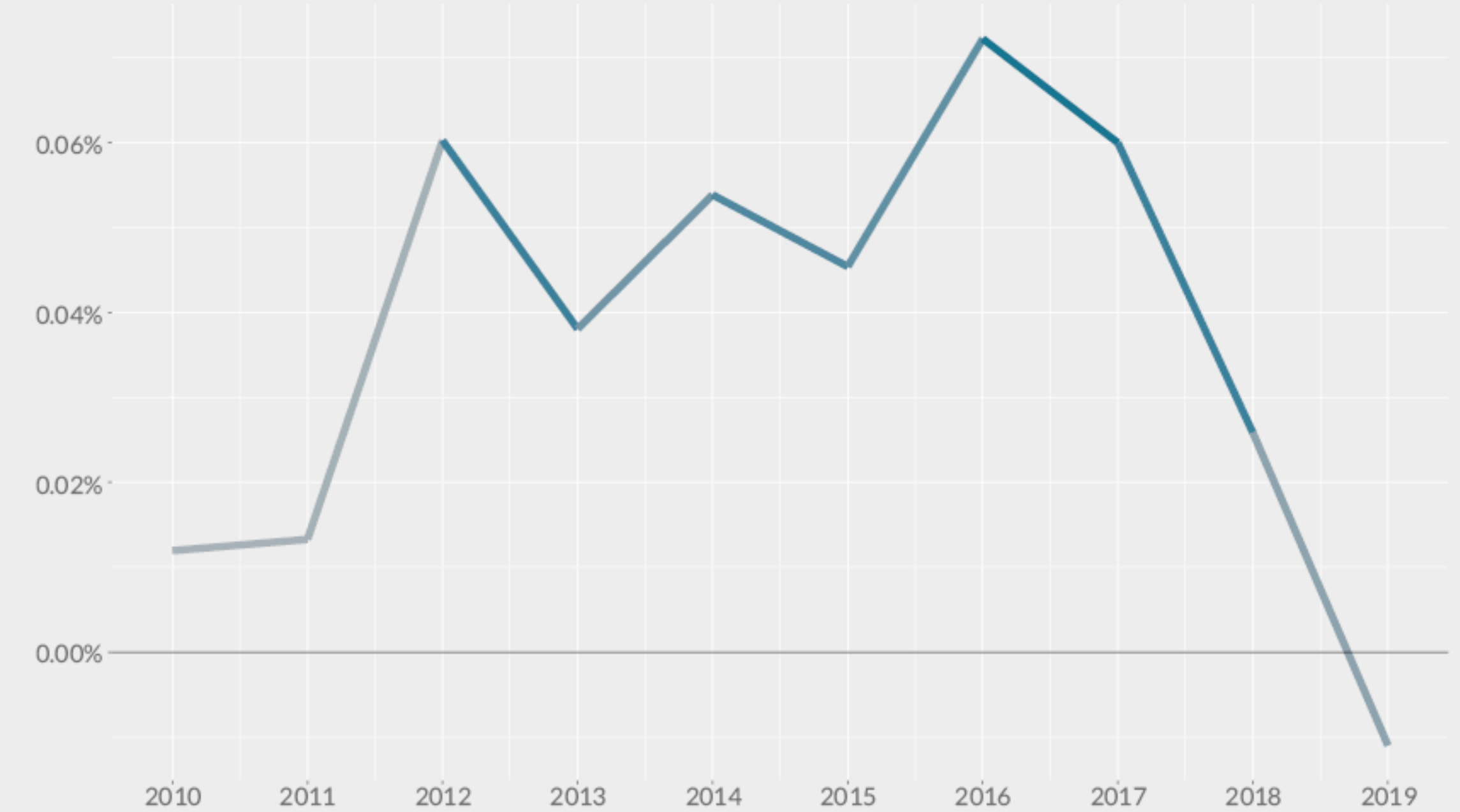
MAPA EKSPORTU KOSMETYKÓW

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE KOSMETYCZNYM

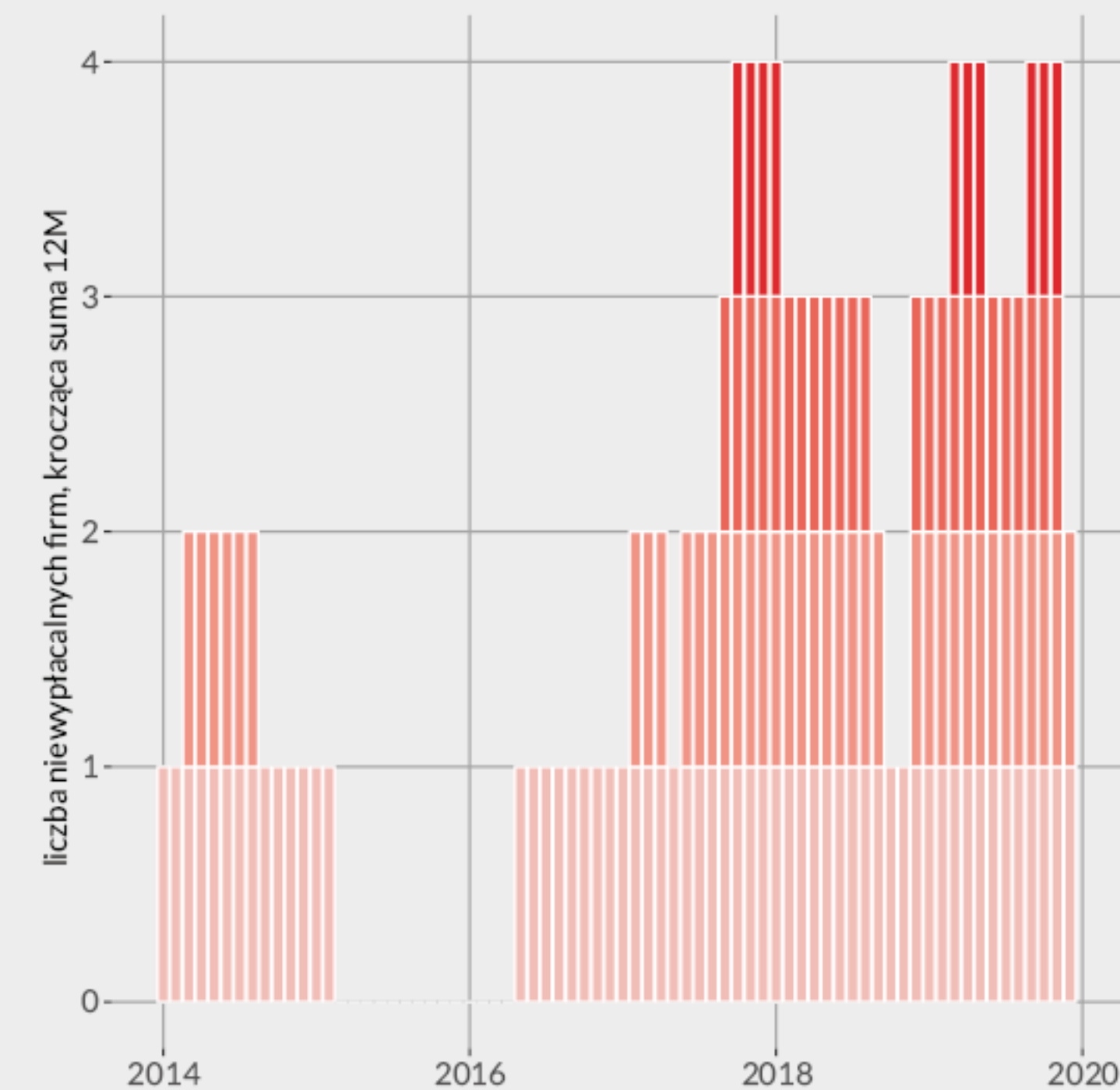
Sentyment istotnie pogorszył się w 2019 r. i znalazł się na najniższym poziomie od roku 2009 (moment wielkiego kryzysu finansowego). Stało się tak mimo niezłych wyników eksportu. Widać, że branża, cechująca się dotychczas bardzo wysokim optymizmem, trafiła na bariery.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

LICZBA NIETYPLACALNOŚCI

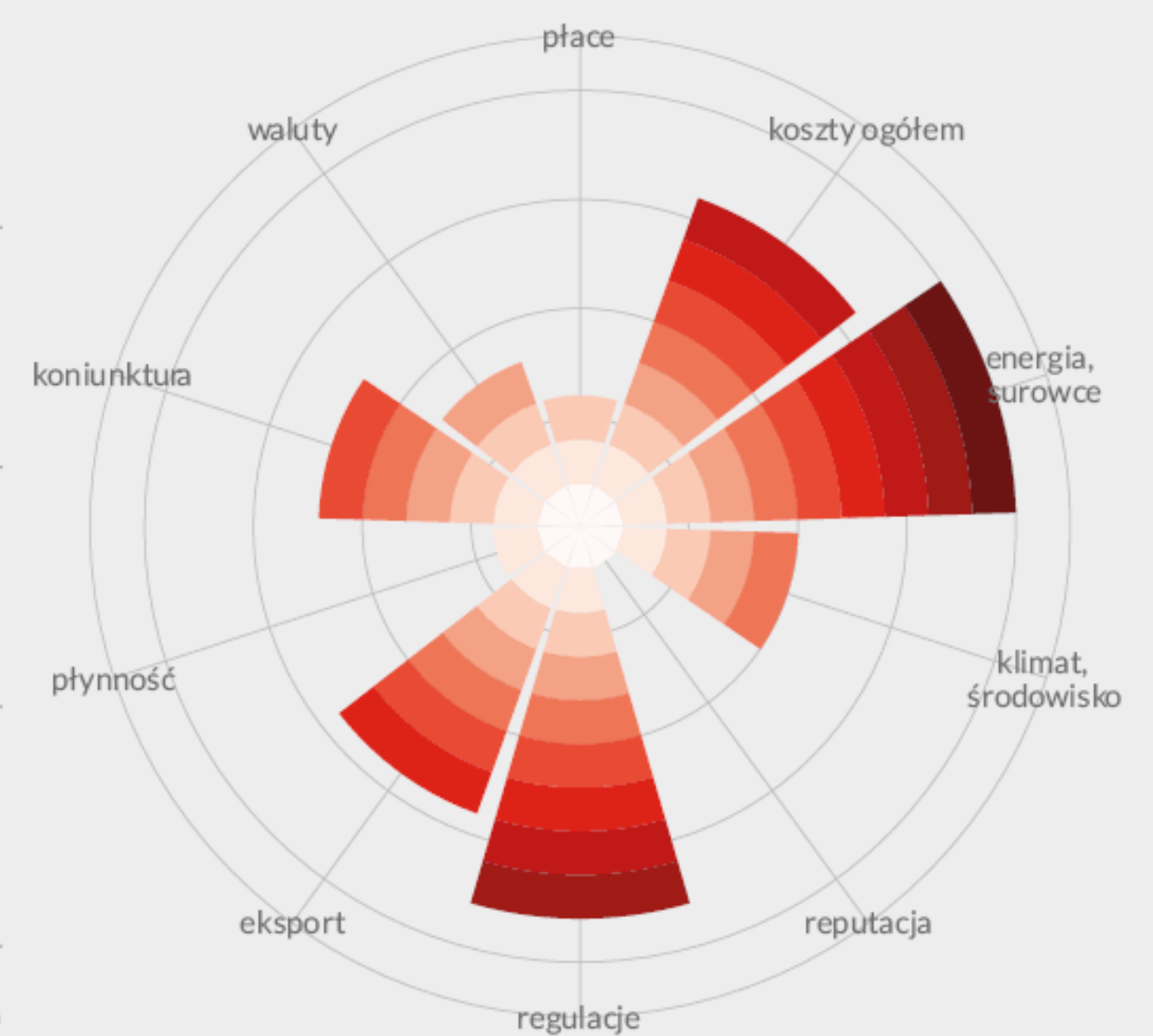
Liczba niewypłacalnych firm istotnie wzrosła w ostatnich latach, ale i tak jest bardzo niska - to są jednostkowe przypadki. Branża generalnie wygląda na bezpieczną.

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża kosmetyczna najbardziej narażona jest na zmiany cen surowców i energii, regulacje oraz koniunkturę ogółem i popyt na rynkach eksportowych.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Motoryzacja – rewolucja elektryczna zaburza produkcję

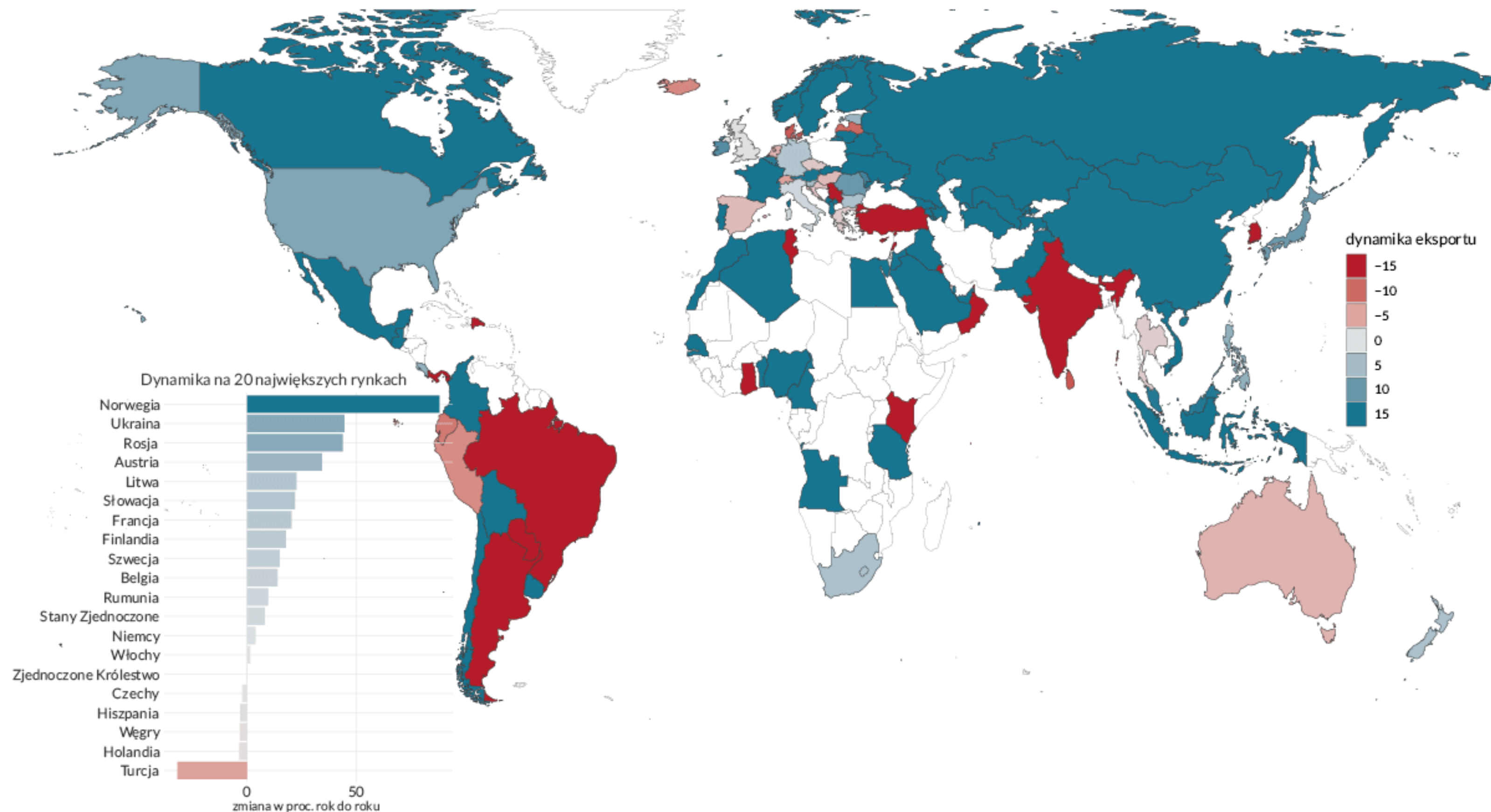
■ Polska branża motoryzacyjna radzi sobie bardzo dobrze na tle Europy – eksport rośnie, a szczególnie dynamiczna jest sprzedaż na rynku poza Unią Europejską. Jednak problemy branży europejskiej przekładają się na sentyment wśród firm w Polsce. Eksport rośnie, ale nastroje są słabe. Jakby firmy przeczuwały, że w końcu problemy sektora w Niemczech i innych krajach UE odbiją się również na nich.

■ Zagrożeniem dla sektora motoryzacyjnego jest proces przestawiania się na produkcję samochodów elektrycznych. Branża znajduje się pod presją regulacji w zakresie ograniczania emisji spalin, zmian preferencji konsumenckich oraz taniejących baterii, których cena tylko między 2017 i 2018 r. spadła o 20 proc. Niemieckie firmy coraz mocniej stawiają na tzw. elektryki, ale jest to proces bardzo trudny. A dla polskich firm też stanowi to wyzwanie. Według ostatnich wyliczeń Banku Pekao wrażliwa na rewolucję elektromobilną jest ponad jedna trzecia branży.

■ Wyzwaniem dla sektora motoryzacyjnego jest również wzrost nastrojów protekcyjnych na świecie. Branża, charakteryzująca się rozproszonymi łańcuchami dostaw, stoi przed konsekwencjami zbliżającego się Brexitu oraz wojny handlowej na linii USA-Chiny.

■ Rozwój nowych technologii związanych z samochodami elektrycznymi stanowi również ogromną szansę dla Polski. Nasz kraj może skorzystać na dynamicznie rozwijającym się rynku baterii i silników elektrycznych. Już teraz w Polsce ulokowanych jest kilka fabryk baterii do pojazdów elektrycznych. Polska w ciągu kilku kolejnych lat ma szansę stać się europejskim hubem produkcyjnym.

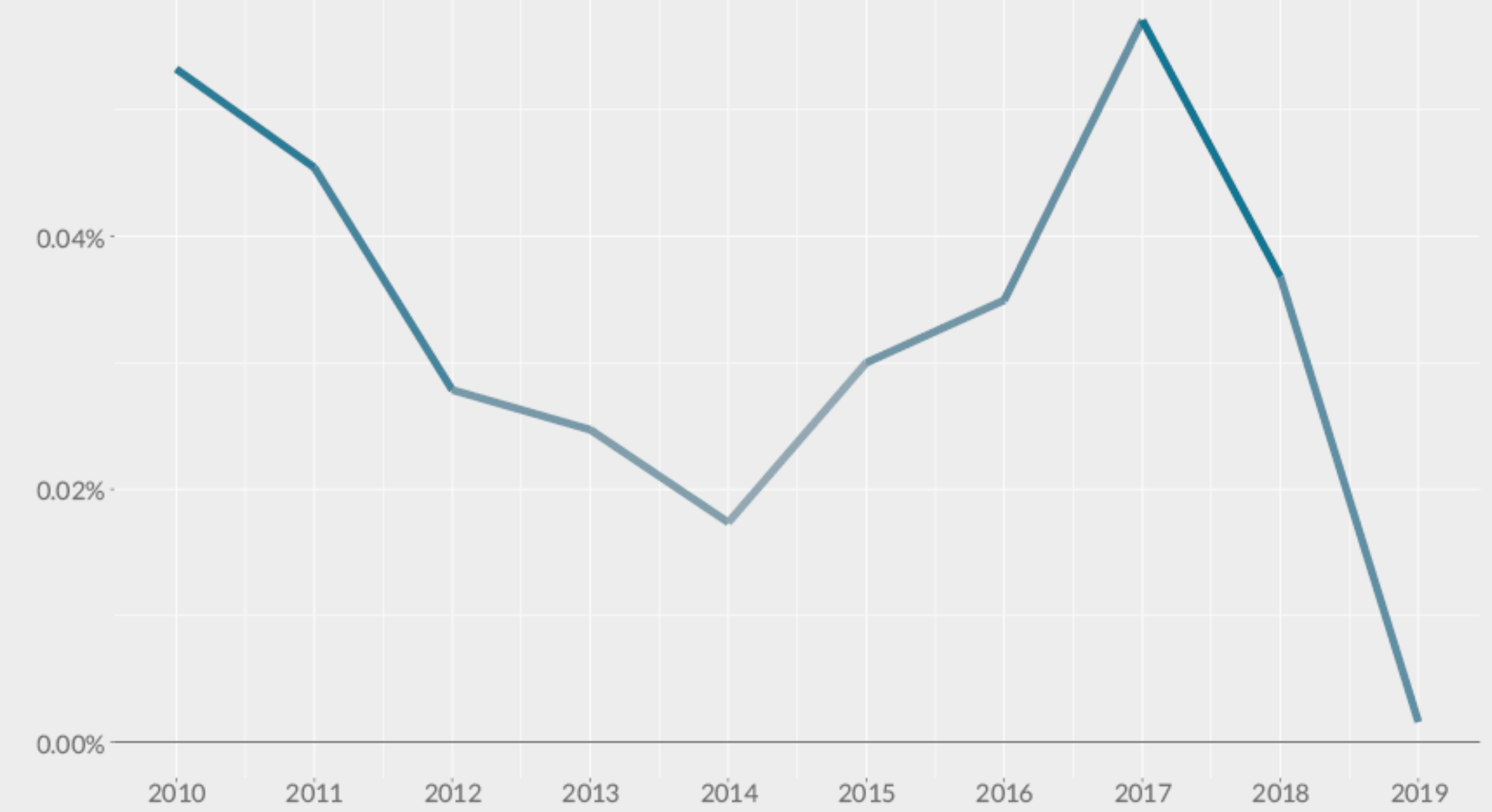
MAPA EKSPORTU MOTORYZACYJNEGO

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE MOTORYZACYJNYM

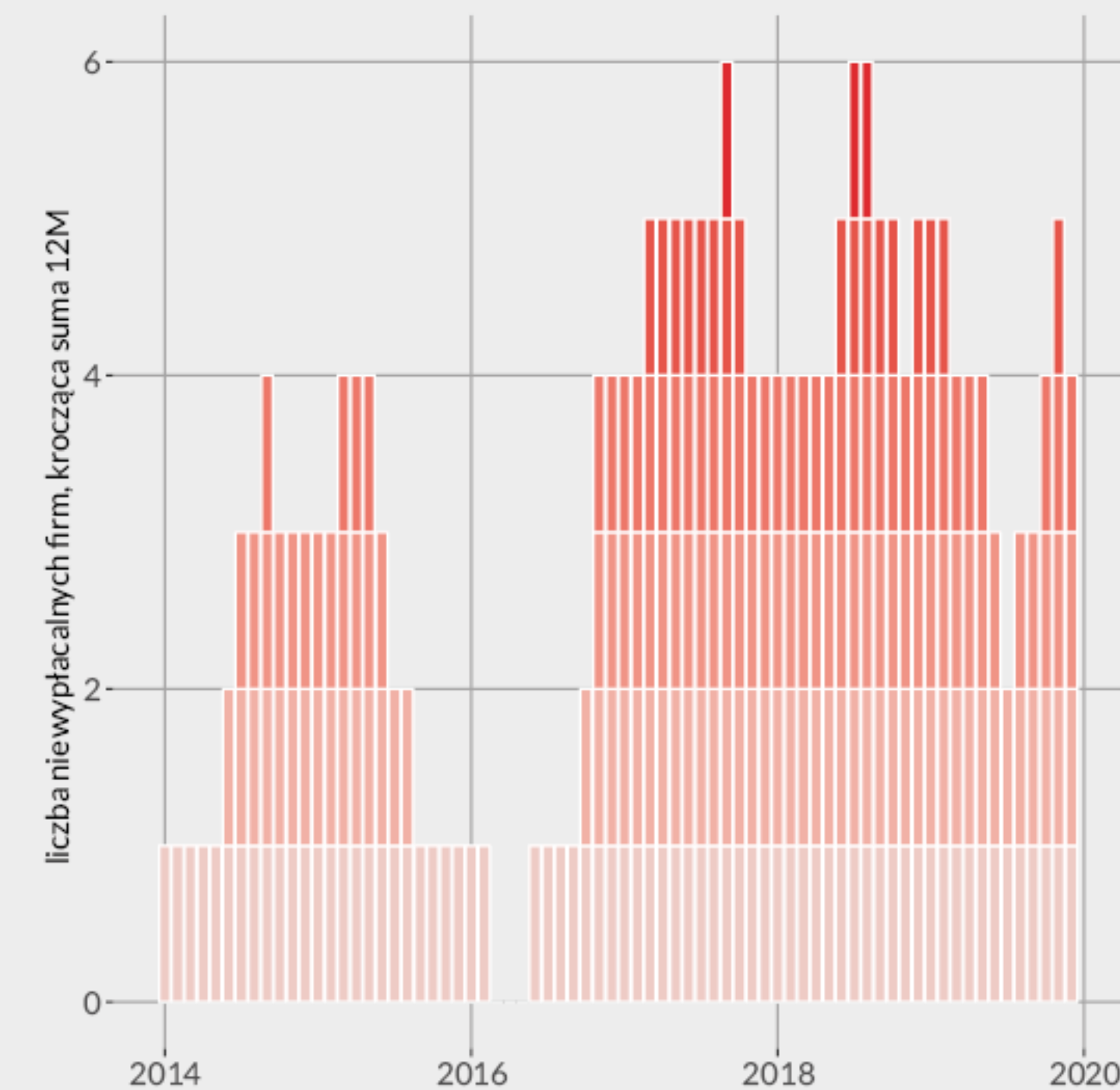
Sentyment istotnie pogorszył się w 2019 r. i znalazł się na najniższym poziomie od roku 2009 (moment wielkiego kryzysu finansowego). Związane to jest ze spadkiem produkcji w europejskim sektorze motoryzacyjnym, co z kolei wynika ze słabszego popytu w Chinach oraz problemów producentów z dostosowaniem się do nowych regulacji środowiskowych.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szansa” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

LICZBA NIETYPLACALNOŚCI

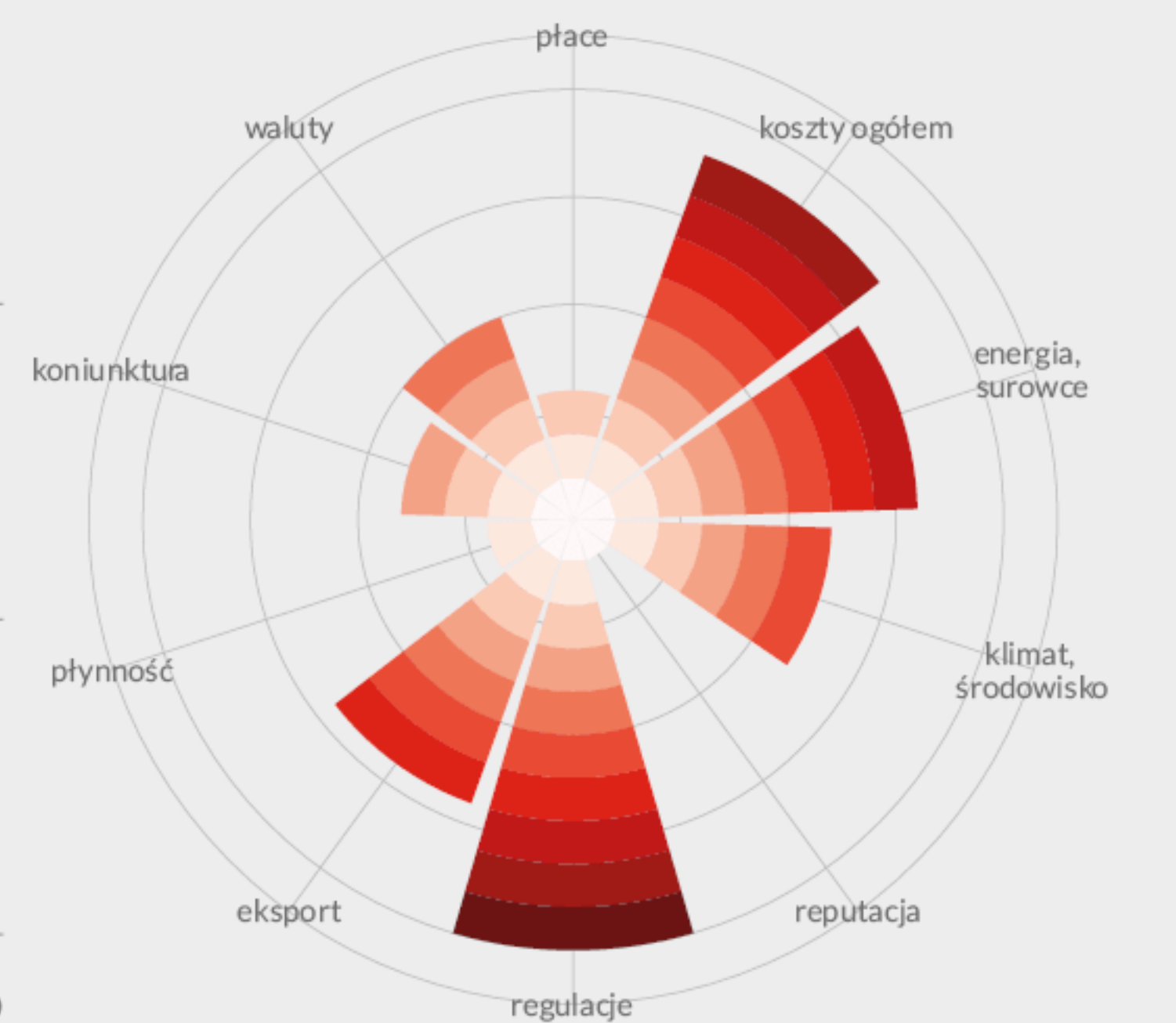
Liczba firm szukających ochrony przed wierzycielami jest niska i utrzymała się bez większych zmian w 2019 r.

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża motoryzacyjna najbardziej narażona jest na ryzyka związane z regulacjami (szczególnie dotyczącymi emisji) oraz kosztami i popytem na rynkach eksportowych.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Produkcja mebli – brakuje wykwalifikowanych pracowników

Wyniki eksportu mebli pogorszyły się w minionym roku, ale nie wyglądają źle na tle ogólnej stagnacji w handlu międzynarodowym. Warto pamiętać, że spowolnienie na świecie dotyczy głównie dóbr kapitałowych, a konsumpcja trzyma się niezłe – i to pomaga polskim producentom.

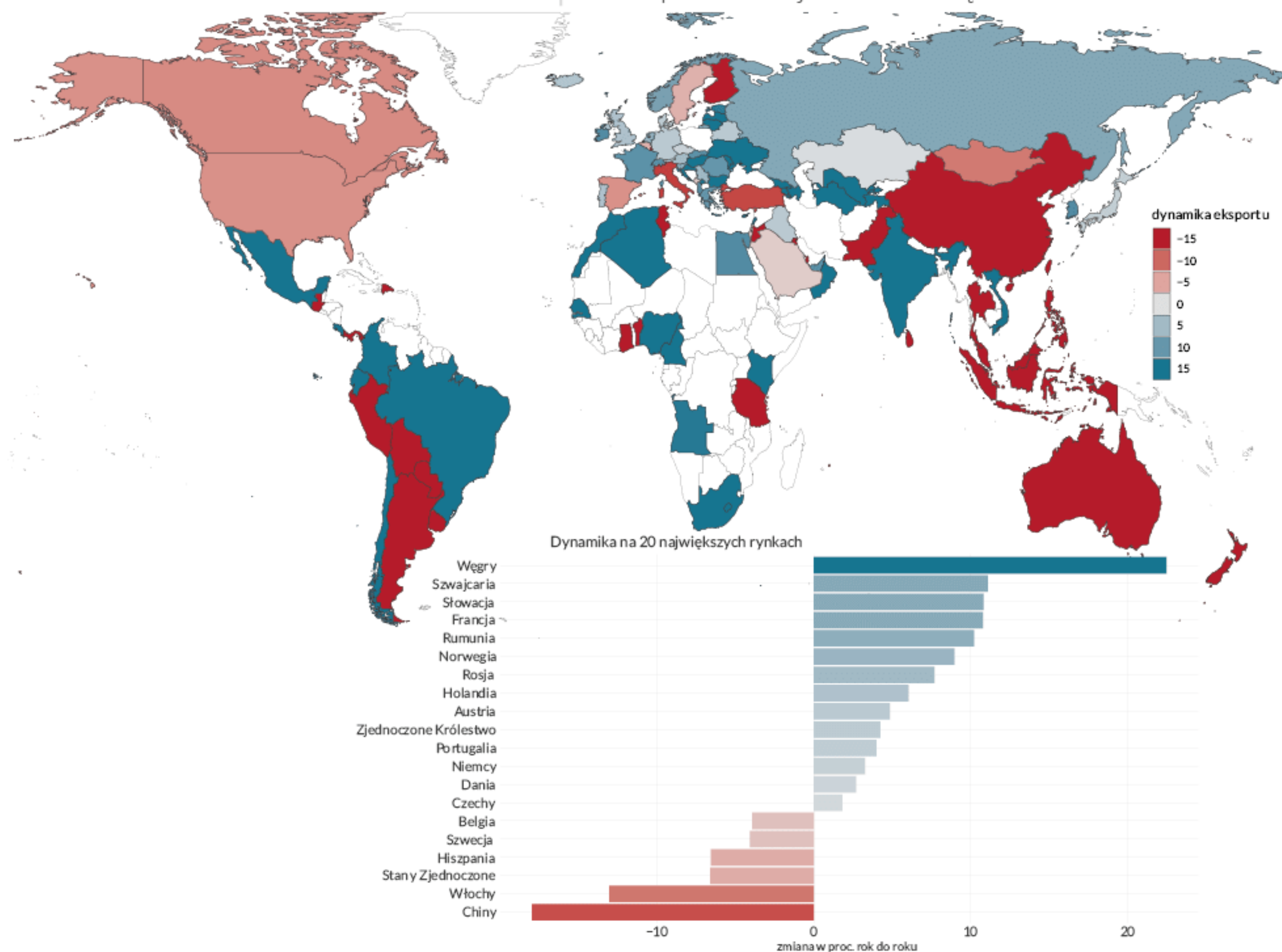
Firmy meblarskie zmagają się z niedoborem pracowników, zwłaszcza wykwalifikowanych. Ponad połowa firm pytanych przez GUS wskazuje na to jako barierę prowadzenia działalności. Jeszcze więcej bo niemal dwie trzecie przedsiębiorstw sygnalizuje problemy wynikające z kosztów zatrudnienia. Niedobór pracowników zmusza firmy do znacznego podnoszenia wynagrodzeń. Dlatego przeciętna płaca w branży rosła w minionym roku znacznie szybciej niż średnio w gospodarce (8 proc. vs 6,5 proc.).

Wyzwania wynikające z niedoboru pracowników oraz spowolnienia gospodarczego wymuszają na branży meblarskiej poszukiwanie nowych rozwiązań. Jedną z opcji to rozbudowa własnych łańcuchów dostaw i przenoszenie produkcji do krajów o niższych kosztach pracy. Ostatnio zrobił tak np. Szynaka, który uruchamia fabrykę na Białorusi.

Wciąż dużą obawę wśród przedsiębiorstw wzbudzają trendy w handlu międzynarodowym – zwłaszcza spowolnienie w Niemczech, dokąd wysyłana jest ponad jedna trzecia eksportu. Zagrożeniem dla branży meblarskiej jest również brexit – Wielka Brytania jest bowiem jej trzecim największym odbiorcą zagranicznym.

Branży meblarskiej nie omijają również trendy środowiskowe. Dotyczy to zwłaszcza kwestii gospodarowania odpadami. Dlatego lider branży Ikea wyszedł z propozycją leasingu mebli. Polska jest obok Holandii, Szwajcarii i Szwecji, jednym z czterech rynków, na którym spółka testuje takie rozwiązanie.

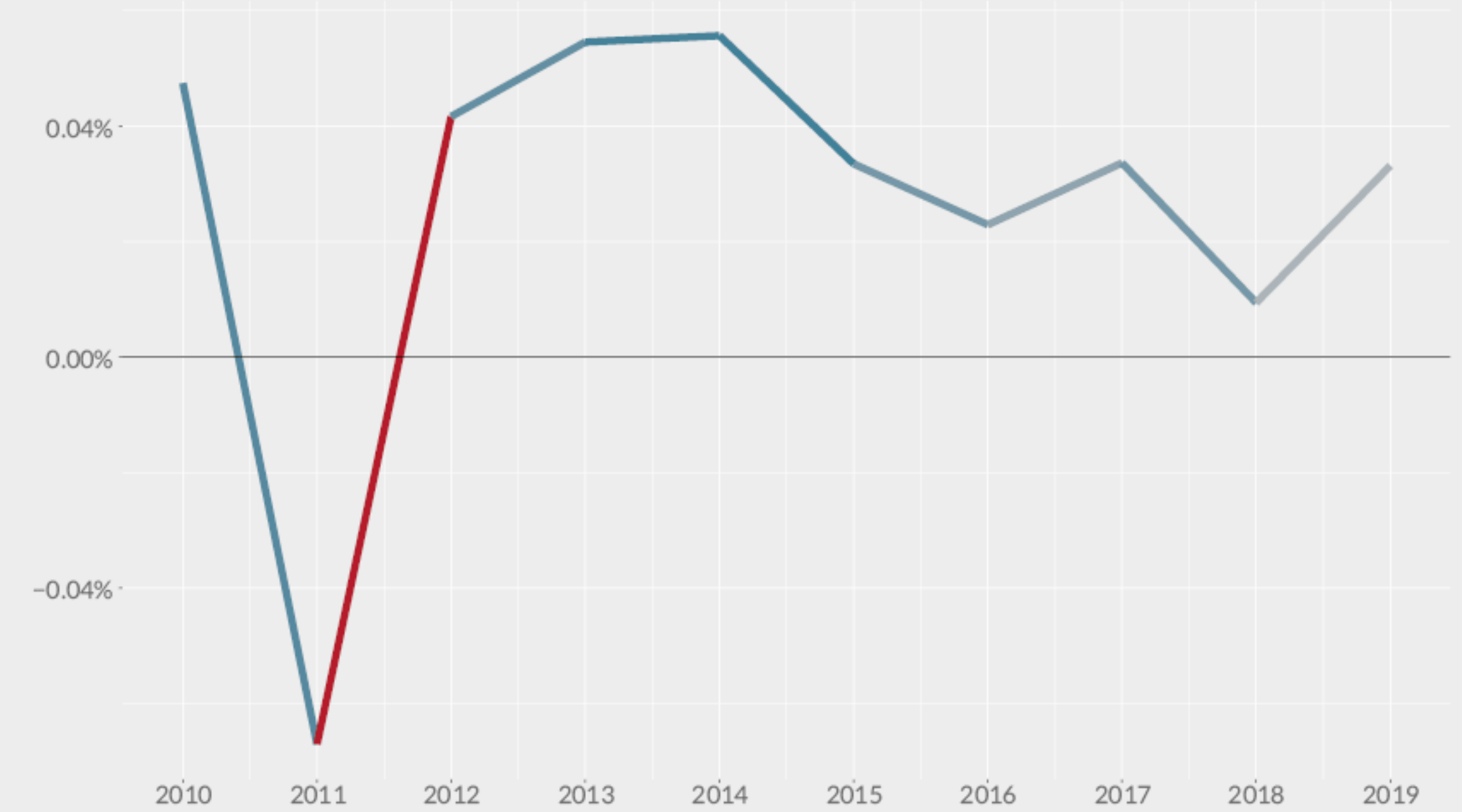
MAPA EKSPORTU MEBLI

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE MEBLARSKIM

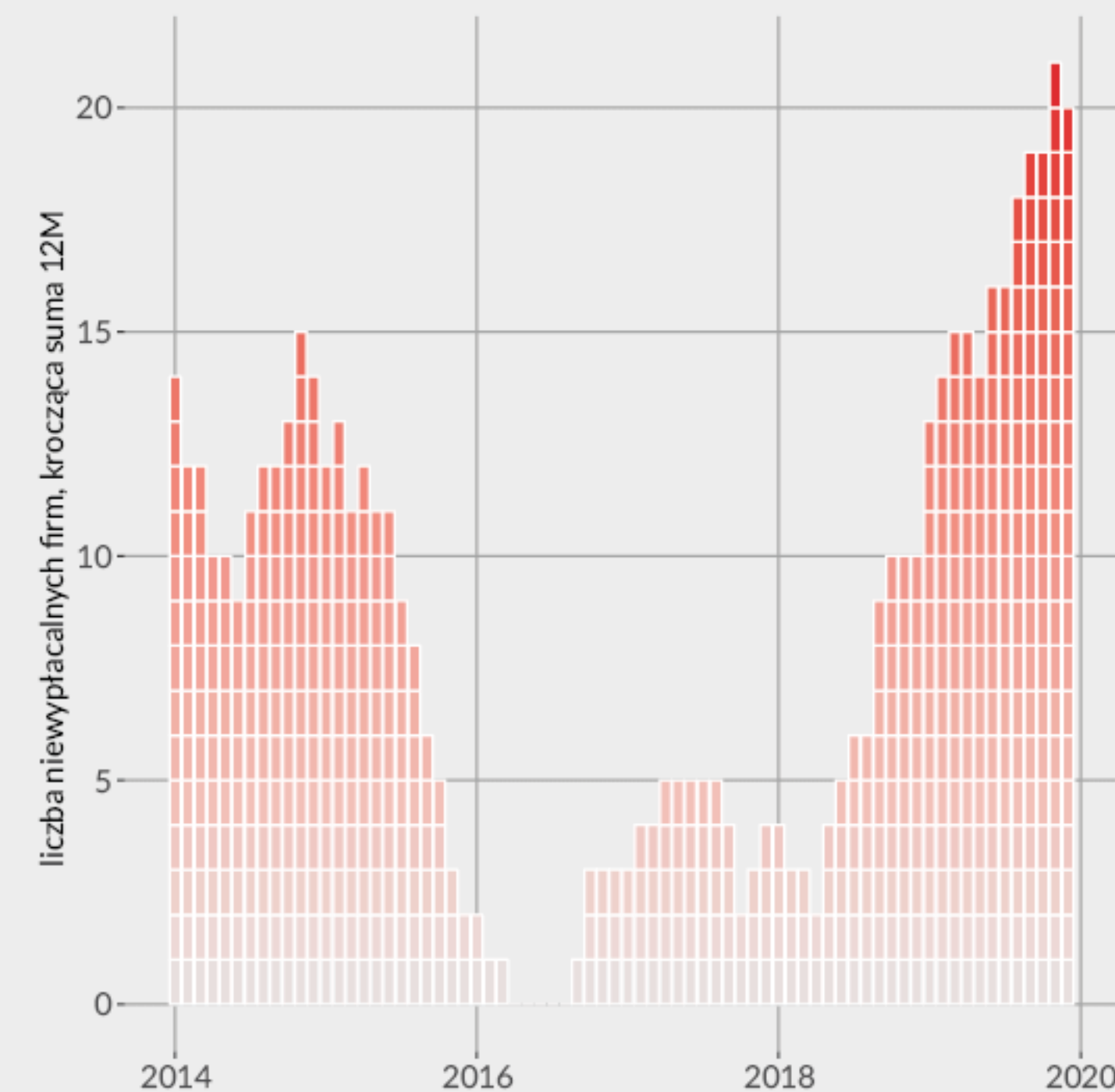
Sentyment w branży meblarskiej poprawił się w 2019 r., jakby na przekór gorszym wynikom eksportu. To sytuacja odwrotna do branży motoryzacyjnej.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

LICZBA NIETYPLACALNOŚCI

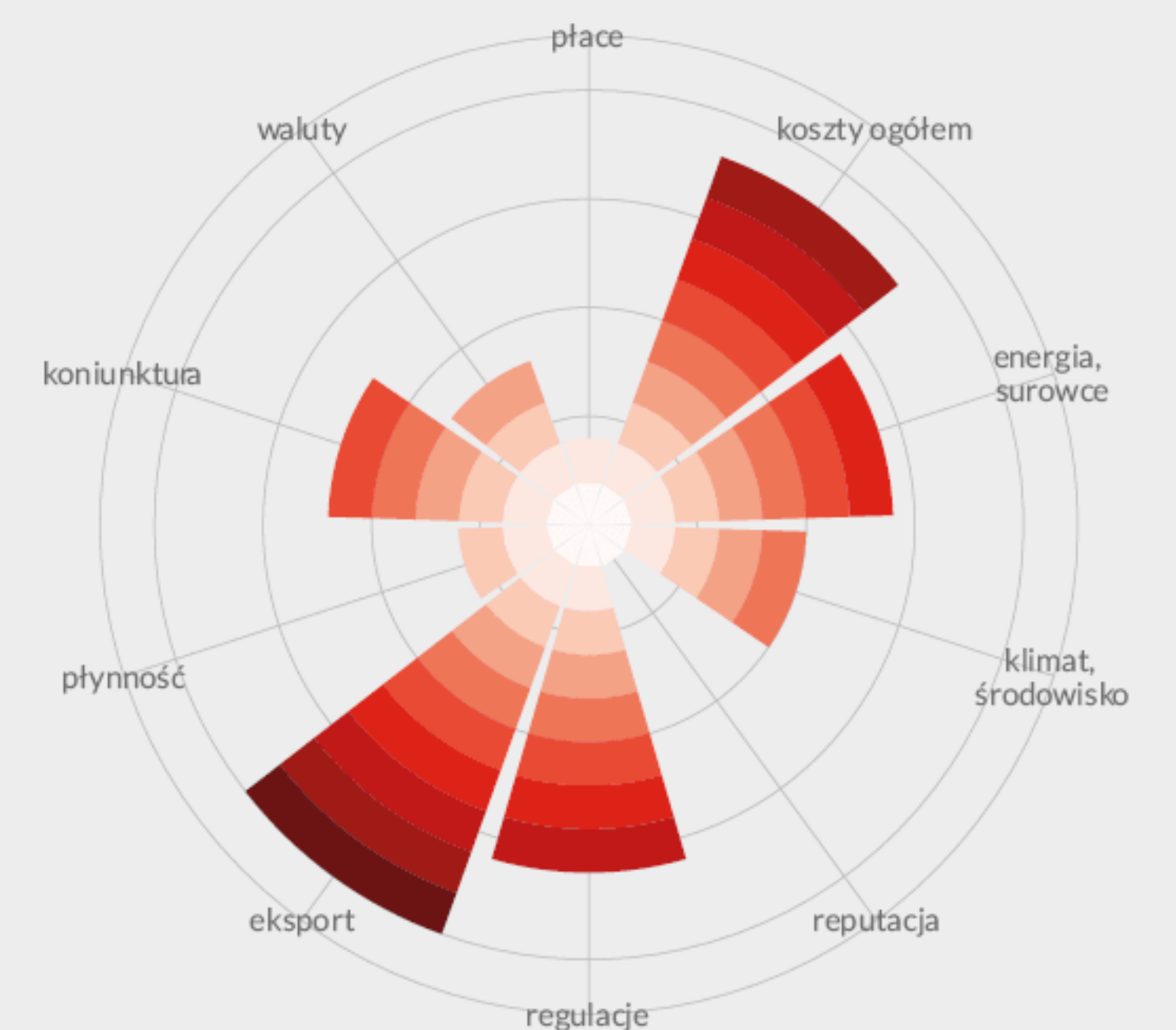
Liczba niewypłacalnych firm znacząco wzrosła w 2019 r.,

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża meblarska najbardziej narażona jest na zmiany popytu na rynkach eksportowych oraz presje kosztowe.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Budownictwo – wyższe koszty, gorsza koniunktura

■ Sentyment w budownictwie znacząco pogorszył się w minionym roku. Nawet bardziej niż można by wnioskować z danych makroekonomicznych, choć na przykład notowania cen akcji spółek giełdowych były akurat spójne z tak pesymistycznymi wskazaniami. Rok 2020 powinien być ewidentnie lepszy.

■ Największym wyzwaniem dla sektora budowlanego jest niedobór pracowników. Obecnie luka na rynku pracy wynosi ok. 200 tys. osób.

■ Zagrożeniem dla branży jest również wzrost kosztów zatrudnienia związany ze wzrostem płacy minimalnej i niedoborem pracowników. W budownictwie niemal jedna trzecia pracowników zarabia pensję minimalną. Odsetek ankietowanych przez GUS firm sygnalizujących problem rosnących kosztów zatrudnienia wyniósł pod koniec 2019 roku rekordowe 65 proc.

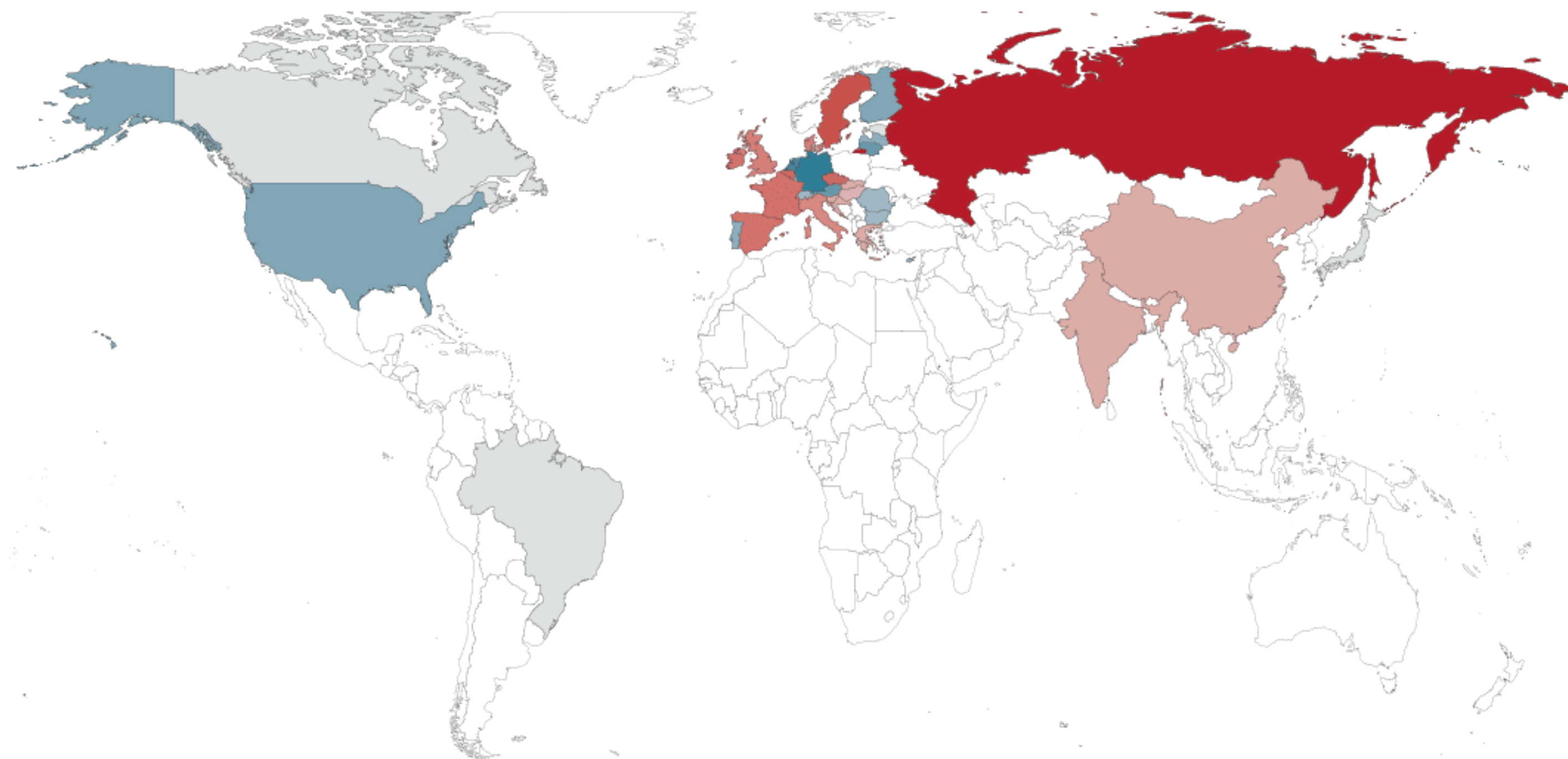
■ Wyzwaniem dla firm budowlanych jest w związku z powyższym otwarcie niemieckiego rynku pracowników z Ukrainy. Oznacza ono

utrata przez krajowe firmy części zasobu siły roboczej. Według różnych szacunków organizacji pracodawców otwarcie rynku pracy w Niemczech i ożywienie gospodarcze na Ukrainie może sprawić, że z Polski wyjedzie nawet jedna czwarta imigrantów. To jednak wydaje się pesymistyczna wizja.

■ Firmy budowlane są zmuszone ograniczyć pracochłonność biznesu, dlatego sięgają po nowe technologie. Jednym z kluczowych rozwiązań w tym zakresie jest technologia parametrycznego modelowania informacji o budynku BIM. Cyfryzacja jest dla budownictwa czymś zupełnie nowym, ale zdolność jej zastosowania może decydować o odporności firm.

■ Inny problem dla branży to nadchodzące za parę lat ograniczenie środków unijnych dla Polski. Uderzy to w branżę budowlaną, biorąc pod uwagę, że dotychczas to środki unijne były głównym motorem inwestycji infrastrukturalnych, a więc jej wzrostu.

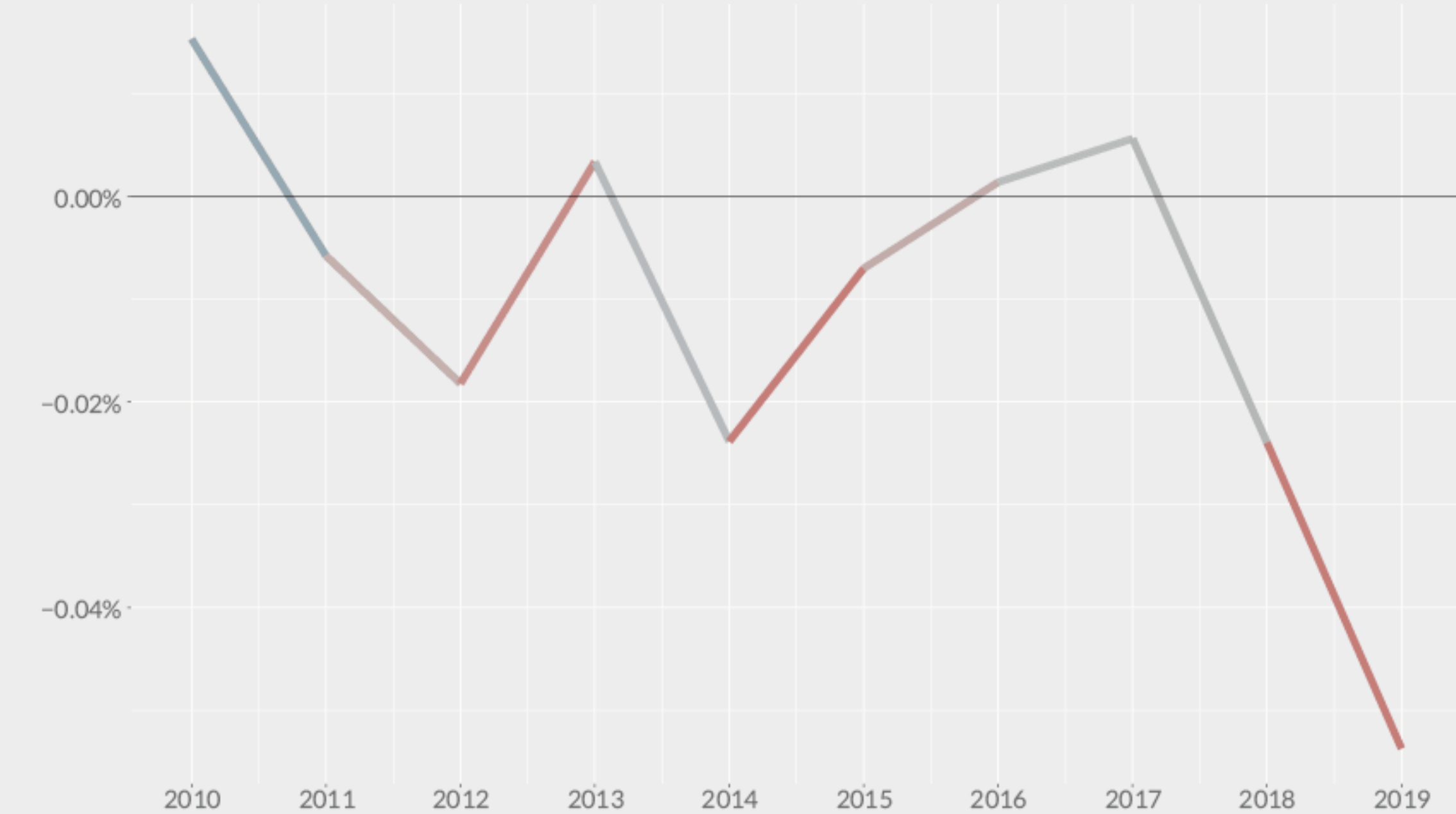
SPRZEDAŻ ZAGRANICZNA USŁUG BUDOWLANYCH

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE BUDOWLANYM

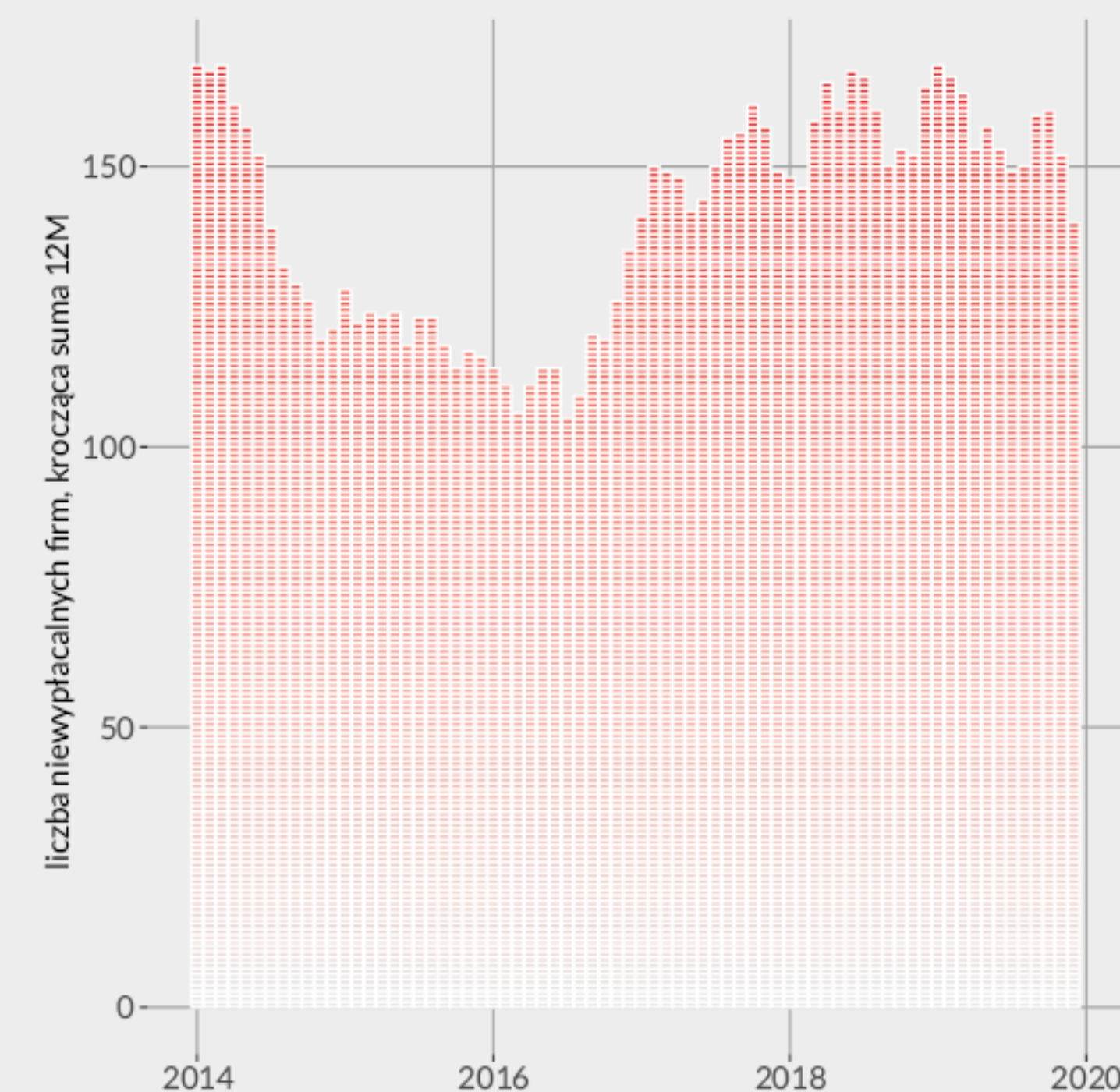
Sentyment w branży budowlanej bardzo pogorszył się w 2019 r. Jest to spójne ze spadkiem produkcji budowlano-montażowej w drugiej połowie roku, choć taka skala spadku indeksu sentymentu jest mimo wszystko zaskakująca.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

LICZBA NIETYCZALNOŚCI

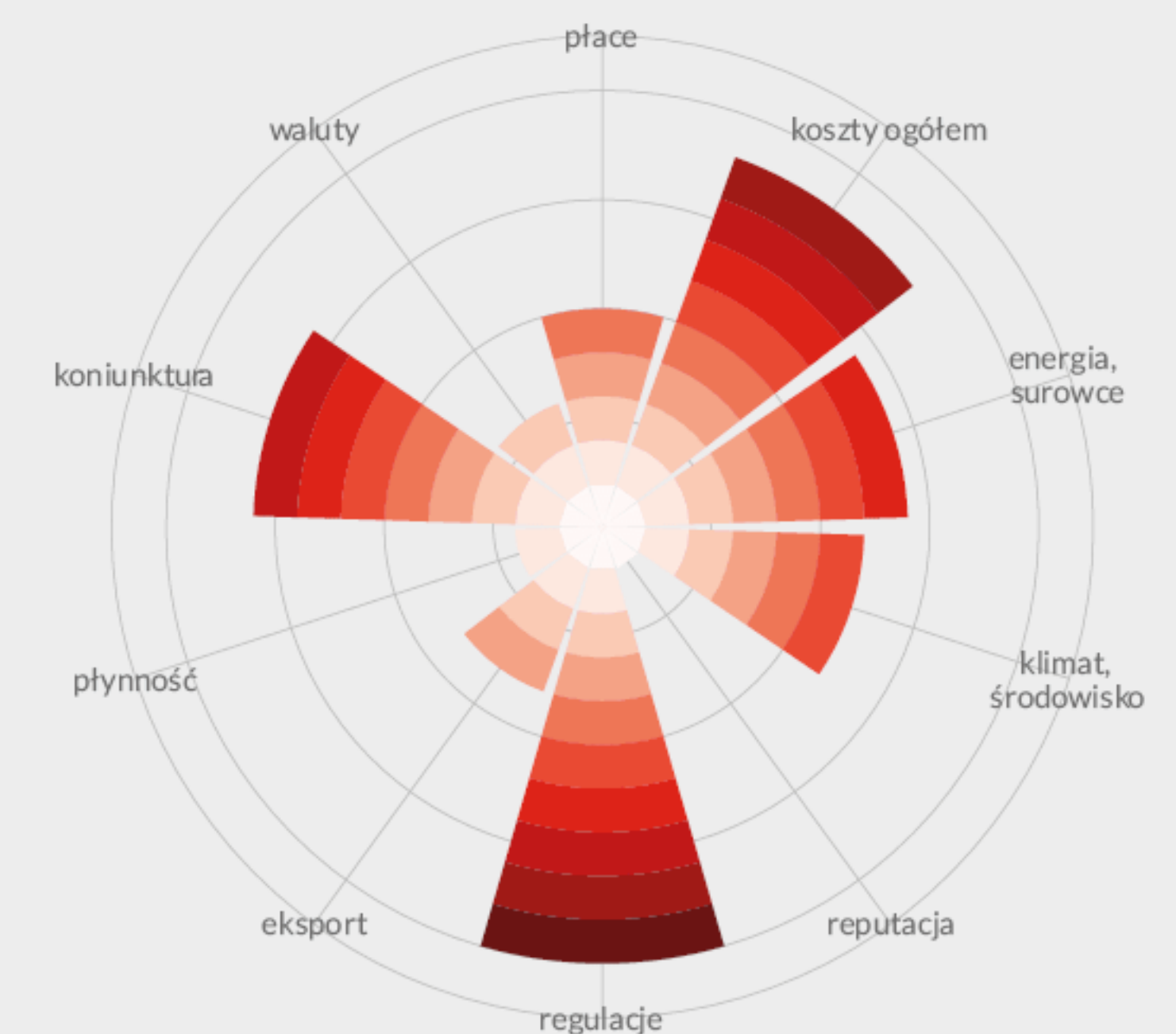
Niewypłacalności nieznacznie obniżyły się w 2019 r., choć są wciąż na wysokim poziomie w porównaniu z trendem historycznym.

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża budowlana jest najbardziej wrażliwa na zmiany koniunktury i bazy kosztowej.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

IT – prymusi też zderzają się z barierami

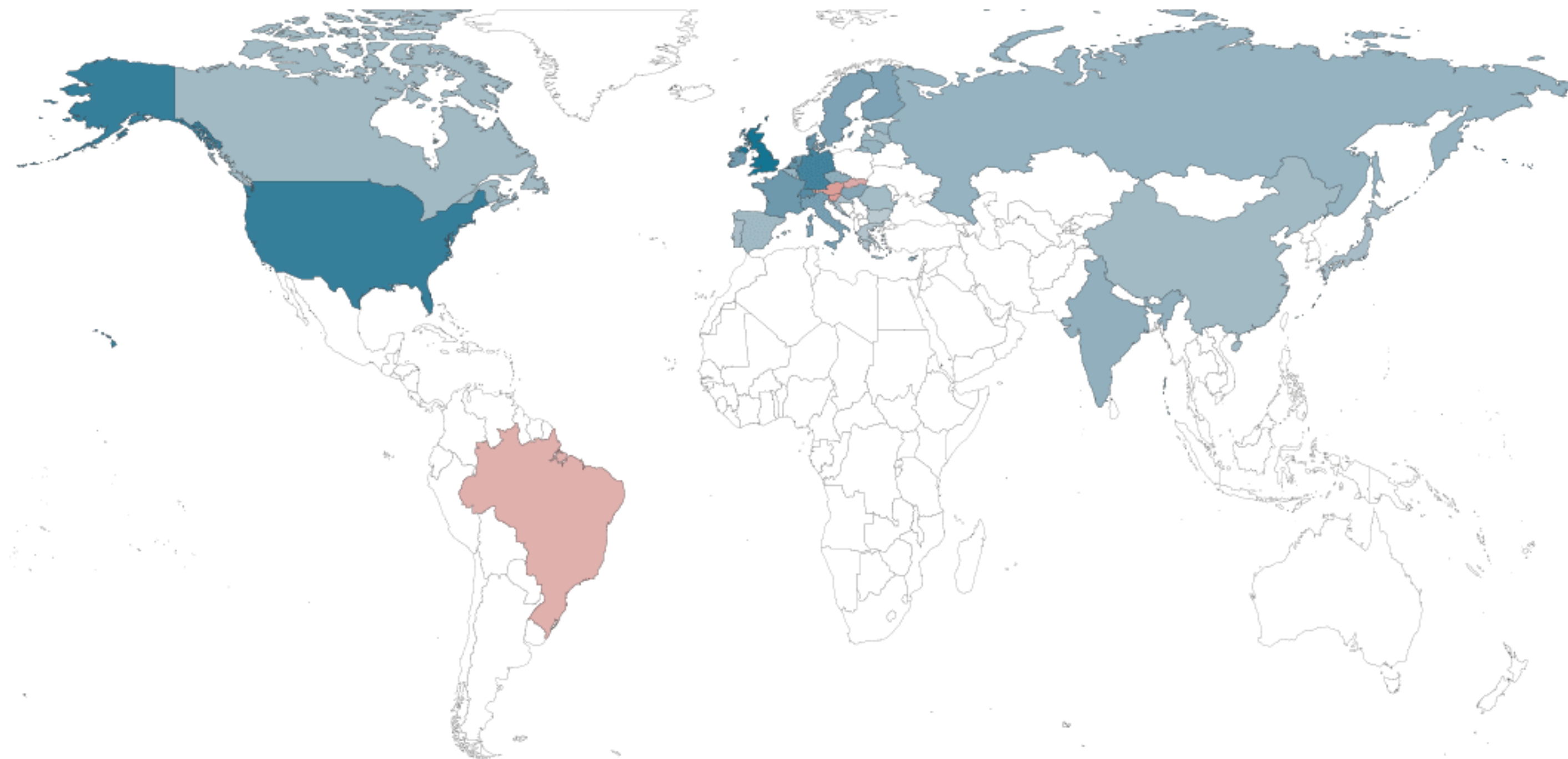
■ Branża IT, czyli producentów oprogramowania, to prymus polskiej gospodarki. Szybko się rozwija, relatywnie dużo eksportuje (jak na branżę usługową), dobrze płaci pracownikom, jest na froncie zmian technologicznych. Dlatego dziwić może bardzo niski odczyt sentymentu w branży. Można to złożyć na karb m.in. pogorszenia rynku zamówień publicznych, który jest nie tylko trudny pod względem popytu, ale też wymagający regulacyjnie. Spójny ze słabym sentymentem jest wzrost liczby niewypłacalnych firm.

■ Wyzwaniem dla branży informatycznej jest rosnąca konkurencja ze strony sąsiadujących państw. Rosnące koszty pracy w Polsce oraz coraz lepszy poziom oferowanych usług zachęcają firmy do przenoszenia miejsc pracy do Bułgarii czy Rumunii. Na razie proces ten nie przybiera dużych rozmiarów, jednak to, że polskie firmy konkurują na świecie w dużej mierze kosztami, będzie stanowiło dla nich zagrożenie. Wprowadzie polskie firmy wyróżniają się też wysoką jakością, ale firmy z innych krajów regionu też taką oferują.

■ Stałym zagrożeniem dla branży IT pozostaje niedobór pracowników. Niemal 40 proc. firm pytanym przez GUS sygnalizuje ten problem. Według ostatnich szacunków w Polsce brakuje ok. 50 tys. programistów, co oznacza 20 proc. lukę na rynku pracy w tej branży. Z kolei według wyliczeń Komisji Europejskiej, w całej Unii Europejskiej niedobór w branży IT wynosi już niemal milion osób.

■ Wyzwaniem dla sektora IT jest również rosnąca presja płacowa. Niedobór pracowników, wysoki wzrost płacy minimalnej (która przekłada się na całą siatkę płac) oraz rosnący popyt na rozwiązania informatyczne sprawiają, że płace w branży rosną szybko. Na przykład na rynku programistów Java wynagrodzenia wzrosły w ciągu ostatniego roku o 15-20 proc.

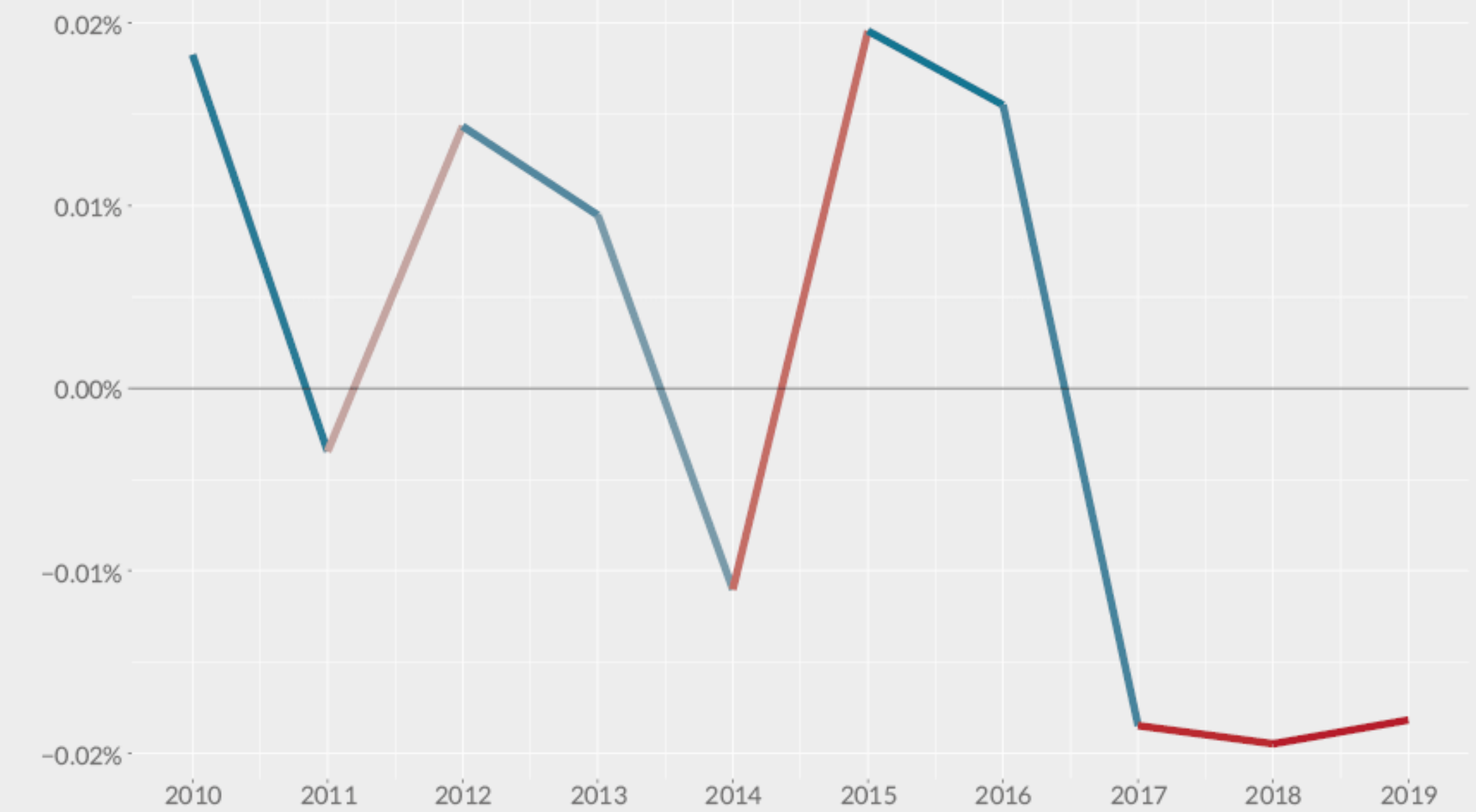
SPRZEDAŻ ZAGRANICZNA USŁUG IT

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE IT

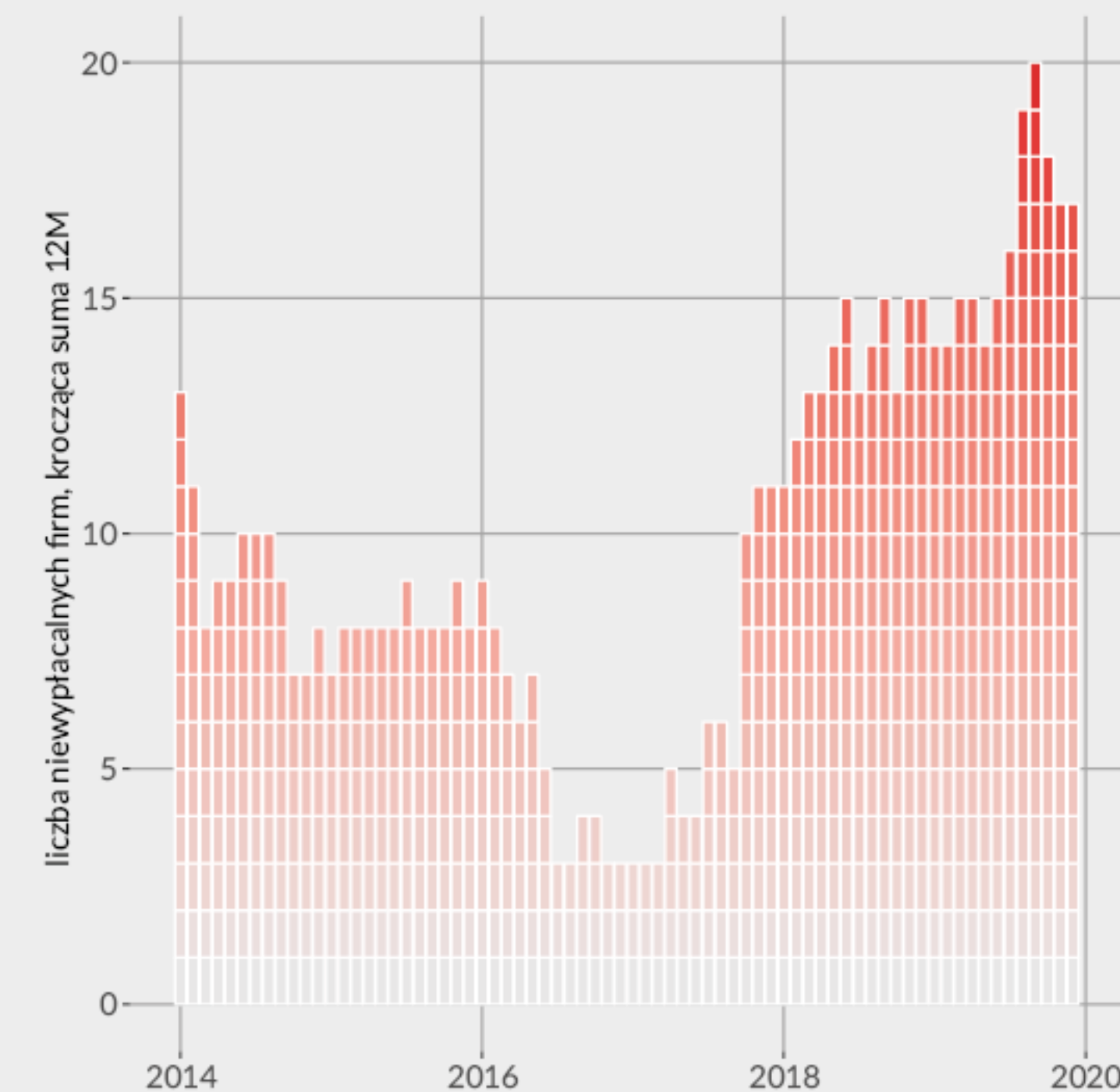
Sentyment w producentów oprogramowania jest na bardzo niskim poziomie. To może dziwić, biorąc pod uwagę, że branża ta rozwija się bardzo szybko. Może po prostu przedsiębiorcy tak się przyzwyczaili do wysokiej dynamiki rynku, że w swoich wypowiedziach skupiają się na innych czynnikach lub firmy zostały dotknięte gorszą koniunkturą na rynku zamówień publicznych?

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

LICZBA NIETYPLACALNOŚCI

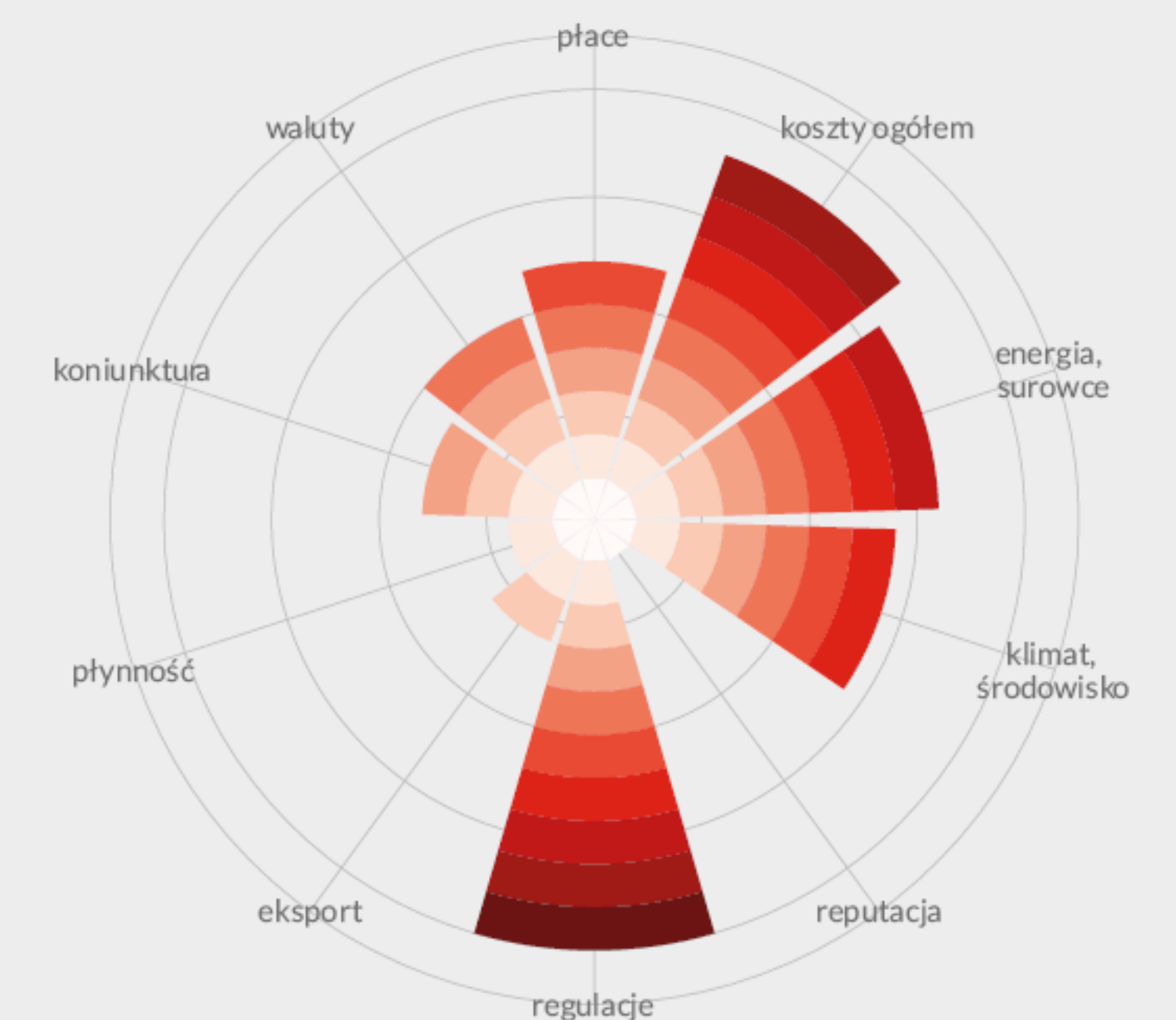
Niewypłacalności bardzo mocno wzrosły w 2019 r. i jest to, jak widać, trend długookresowy.

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża IT jest najbardziej wrażliwa na zmiany kosztów, szczególnie kosztów pracy, a także na zmiany regulacyjne.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Handel – koniec eldorado?

■ Branża handlu detalicznego bardzo korzystała w minionych latach na dynamicznie rosnącej konsumpcji. Dlatego indeks sentymentu w branży przez wiele lat był na bardzo wysokim poziomie. Ale jest to też branża wyjątkowo zróżnicowana. Duże sklepy modernizowały się, cyfryzowały, rozwijały sieć sprzedaży, a małe traciły udziały w rynku. Rok 2019 przyniósł pogorszenie dla wszystkich. Możliwe, że nadzieje związane z popytem konsumpcyjnym były wyższe lub ciężar regulacyjny mocniej wpływał na wyniki. W każdym razie widać zarówno gorsze nastroje jak i wzrost liczby niewypłacalności.

■ Dużym wyzwaniem dla branży jest rozszerzenie zakazu handlu w niedziele. Od początku tego roku sklepy mogą być otwarte tylko w siedem niedziel. Dla porównania w ubiegłym roku było ich piętnaście – ponad dwukrotnie więcej. Negatywny wpływ zakazu handlu w niedziele sygnalizuje wiele firm, np. brytyjskie Tesco, które m.in. z tego powodu wycofuje się z Polski.

■ Zagrożeniem dla firm handlowych jest również podwyżka płacy minimalnej o ponad 15 proc. z 2250 do 2600 zł. Dla porównania, zeszłoroczna podwyżka była o połowę niższa. W całej gospodarce najniższą pensję pobiera tylko 13 proc. pracowników, ale w branży handlowej już co czwarty zatrudniony. O wadze tego wyzwania świadczy to, iż 60 proc. firm badanych przez GUS wskazuje na koszty zatrudnienia jako barierę w prowadzeniu działalności. To najwyższy odsetek od 11 lat.

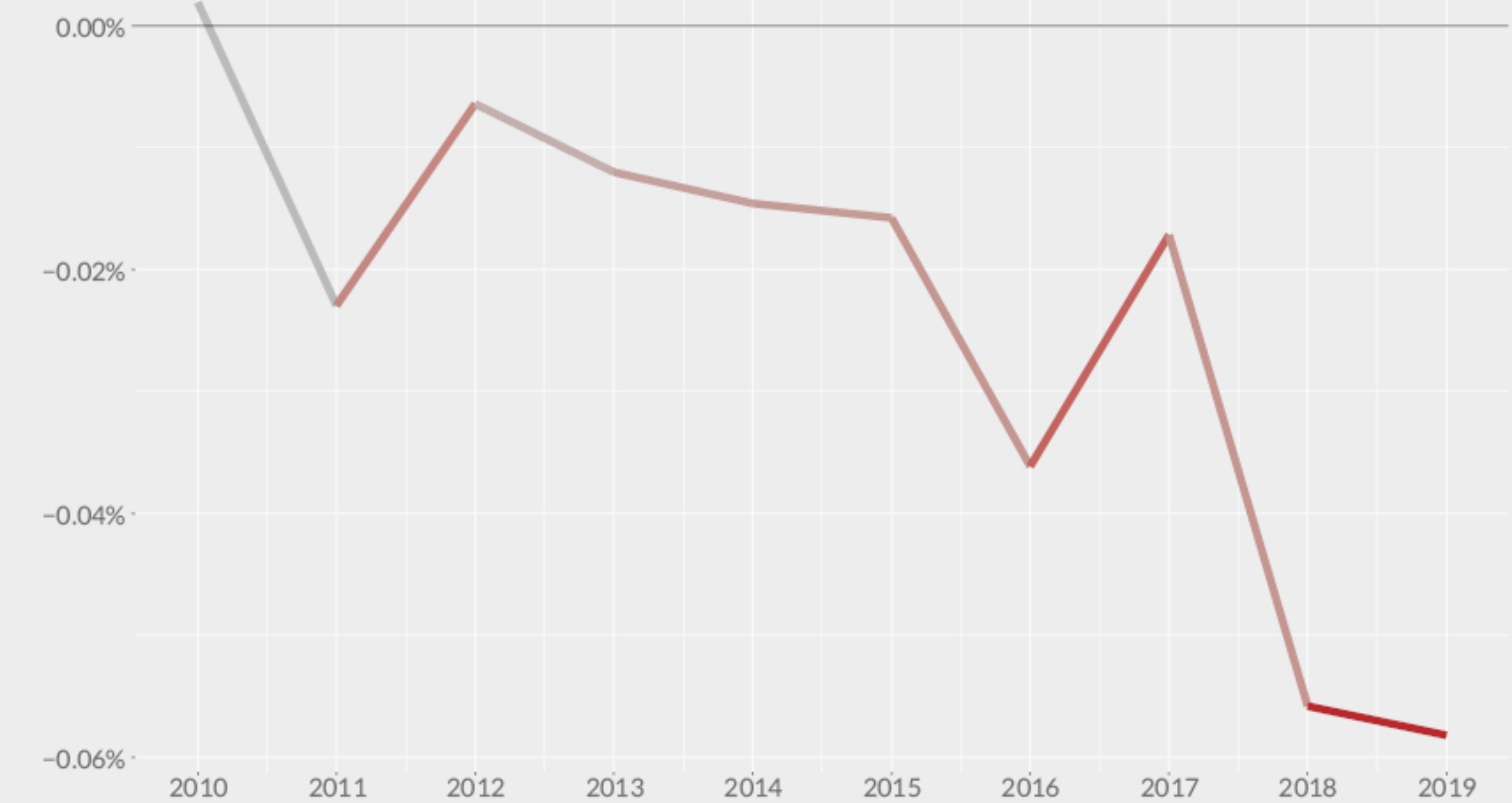
■ Wyzwaniem dla branży pozostaje również niedobór pracowników. Jednak odsetek firm sygnalizujących brak rąk do pracy spadł w ostatnich miesiącach. Firmy coraz częściej wprowadzają bowiem samoobsługowe kasy, a niektóre z nich nawet całe sklepy. Pod koniec ubiegłego roku swój pierwszy w pełni samoobsługowy sklep otworzył Carrefour. Podobny projekt rozwija również Żabka. Choć ważniejszą przyczyną obniżenia się odsetka firm narzekających na brak rąk do pracy jest zapewne pogorszenie koniunktury.

■ O sukcesie w branży w najbliższych latach będzie decydować m.in. zdolność wykorzystania nowych technologii. W reakcji na wyzwania zagrażające rentowności firmy handlowe wprowadzają rozwiązania optymalizujące. Przykładem jest technologia systemu identyfikacji radiowej (RFID) pozwalająca monitorować rozmieszczenie towaru na półce i dzięki temu zwiększać wydajność firmy. W ubiegłego roku wdrażanie RFID we wszystkich sklepach zakończyły Decathlon i Reserved. Przykładów wdrażania technologii cyfrowych, które służą optymalizacji kosztów, jest dużo więcej.

INDEKS SZANS I RYZYK W SEKTORZE HANDLOWYM

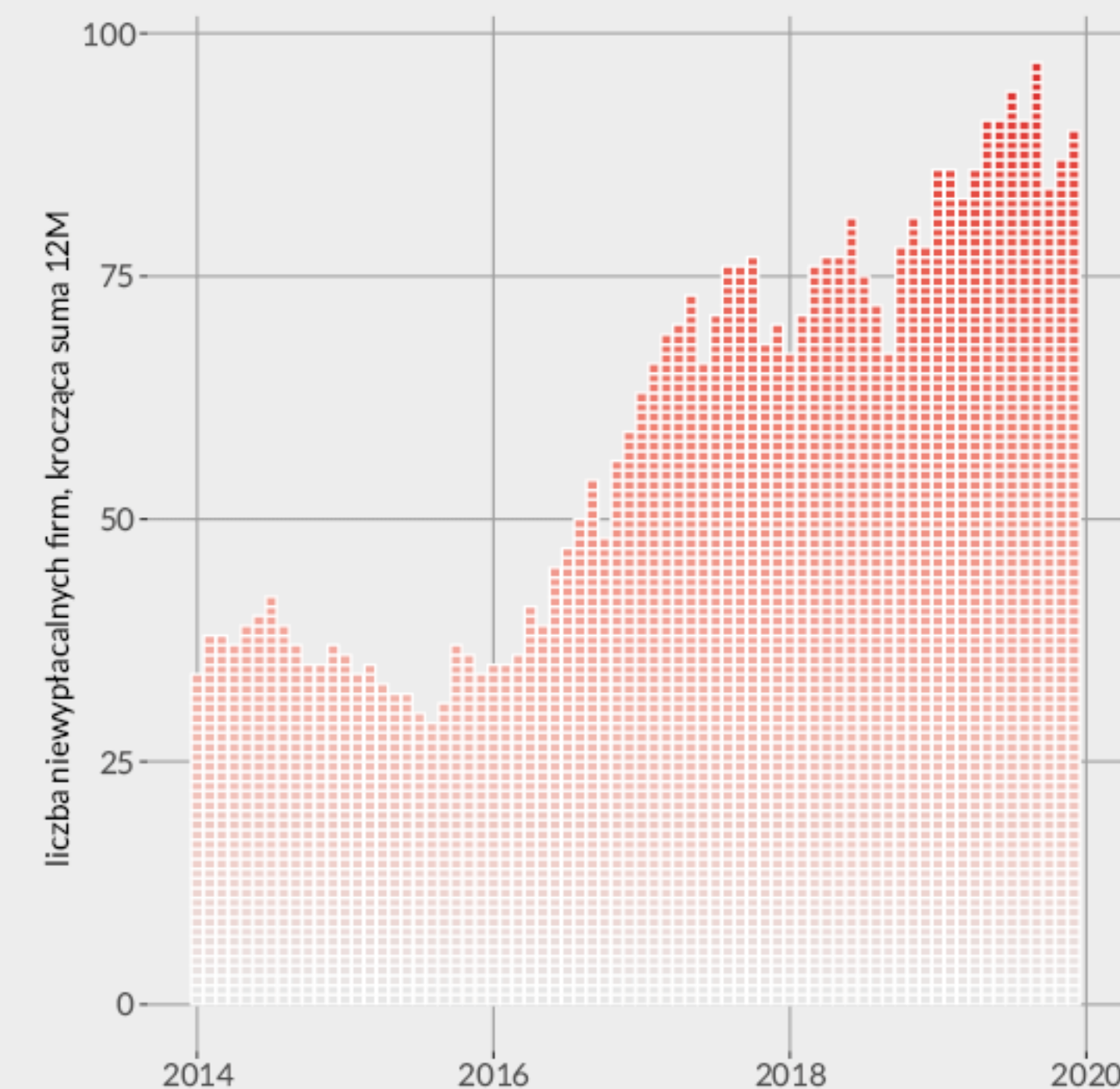
Nastroje w branży handlowej pogorszyły się w ostatnich latach, pomimo bardzo wysokiego wzrostu konsumpcji. Może to wynikać z dwóch powodów. Po pierwsze, branża jest pod dużą presją nowych regulacji. Po drugie, branża przechodzi szybkie zmiany strukturalne, na których korzystają duże firmy, a tracą często te mniejsze.

Indeks pokazuje różnicę między intensywnością występowania słowa „szanse” i słowa „ryzyko” w artykułach prasowych na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

LICZBA NIETYPLACALNOŚCI

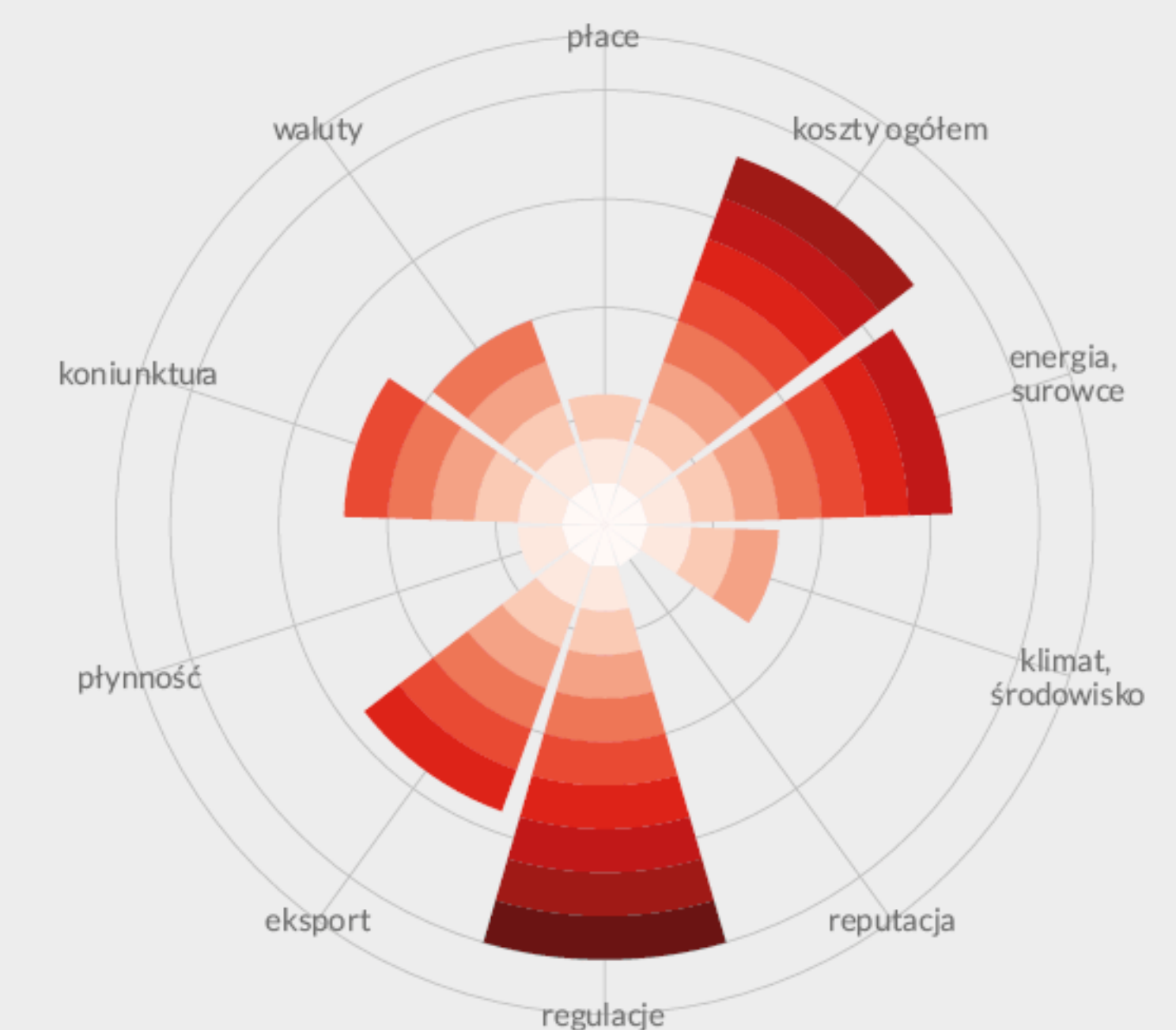
Niewypłacalności mocno rosły w ostatnich latach, ale w drugiej połowie 2019 r. nastąpiło niesmiałe odwrócenie trendu.

WRAŻLIWOŚĆ NA RYZYKA

Branża handlowa jest najbardziej wrażliwa na zmiany kosztów i regulacji.

Dane pokazują częstotliwość opisu poszczególnych zjawisk w artykułach na temat branży. Badanie przeprowadzone przez SpotData.

Metodologia

Analiza text-miningowa została przeprowadzona na podstawie artykułów z „Pulsu Biznesu”, najbardziej opiniotwórczego medium biznesowego w kraju, które jest czytane przez 100 tys. przedstawicieli najwyższej kadry zarządzającej. W analizie uwzględniono niemal milion artykułów z lat 1998-2019.

Indeks percepcji ryzyka został skonstruowany na podstawie częstotliwości występowania słów „ryzyko”, „niebezpieczeństwo” i „zagrożenie” oraz ich odmian. Ranking ryzyk został stworzony na podstawie częstotliwości występowania słów opisujących wybrane zjawiska w okolicach słowa „ryzyko” (do 10 słów odległości). Tak skonstruowany wskaźnik został znormalizowany dla każdego zjawiska, a następnie ranking został stworzony na podstawie odchylenia wskaźnika w 2019 r. od znormalizowanej średniej historycznej. Indeksy szans i ryzyk dla poszczególnych sektorów gospodarki zostały stworzone na podstawie częstotliwości występowania słów „szansa” i „ryzyko” w artykułach na temat danego sektora – finalny indeks jest różnicą między tymi dwiema częstotliwościami (wartości dodatnie oznaczają przewagę występowania słowa „szansa” i jego odmian). Wrażliwość sektorów na określone rodzaje ryzyk została zbadana poprzez generalną częstotliwość występowania słów związanych z danymi zjawiskami w artykułach na temat sektora.

Dane o niewypłacalnościach pochodzą z bazy SpotData, stworzonej na podstawie obwieszczeń w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Przyporządkowanie firm do sektorów następuje na podstawie podstawowego kodu PKD firmy.

KUKE S.A.

ul Krucza 50,
00-025 Warszawa
tel. +48 22 108 99 70
www.kuke.com.pl
kontakt@kuke.com.pl

The logo for SPOTDATA, with "SP" and "DATA" in a bold, orange, sans-serif font. The "O" is replaced by a stylized orange circle with a white center.

Współautorami opracowania są analitycy SpotData
Bonnier Business (Polska) sp. z o.o.

ul. Kijowska 1
03-738 Warszawa
tel. +48 22 333 99 18
www.spotdata.pl
kontakt@spotdata.pl
